

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

Local Adapatation Plan for Action (LAPA)

(आ.व. २०८०/०८१-२०८४/०८५)

शारदा नगरपालिका

सल्यान

कर्णाली प्रदेश

दस्तावेज: शारदा नगरपालिकाको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

सर्वाधिकार: शारदा नगरपालिकाको कार्यालय, सल्यान

योजनाको अवधि: ५ वर्ष (२०८०/०८१ देखि २०८४/८५), जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल असरलाई लाई मध्यनजर गर्दै, यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना पालिकाले आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्दै जानेछ, यद्यपी यो पाँच बर्षको लागि तयार गरिएको छ ।

तयार गर्ने: शारदा नगरपालिकाको कार्यालय, सल्यान

सेवाप्रदायक संस्था: मिसन टु डेभलप कम्युनिटी, सल्यान

बिशेष आभार: स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका क्रममा सहभागी भएका सबै सहभागीहरू

आवरण चित्र: शारदा नगरपालिकाको भौगोलिक दृश्य, सल्यान

आर्थिक सहयोग: शारदा नगरपालिका/ नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम (NCCSP-2) (बेलायत सरकारको आर्थिक र मोट म्याकडोनाल्ड लिमिटेडको प्राविधिक सहयोगमा संचालित कार्यक्रम)

Disclaimer: यो प्रकाशन NCCSP-2 कार्यक्रमको आर्थिक सहयोगमा शारदा नगरपालिकाले सेवाप्रदायक सस्था छनौट गरी सो माफत तयार पारेको हो । यस प्रकाशनमा संलग्न विषयवस्तु र सामग्रीहरूमा NCCSP-2 कार्यक्रम वा यसलाई आर्थिक सहयोग प्रदान गर्ने बेलायत सरकार तथा प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने मोट म्याकडोनाल्डका विचारहरू प्रतिबिम्बित गर्दैन । यसमा शारदा नगरपालिका र सेवाप्रदायक सस्था मिसन टु डेभलप कम्युनिटी, सल्यानको पूर्ण जिम्मेवारी रहेको छ ।

शुभकामना मन्तव्य

जलवायु परिवर्तन एक्काइसौं शताब्दीको प्रमुख चुनौतीको रूपमा देखापरेको छ। आद्योगिकरण, वन विनाश, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोग, हरित गृह ग्याँसहरूको अत्याधिक उत्सर्जन आदि जस्ता विभिन्न क्रियाकलापहरूको कारणले गर्दा अहिले पृथ्वीको तापक्रम बढ्दै गएको कुरा प्रमाणित भईसकेको छ। विश्वको कूल हरितगृह ग्याँस उत्सर्जनमा नगन्य भूमिका भएतापनि नेपाल जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल असरहरूको उच्च जोखिम रहेका राष्ट्रहरू मध्येको एक हो।

धरातलीय विविधता, संवेदनशील पारिस्थितिकीय प्रणाली, भौगोलिक विकटता, गरिबी, बेरोजगारी, सामाजिक असमानता साथै समुदायको जीविकोपार्जन प्राकृतिक स्रोतमा बढी निर्भर रहेका कारणले सल्यान जिल्लाको शारदा नगरपालिका जलवायु परिवर्तनका असरहरूप्रति अझ बढी संवेदनशील रहेको छ। विभिन्न प्रकारका प्राकृतिक प्रकोपहरू जस्तै खडेरी, बाढी, पहिरो, आगलागी, असिना, कृषि तथा पशुपंक्षीमा रोगकिरा, सरुवा रोगहरूका कारण यहाँका स्थानीय समुदाय तथा बासिन्दाहरूले जीविकोपार्जनमा चुनौती भोगिरहेका छन्।

यस नगरपालिकामा देखिएका जलवायुजन्य जोखिम तथा चुनौतीहरू पहिचान गरी त्यस्ता जोखिमहरूसँग सामना गर्नका लागि पाँच वर्षको लागि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गर्न पाँउदा अति नै खुसि लागेको छ। यसको सफल कार्यान्वयनले यस नगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनका कारण सिर्जित जोखिम, असर र प्रभावहरूको धेरै हदसम्म सम्बोधन हुने र यस जलवायु उत्थानशील उन्मुख हुने विश्वास लिएको छ। यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गर्न आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग पुऱ्याउने, नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तरगतको "नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम (NCCSP-II)" (बेलायत सरकारको आर्थिक र मोट म्याकडोनाल्ड लिमिटेडको प्राविधिक सहयोगमा संचालित कार्यक्रम, प्रति हार्दिक धन्यवाद सहित कृतज्ञता प्रदान गर्दछु। साथै यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयनमा समेत कार्यक्रमको सहयोग प्राप्त हुनेमा विश्वस्त रहेको छु।

यो कार्ययोजना तयारीको प्रकृत्यामा सहजीकरण गर्ने सेवाप्रदायक सस्था मिसन टु डेभलप कम्युनिटी, सल्यान का सम्पूर्ण टिम तथा यो कार्ययोजना तयारीमा अहोरात्र खटिने जनप्रतिनिधिहरू, कर्मचारीहरू, शिक्षक, समाजसेवी, महिला, पछाडी परेको वर्ग लगायत सहभागी सम्पूर्ण निकाय तथा व्यक्तिहरूसलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

जलवायु परिवर्तनको असरलाई मध्यनजर गर्दै, यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना पालिकाले आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्दै जानेछ, यद्यपी यो पाँच वर्षको लागि तयार गरिएको छ।

अन्त्यमा, यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सफल कार्यान्वयनको अग्रिम शुभकामना प्रकट गर्दछु।

प्रकाश भण्डारी
नगर प्रमुख भण्डारी
नगर प्रमुख

शुभकामना मन्तव्य

औद्योगिकरण, वन विनाश, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोग जस्ता विभिन्न मानवीय क्रियाकलापहरूद्वारा उत्सर्जित हरित गृह ग्यासहरूका कारणले भइरहेको जलवायु परिवर्तन नेपालको मात्रै नभएर विश्वकै साभ्ना चासो र चुनौतीको विषय हो । विश्वको कूल हरितगृह ग्याँस उत्सर्जनमा नगण्य भूमिका भएता पनि अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्ड वृष्टिका साथै बाढी, पहिरो, सुख्खाखडेरी, अतिजाडो, अतिगर्मी, आगलागी जस्ता प्राकृतिक तथा जलवायुजन्य विपद्हरू दिनदिनै बढ्दो क्रममा रहेका छन् ।

जलवायुजन्य प्रकोपहरूको कारण यहाँका स्थानीय समुदाय तथा बासिन्दाहरूले जीविकोपार्जनमा चुनौतीहरू भोगिरहेका छन् ।

यस नगरपालिकामा देखिएका जलवायुजन्य जोखिम तथा चुनौतीहरू पहिचान गरी त्यस्ता जोखिमहरूसँग सामना गर्नका लागि पाँच वर्षको लागि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गर्न पाउँदा अति नै खुसी लागेको छ । यसको सफल कार्यान्वयनले यस नगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनका कारण सिर्जित जोखिम, असर र प्रभावहरूको धेरै हदसम्म सम्बोधन हुने विश्वास लिएको छु । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गर्न आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग पुऱ्याउने, नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तरगतको "नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम (NCCSP-2)" आयोजना प्रति हार्दिक धन्यवाद सहित कृतज्ञता प्रदान गर्दछु । साथै यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयनमा समेत आयोजनाको सहयोग प्राप्त हुनेमा विश्वस्त रहेको छु ।

यो कार्ययोजना तयारीको प्रकृत्यामा सहजीकरण गर्ने मिसन टु डेभलप कम्युनिटी, सल्यान का सम्पूर्ण टिम तथा यो कार्ययोजना तयारीमा अहोरात्र खटिने सम्पूर्ण निकाय तथा व्यक्तिहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

लिलाधर बवाल

नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

सारांश

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकूल प्रभावहरू समग्र विश्वकै लागि साभा चुनौतीका रूपमा अगाडि आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा नेपाल सरकारले पनि यसबाट श्रृजित तथा भविष्यमा श्रृजना हुन सक्ने प्रतिकूल प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुन जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना राष्ट्रिय संरचना (लापा) को राष्ट्रिय संरचना २०७६, वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ समेत तयार गरी स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरूलाई प्राथमिकता दिदै आइरहेको छ ।

यसै सन्दर्भमा राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ पनि लागु भैसकेको छ, जसले राज्यका सबै तह र विषयगत क्षेत्रका नीति, रणनीति, विकास योजना र कार्यक्रमहरूमा जलवायु परिवर्तनका मुद्दाहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने उद्देश्य राखेको छ । यस नीतिले विशेष गरी जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय नीति, रणनीति तथा योजनाहरूको कार्यान्वयन स्थानीय तहबाट गरिनेछ भनी स्पष्ट किटान गरेको छ । साथै स्थानीय सरकारहरूलाई स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका असरहरू व्यवस्थापन गर्न र दीर्घकालिन जलवायुमैत्री विकासका योजनाहरू पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नकालागि पुरानोसंरचनामा आधारित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को संरचना, २०७६ पनि परिमार्जन गरी समय सापेक्ष खाका तयार गरिएको छ ।

परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको खाका अनुसारका प्रावधानहरू अवलम्बन गरी नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालयद्वारा सञ्चालित नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम चरण २/शारदा नगरपालिकाको आर्थिक सहयोगमा सेवा प्रदायक संस्था मिसन टु डेभलप कम्प्युनिटी को सहजिकरण तथा शारदा नगरपालिकाको अगुवाईमा नगरपालिका स्तरीय स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

यस कार्ययोजना तयारीका क्रममा यस नगरपालिकाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, वडा सचिव, शिक्षकहरू, समाजसेवीहरू, राजनैतिक दलहरूका प्रतिनिधिहरू, नगरपालिका अन्तर्गत विषयगत शाखाका कर्मचारीहरू, विपन्न वर्ग, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्गहरू समेतका स्थानीय समुदाय तथा अन्य बुद्धिजीविहरूको प्रत्यक्ष एवं सक्रिय सहभागिता रहेको थियो । पाँच वर्षका लागि तयार गरिएको यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा नगरपालिकामा विद्यमान सामाजिक, मानवीय, आर्थिक, प्राकृतिक, भौतिक तथा सामुदायिक श्रोतहरू र जलवायु परिवर्तनबाट श्रृजित प्रतिकूल प्रभावहरू/प्रकोपहरूको पहिचान तथा लेखाजोखा, सहभागीतमूलक विधि तथा पद्धतिहरूको प्रयोग गर्दै तयार गरिएको थियो । सोही लेखाजोखा र मूल्यांकनको आधारमा अनुकूलनको लागि रणनीतिहरू तर्जुमा गरी अनुकूलन कार्यहरू तथा विकासलाई उत्थानशील बनाउने कार्यहरूको पहिचान, प्राथमिकीकरण तथा छनोट गरी यो कार्ययोजना तयार भएको छ । यस कार्ययोजनाको सारांश तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विवरण				
चारकिल्ला:	यस नगरपालिकाको पूर्वमा बागचौर नगरपालिका र छत्रेश्वरी गाउँपालिका, पश्चिममा वनगाड कुपिण्डे नगरपालिका, उत्तरमा सिद्धकुमाख गाउँपालिका तथा दक्षिणमा छत्रेश्वरी, त्रिवेणी र कालिमाटी गाउँपालिका रहेका छन्।			
क्षेत्रफल:	१९८.३४ वर्ग कि.मी			
जनसंख्या तथा घरधुरीहरूको विवरण	महिलाको जनसंख्या	पुरुषको जनसंख्या	जम्मा जनसंख्या	जम्मा घरधुरी संख्या
	१८२७५ (५२.७ %)	१६३८८ (४७.३ %)	३४६६३	८८९८
मुख्य पेशा/ जीविकोपार्जनको आधार:	यहाँका ग्रामीण भेगका बासिन्दाहरूको मुख्य पेशा एवं जीविकोपार्जनको आधार भनेको कृषि तथा पशुपालन हो भने शहरी क्षेत्रमा व्यापार व्यवसाय तथा ज्याला मजदूरी हो ।			
जलवायु परिवर्तनको सम्मुखता तथा विषयगत प्रभाव तथा असर:				
<ul style="list-style-type: none"> मौसमी पात्रो विधि विश्लेषण अनुसार स्थानीय समुदायले गर्मीका दिनहरू २ महिनाले बढेको तथा गर्मीको मात्रा पनि बढेको अनुभव तथा महशुस गरेका छन् । त्यस्तै जाडोका दिनहरू २.५ महिनाले घटेको अनुभव रहेको छ । मनसुनी वर्षाको अवधि 				

विवरण					
<p>१.५ महिनाले घटेको, ढिलो शुरु हुने र वर्षाका तौर तरिकामा पनि फरक भएको, छोटो समयमा धेरै पानी पर्ने गरेको, बेमौसमी वर्षाका घटनाहरू बढ्दै गएको।</p> <ul style="list-style-type: none"> रैथाने वनस्पति लालीगुराँस फुल्ने समय १.५ महिनाले अगाडी सरेको, काफल पाक्ने समय पनि १ महिनाले अगाडी सरेको। पहिरो, खडेरी, बाढी लगायतका प्रकोपहरूको घटनाहरू बढेकोले धन जन तथा कृषि क्षेत्रको नोक्सानी भएको। तापक्रम र वर्षाको समयमा हेरफेर भएकोले बालीचक्रमा परिवर्तन आउनुका साथै बीउ विजनहरूको प्रजातिहरूमा परिवर्तन आएको र यसबाट स्थानीयहरूको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असर पुगेको। कृषिबाली तथा पशुपंक्षी रोग तथा किराहरूको प्रकोप बढ्नुका साथै वन तथा कृषि क्षेत्रमा मिचाहा प्रजातिहरूको प्रकोप बढेको यसले वन पैदावार तथा कृषिजन्य बबालीहरूको उत्पादनमा ह्रास आएको। 					
मुख्य प्रकोपहरू	खडेरी, वन डढेलो, पहिरो, बाढी तथा खोला कटान, कृषि तथा पशुमा रोग				
वडागत संकटासन्नता	अति उच्च (V4)	उच्च (V3)	मध्यम (V2)	न्यून (V1)	जम्मा वडा
	७, ८, ९ र १०	४, ५, ६ र १३	३, ११, १२, १४ र १५	१ र २	१५
संकटासन्न घरधुरी विवरण	अति उच्च (V4)	उच्च (V3)	मध्यम (V2)	न्यून (V1)	जम्मा घरधुरी
	१४७२	२९७१	२४९४	८८२	७८१९
जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका रणनीतिहरू					
<ul style="list-style-type: none"> जलवायुजन्य प्रकोपहरूबाट कृषिबाली तथा पशुधनहरूमा हुने क्षति न्यूनीकरण गर्न जलवायु मैत्री विउविजन, प्रविधि, क्षमता विकासका तालिम, बीमा र प्राविधिक सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुका साथै उन्नत नश्लको प्रवर्धन गरी कृषि उत्पादन तथा पशु व्यवसायमा वृद्धि गर्ने। विपन्न तथा संकटासन्न घरधुरी, समूह तथा लक्षित वर्गहरूको वैकल्पिक आम्दानी र खाद्य सुरक्षाको सुनिश्चत गर्न जलवायु उत्थानशिल जीविकोपार्जनका कार्यक्रमहरू (फलफुल खेती, रैथाने बाली खेती) कृषि वन, घरवगैचा कार्यक्रम, माहुरी पालन) तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने। स्थानीय स्तरमा उपलब्ध जलस्रोतको दीगो व्यवस्थापन, बहुउपयोग र पहुँच विस्तार एवं अभिवृद्धि गर्न खानेपानी, सिँचाई कुलो, सिँचाई पोखरीका साथै पानी किफायती सिँचाई प्रविधिहरूको प्रवर्द्धन र विस्तार गर्ने। पहिरो तथा बाढीको जोखिम क्षेत्रहरू पहिचान गरी रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि बायोइन्जीनियरिङ्ग विधि अपनाउने। वनडढेलो न्यूनीकरण गर्न जनचेतनामुलक कार्यक्रमका साथै प्रविधि तथा तालिम दिई क्षमता अभिवृद्धि गर्ने। बृक्षारोपण, वन व्यवस्थापन तथा वन संरक्षणका कृयाकलापहरूको माध्यामबाट मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण तथा वनको हैसियतमा वृद्धि गर्नुका साथै वन्यजन्तुहरूको संरक्षण गर्ने। सामुदायिक वन क्षेत्रहरूको खाली जग्गामा कृषि वन प्रणाली विकास गरी संकटासन्न घरधुरीहरूको उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने। जलवायु उत्थानशील भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माण गरी दीगो र भरपर्दो आधारभूत सेवाहरूको पहुँच विस्तार गर्ने। स्थानीय समुदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बद्धि चेतना अभिवृद्धि गरी यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुने र क्षति न्यूनीकरण गर्ने क्षमताको विकास गर्ने। 					
योजनाको अवधि:	योजनाको अवधि पाँच वर्षको (आ.व. २०८०/०८१-२०८४/०८५) लागि हुनेछ।				
कार्ययोजनाको प्राथमिकता परेका मुख्य अनुकूलनका कार्यहरूः					
<ul style="list-style-type: none"> जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमहरूबाट कृषि बाली तथा पशुधनमा हुने क्षति कम गर्ने कार्यक्रम (जलवायु कृषक पाठशाला, पशु विमा कार्यक्रम, कृषि मौसमी सूचना प्रसारण)। उन्नत पशुपालन गोठ तथा भकारो सुधार, नश्ल सुधार तथा पशु स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन। सिँचाई कुलो निर्माण, मर्मत तथा स्तरोन्नति, साना सिँचाई प्रविधि प्रवर्द्धन (थोपा सिँचाई) साथै मुहानहरूको संरक्षण, रिचार्ज पोखरी निर्माण, संरक्षण पोखरी निर्माण। दीगो वन व्यवस्थापन, बृक्षारोपण, कृषिवन कार्यक्रम, अग्नी नियन्त्रक सामाग्रीहरूको वितरण र सचेतना अभिवृद्धि। 					

विवरण						
<ul style="list-style-type: none"> पहिरो तथा बाढी नियन्त्रणका लागि बायोइन्जीनियरीङ्ग प्रविधि अपनाउने, नदी किनारमा वृक्षारोपण, तटबन्धन निर्माण एवम् ग्याबियन पर्खाल निर्माण । जलवायु परिवर्तन उत्थानशील पूर्वाधारहरूको निर्माणका लागि क्षमता विकास, नीति तर्जुमा तथा संयन्त्रको स्थापना नगरपालिका तथा वडा कार्यालयहरूलाई जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू । 						
पाँच वर्षको लागि अनुमानित वार्षिक बजेट						
वडा नं. /पालिका स्तरी	अनुमानित बजेट रु. हजारमा					
	पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाचौं वर्ष	कूल जम्मा
वडा नं. १	21930	10770	6280	16370	9580	64930
वडा नं. २	6060	5810	6060	4610	6110	28650
वडा नं. ३	6780	6300	5380	3800	2480	24740
वडा नं. ४	6780	8650	6880	2350	4730	29390
वडा नं. ५	7600	9100	5700	5600	3700	31700
वडा नं. ६	9100	5850	10300	4850	7800	37900
वडा नं. ७	7640	10290	8840	5190	7140	39100
वडा नं. ८	12000	4800	6500	3100	5000	31400
वडा नं. ९	16550	11300	17800	10600	11400	67650
वडा नं. १०	14850	11900	14650	4900	9050	55350
वडा नं. ११	17900	13150	13900	6050	7900	58900
वडा नं. १२	13700	16400	10400	10400	13550	64450
वडा नं. १३	13650	14500	11550	7350	7850	54900
वडा नं. १४	12950	15900	14900	7400	7700	58850
वडा नं. १५	13400	8400	13450	7300	10200	52750
पालिका स्तरीय योजनाको बजेट	7160	6710	4050	6050	4150	28120
कुल	188050	159830	156640	1E+05	118340	728780
प्रतिशत	25.80	21.93	21.49	14.53	16.24	100
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन तथा मूलप्रवाहीकरण						
<p>यस अनुकूलन कार्ययोजनालाई नगरपालिकाको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा अन्तरगतका ७ वटा चरणहरू क्रमशःसंघ तथा प्रदेशबाट बजेटको सीमा प्राप्त गर्ने, नगरपालिकाको श्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण बैठक संचालन, वस्ती तथा टोल एवं वडास्तरीय योजना तथा कार्यक्रम छनौट बैठक, वडा स्तरीय योजना प्राथमिकीकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा बैठक हुदै, एकिकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट नगर कार्यपालिकाको बैठक हुदै नगरसभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिनेछ । त्यसैगरी संघिय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरू र ती मातहतका निकायहरू तथा विकास साभेदारहरूको वार्षिक तथा आवधिक कार्यक्रम तथा योजनाहरूमा यस कार्ययोजनालाई कार्यान्वयनको लागि समायोजन गरी मूलप्रवाहीकरण गरिने छ ।</p>						
अनुगमन तथा मूल्यांकन						
<p>यो योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्यांकन नगरपालिकाको अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिबाट हुनेछ यसका साथै आवश्यकता अनुसार कार्यक्रमको मूल्यांकन अन्य बाह्य संयन्त्रहरूबाट पनि हुनेछ । समुदाय तहमा क्रियाकलापहरूको अनुगमन वडा पालिकाले गर्नेछ तर कार्यक्रम संचालन समग्र प्रक्रिया, पद्धति, र उपलब्धीहरूको नतीजा उपलब्धि नगरपालिका तहबाट हुनेछ । नगरपालिकाको वार्षिक समीक्षा, अर्धवार्षिक समीक्षा र त्रैमासिक समीक्षा संचालन गर्दा स्थलगत अनुगमन तथा मूल्यांकनका साथै प्राप्त सिकाई र सफलताहरूलाई आधारमानी संचालन गरिने छ ।</p>						

यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयनबाट यस नगरपालिकाका सम्पूर्ण बासिन्दा खासगरी संकटासन्न वर्गहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि र लापाका लक्षहरु पूरा गर्नको लागि जम्मा रु ७२,६७,६०,०००(अक्षरेपी बहत्तर करोड सतासी लाख असी हजार बराबरको)विस्तृत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

विषय-सूची

परिच्छेद १: पृष्ठभूमि ११

१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको परिचय तथा औचित्य	११
१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरू	१२
१.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी पद्धति	१२

परिच्छेद २: नगरपालिकाको पृष्ठभूमि १५

२.१ नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति	१५
२.२ आर्थिक अवस्था	१५
२.३ जनसंख्या	१५
२.४ शिक्षा, स्वास्थ्य तथा संचार	१६
२.५ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था	१६
२.५.१ वनको अवस्था	१७
२.५.१ पानीको श्रोतको अवस्था	१८
२.६ भौतिक पूर्वाधारको अवस्था	१८
२.६.१ सडक तथा पुलहरूको अवस्था	१८
२.६.२ वस्ती तथा भवनको अवस्था	१८
२.६.३ खानेपानीको अवस्था	१८
२.६.४ ऊर्जाको अवस्था	१८
२.७ कार्यरत संघ संस्थाहरू	१८

परिच्छेद ३ : जलवायु परिवर्तन तथा बिपद जोखिमको अवस्था १९

३.१ जलवायु परिवर्तनको प्रवृत्ति र परिदृश्य विश्लेषण ढाँचाविबतभ ऋजबलनभ त्वभलम बलम ऋभलवचथ बलबधिकष्कण	१९
३.१.१ मौसमी पात्रो	१९
३.१.२ सल्यान जिल्लाको भविष्यमा तापक्रम तथा वर्षामा हुनसक्ने परिवर्तनको परिदृश्य	२२
३.१.३ शारदा नगरपालिकाको तापक्रम तथा वर्षाको प्रवृत्ति	२२
३.२ संकटासन्नता, जोखिम, क्षति तथा असर (प्रकोपबाट सृजित विपद्को असर, प्रभाव, क्षति नोक्सानीको विश्लेषण)	२४
३.२.१ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	२४
३.२.२ भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित प्रकोपहरूको जोखिम विश्लेषण	३६

३.२.३ प्रकोपहरूको स्तरीकरण	४२
३.२.४ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान	४४
३.३ जीविकोपार्जन र पारिस्थितिकीय प्रणालीमा जलवायुजन्य प्रकोप र विपद् जोखिम विश्लेषण र संकटासन्नताको स्तरीकरण	४६
३.३.१ वडाहरूको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण	४६
३.३.२ वडाहरूको संकटासन्नता जोखिमको विश्लेषण	४९
३.३.२.१ प्रकोप सुचका	४९
३.३.२.२ सम्मुखता	४९
३.३.२.३ संवेदनशीलता	५०
३.३.२.३ अनुकूलन क्षमता	५१
३.३.२.४ जोखिमका आधारमा वडा स्तरीकरण	५१
३.३.३ जिविकोपार्जनका सम्पत्तिहरूको विश्लेषण	५२
३.३.३ जलवायु परिवर्तन संकटासन्न घरधुरी	५५

परिच्छेद ४ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको रणनीति ५७

४.१ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण	५७
४.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा	५९
४.३ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका योजनाहरू	६०

परिच्छेद ५ : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरूको मूलप्रवाहीकरण १५७

परिच्छेद ६ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन १५८

६.१.स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका अपेक्षित उपलब्धिहरू	१५८
६.२.स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका बित्तिय संयन्त्र	१५८
६.३. प्रगति प्रतिवेदन	१५८
६.४. योजना कार्यान्वयन रणनीतिहरू	१५९
६.५ प्रगति समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन	१५९

सन्दर्भ सामाग्री: १६०

अनुसूचीहरू १६१

तालिकाहरू

तालिका नं. १ :	शारदा नगरपालिकाको वडागत जनसंख्या विवरण	१५
तालिका नं. २ :	शारदा नगरपालिकाको भू-उपयोगको अवस्था	१७
तालिका नं. ३ :	मौसमी पात्रो	२०
तालिका नं. ४ :	सल्यान जिल्लाको भविष्यमा वर्षा तथा तापक्रममा हुनसक्ने परिवर्तनको परिदृश्य	२२
तालिका नं. ५ :	प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	२४
तालिका नं. ६ :	शारदा नगरपालिकाको वन डढेलोको अवस्था	४०
तालिका नं. ७ :	प्रकोपहरूको स्तरीकरण	४३
तालिका नं. ८ :	जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदायको पहिचान	४४
तालिका नं. ९ :	प्रकोप तथा जोखिमहरूको आधारमा वडाहरूको जोडागत स्तरीकरण	४७
तालिका नं. १० :	संकटासन्नताका कारण तथा सूचकहरू	४८
तालिका नं. ११	जलवायुजन्य प्रकोपहरूका वडागत सुचका	४९
तालिका नं. १२	सम्मूखताको वगागत सुचका	५०
तालिका नं. १३	संवेदनशीलताको वडागत सुचका	५०
तालिका नं. १४	अनुकूलन क्षमताको वडागत सुचका	५१
तालिका नं. १५	प्रकोप, सम्मूखता, संवेदनशीलता, अनुकूलन क्षमता, संकटासन्नता तथा जोखिमको आधारमा वडा स्तरीकरण	५२
तालिका नं. १६ :	जीविकोपार्जनका सम्पत्ति तथा श्रोतहरूको विश्लेषण	५२
तालिका नं. १७ :	शारदा नगरपालिकाको धरधुरीहरूको सहभागितामुलक सम्पन्नता स्तरीकरण	५६
तालिका नं. १८ :	अनुकूलनका उपायाहरूको पहिचान तथा प्राथमिकरण	५७
तालिका नं. १९ :	आगामि ५ वर्षको वार्षिक बजेटको संक्षिप्त विवरण	५९
तालिका नं. २० :	वडा नं. १ को योजना तथा बजेट	६१
तालिका नं. २१ :	वडा नं. २ को योजना तथा बजेट	६६
तालिका नं. २२ :	वडा नं. ३ को योजना तथा बजेट	७२

तालिका नं. २३ : वडा नं. ४ को योजना तथा बजेट	७७
तालिका नं. २४ : वडा नं. ५ को योजना तथा बजेट	८३
तालिका नं. २५ : वडा नं. ६ को योजना तथा बजेट	८८
तालिका नं. २६ : वडा नं. ७ को योजना तथा बजेट	९३
तालिका नं. २७ : वडा नं. ८ को योजना तथा बजेट	९९
तालिका नं. २८ : वडा नं. ९ को योजना तथा बजेट	१०३
तालिका नं. २९ : वडा नं. १० को योजना तथा बजेट	१०९
तालिका नं. ३० : वडा नं. ११ को योजना तथा बजेट	११६
तालिका नं. ३१ : वडा नं. १२ को योजना तथा बजेट	१२३
तालिका नं. ३२ : वडा नं. १३ को योजना तथा बजेट	१२९
तालिका नं. ३३ : वडा नं. १४ को योजना तथा बजेट	१३६
तालिका नं. ३४ : वडा नं. १५ को योजना तथा बजेट	१४२
तालिका नं. ३५ : पालिका स्तरीयको योजना तथा बजेट	१४८
तालिका नं. ३६ : वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा अनुकूलनन कार्ययोजनाको मूलप्रवाहिकरण प्रक्रिया	१५७
तालिका नं. ३७ : अनुगमन योजना	१५९
तालिका नं. १ : शारदा नगरपालिकाको वडागत जनसंख्या विवरण	१३
तालिका नं. २ : शारदा नगरपालिकाको भू-उपयोगको अवस्था	१५
तालिका नं. ३ : मौसमी पात्रो	१८
तालिका नं. ४ : सल्यान जिल्लाको भविष्यमा वर्षा तथा तापक्रममा हुनसक्ने परिवर्तनको परिदृष्य	२०
तालिका नं. ५ : प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	२१
तालिका नं. ६ : शारदा नगरपालिकाको वन डढेलोको अवस्था	३४
तालिका नं. ७ : प्रकोपहरूको स्तरीकरण	३७
तालिका नं. ८ : जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदायको पहिचान	३८
तालिका नं. ९ : प्रकोप तथा जोखिमहरूको आधारमा वडाहरूको जोडागत स्तरीकरण	४१
तालिका नं. १० : संकटासन्नताका कारण तथा सूचकहरू	४२
तालिका नं. ११ जलवायुजन्य प्रकोपहरूका वडागत सूचकाङ्क	४३
तालिका नं. १२ सम्मुखताको वडागत सूचकाङ्क	४४
तालिका नं. १३ संवेदनशीलताको वडागतसूचकाङ्क	४४

तालिका नं. १४ अनुकूलन क्षमताको वढागत सूचकाङ्क	४५
तालिका नं. १५ प्रकोप, सम्मुखता, संवेदनशीलता, अनुकूलन क्षमता, सञ्चालनता तथा जोखिमको आधारमा वढा स्तरीकरण	४६
तालिका नं. १६ : जीविकोपार्जनका सम्पत्ति तथा श्रोतहरूको विश्लेषण	४६
तालिका नं. १७ : शारदा नगरपालिकाको धरधुरीहरूको सहभागितामुलक सम्पन्नता स्तरीकरण	५०
तालिका नं. १८ : अनुकूलनका उपायाहरूको पहिचान तथा प्राथमिकरण	५१
तालिका नं. १९ : आगामि ५ वर्षको वार्षिक बजेटको संक्षिप्त विवरण	५३
तालिका नं. २० : वडा नं. १ को योजना तथा बजेट	५५
तालिका नं. २१ : वडा नं. २ को योजना तथा बजेट	६०
तालिका नं. २२ : वडा नं. ३ को योजना तथा बजेट	६७
तालिका नं. २३ : वडा नं. ४ को योजना तथा बजेट	७१
तालिका नं. २४ : वडा नं. ५ को योजना तथा बजेट	७८
तालिका नं. २५ : वडा नं. ६ को योजना तथा बजेट	८३
तालिका नं. २६ : वडा नं. ७ को योजना तथा बजेट	८९
तालिका नं. २७ : वडा नं. ८ को योजना तथा बजेट	९४
तालिका नं. २८ : वडा नं. ९ को योजना तथा बजेट	९८
तालिका नं. २९ : वडा नं. १० को योजना तथा बजेट	१०४
तालिका नं. ३० : वडा नं. ११ को योजना तथा बजेट	११०
तालिका नं. ३१ : वडा नं. १२ को योजना तथा बजेट	११७
तालिका नं. ३२ : वडा नं. १३ को योजना तथा बजेट	१२२
तालिका नं. ३३ : वडा नं. १४ को योजना तथा बजेट	१२८
तालिका नं. ३४ : वडा नं. १५ को योजना तथा बजेट	१३४
तालिका नं. ३५ : पालिका स्तरीयको योजना तथा बजेट	१३९
तालिका नं. ३६ : वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा अनुकूलन कार्यक्रमको मूलप्रवाहिकरण प्रक्रिया	१४८
तालिका नं. ३७ : अनुगमन योजना	१५०

चित्रहरु

चित्र नं. १ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा पढ्ती तथा चरणहरु	१३
चित्र नं. २ : स्थानीय कार्ययोजना तयारीको क्रममा अवलम्बन गरिएको पढ्ती	१४
चित्र नं. ३ : शारदा नगरपालिकाको भू उपयोगको नक्शा	१७
चित्र नं. ४ : सल्यान जिल्लाको अधिकतम तापक्रम	२२
चित्र नं. ५ : सल्यान जिल्लाको न्युनतम तापक्रम	२२
चित्र नं. ६ : सल्यान जिल्लाको औसत अधिकतम तापक्रम	२३
चित्र नं. ७ : सल्यान जिल्लाको औसत न्युनतम तापक्रम	२३
चित्र नं. ८ : सल्यान जिल्लाको वार्षिक वर्षाको अवस्था	२४
चित्र नं. ९ शारदा नगरपालिकाको पहिरोको जोखिम नक्शा	३८
चित्र नं. १० : शारदा नगरपालिकाको बाढी तथा खोला कटानको जोखिम नक्शा	३९
चित्र नं. ११ : शारदा नगरपालिकाको खडेरी जोखिमको नक्शा	४०
चित्र नं. १२ : शारदा नगरपालिकाको वन डढेलोको जोखिम नक्शा	४१
चित्र नं. १३ : शारदा नगरपालिकाको भू उपयोग समायोजनको नक्शा	४२
चित्र नं. १४ : शारदा नगरपालिकाको वडागत संकटासन्नताको नक्सा	४८

परिच्छेद १: पृष्ठभूमि

१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको परिचय तथा औचित्य

एक्काइसौं शताब्दीको संसारकै प्रमुख समस्याको विषय बनेको जलवायु परिवर्तन, मानवीय क्रियाकलापहरुबाट हुने हरितगृह ग्याँसहरुको अत्यधिक उत्सर्जनले गर्दा भईरहेको तथ्य वैज्ञानिक रुपमा पुष्टि भईसकेको छ। विश्वको कूल हरितगृह ग्याँस उत्सर्जनमा नेपालको नगन्य भूमिका भएतापनि नेपाल जलवायु परिवर्तनका दृष्टिकोणले प्रभावित देशहरु मध्ये चौथै स्थानमा पर्दछ।

जलवायु परिवर्तनका कारणले श्रृजित समस्याहरुलाई सम्बोधन गर्न नेपाल सरकारले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा विभिन्न पहलकदमी लिदै आईरहेको छ। जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरुको जोखिम न्यूनीकरण गर्दै उत्थानशील समाजको निर्माण गर्ने तर्फ विभिन्न तह र विषयगत क्षेत्रहरुमा नीतिगत मार्गनिर्देश गर्ने उद्देश्यले नेपालले जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (National Adaptation Plan) र Enhanced Nationally Determined Contribution (eNDC) तयार गरी कार्यान्वयन गरिरहेको छ, भने वतावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा नियमावली २०७७ मा समेत स्थानीय तह र प्रदेश तहले अनुकूलन योजना तर्जुमा गर्न सक्ने प्रावधानहरु समावेश गरिएका छन्।

यसै सन्दर्भमा वन तथा वातावरण मन्त्रालयको पछिल्लो प्रतिवेदन (Vulnerability and Risk Assessment and Identifying Adaptation Options, MoFE, 2021)¹ अनुसार जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता स्तरीकरणमा सल्यान जिल्ला अति उच्च संकटासन्नस्तरमा रहेको छ। उक्त प्रतिवेदन अनुसार शारदा नगरपालिकाको मध्यम संकटासन्न अवस्थामा रहेको छ, भने सम्मुखता, संवेदनशीलता, अनुकूलन क्षमता र संकटासन्नता क्रमश ०.२९७, ०.७२८, ०.४०९ र ०.५४५ रहेको छ।

अतः यस शारदा नगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक प्रभावसँग जुध्न, समुदायको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न र उत्थानशील विकासका लागि यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ। यस स्थानीय अनुकूलनकार्ययोजना तयारीको लागि नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएको परीमार्जित स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६ अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरु अवलम्बन गरिएको छ।

परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन योजनाको खाका एवं स्थानीय आवश्यकता र परिवेश अनुसार जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई समग्र स्थानीय योजना प्रक्रियामा समायोजन तथा मूल प्रवाहीकरण गर्न मुख्य रुपमा ७ चरण प्रक्रियाहरु अंगिकार गरिएको छ। जस अनुसार पहिलो चरणमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि गरे पश्चात समुदायको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण गरी वस्तुगत विवरण तयार गरिन्छ। अर्को महत्वपूर्ण प्रकृया भनेको जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिको पहिचान गर्नु हो। यसरी पहिचान गरिएका रणनीति र कार्यहरुलाई स्थानीय सरकारको नीति तथा योजनाहरुमा समायोजन र वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी अनुकूलन कार्यहरुलाई स्थानीय समुदाय लक्षित गरी कार्यान्वयन गरिन्छ।

वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तरगतको नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम (NCCSP-II) र शारदा नगरपालिकाको सहयोगमा यस मिसन टु डेभलप कम्युनिटीको सहजिकरणमा यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो। यस कार्ययोजनाको तयारी प्रकृयामा नगर प्रमुख, उप-प्रमुख लगायतका जन प्रतिनिधिहरु, वडा सचिव, शिक्षक, समाजसेवी, स्थानीय राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरु, विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्ग लगायत अन्य बुद्धिजीविहरुको सहभागितामा भएको थियो।

यो योजना तयारीका लागि शुरुमा नगरपालिका स्तरीय शुरुवाती गोष्ठी गरिएको थियो भने त्यस पश्चात नगरपालिकाका १५ वटै वडाहरुमा छलफल बैठक तथा गोष्ठीहरु संचालन गरिएको थियो। अन्तमा नगरपालिका स्तरीय पृष्ठपोषण गोष्ठीमा वडा स्तरीय गोष्ठीबाट आएका तथ्यांक तथा योजनाहरुमा व्यापक छलफल गरी आवश्यक पृष्ठपोषण लिईएको

¹ mofe.gov.np/uploads/documents/vulnerability-repnew1630571413pdf-2940-766-1658827788.pdf

थियो । सबै बैठक तथा गोष्ठीमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना, जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता, प्रकोप तथा उत्थानशील क्षमता आदिको बारेमा विभिन्न विधि तथा पद्धतिहरूको प्रयोग, सहभागितामूलक ग्रामीण लेखाजोखा विधिद्वारा अवस्थाको विश्लेषण, अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान र प्राथमिकीकरण गरिएको थियो ।

१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरू

नगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनका कारण वर्षाको चक्रमा भएको फेरबदल र तापक्रम बृद्धिले प्राकृतिक स्रोतहरूमा ह्रास आउनु, कृषि उत्पादनमा कमी हुनुका साथै समुदायको जिविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असरहरू पुऱ्याईरहेको छ । विकास निर्माणका कार्यहरूलाई जलवायुजन्य प्रकोपहरू पहिरो, आगलागी र बाढी आदिबाट क्षति गरिरहेको हुँदा विकास निर्माणका क्रियाकलापहरू दीर्घो हुन सकेका छैनन् । त्यसकारण अनुकूलनका कार्यहरूमा लगानी गर्न र विकासका क्रियाकलापहरूलाई जलवायु उत्थानशील बनाउनका लागि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको आवश्यकता महशुस गरी नगरपालिकाको नेतृत्वमा यो कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य जलवायु उत्थानशील समाजको निर्माण गर्नु रहेको छ भने यसका उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन् :

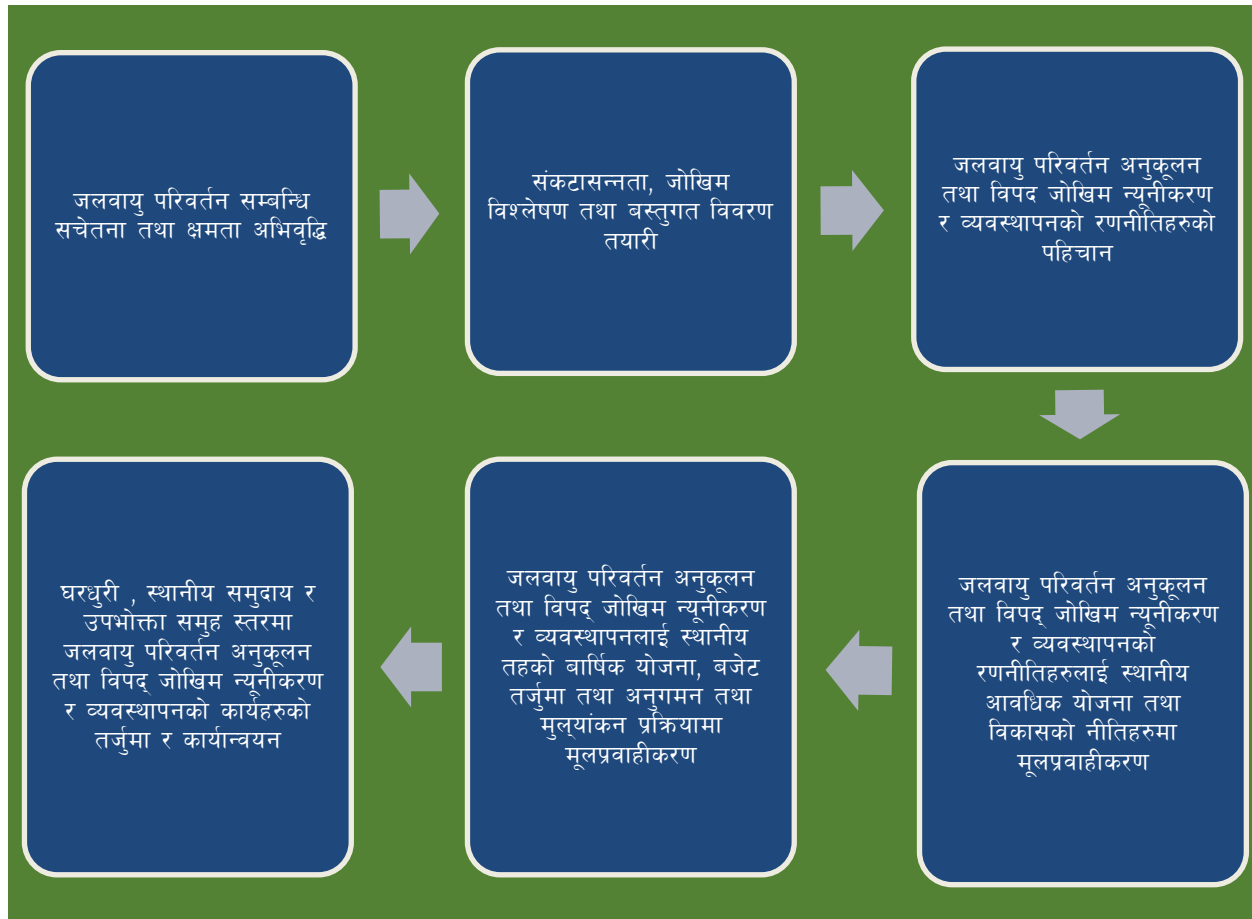
- स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनबाट सृजित जोखिम र संकटासन्नताको पहिचान, अभिलेखीकरण र प्राथमिकीकरण गर्न सहयोग गर्ने ।
- जोखिममा रहेका तथा संकटासन्न व्यक्ति, घरधुरी, समूह र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा बढोत्तरी गर्न र जलवायु उत्थानशील क्रियाकलापहरू पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनको विषयलाई एकिकृत गर्दै जलवायु उत्थानशील योजनाहरूको कार्यान्वयनमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा निर्माण गरिने विकासका पूर्वाधारहरूका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र स्थानीय प्रविधिलाई जलवायु उत्थानशील बनाउन सहयोग गर्ने ।

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा नियमावली २०७७, जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ र स्थानीय अनुकूलन योजना तर्जुमाको राष्ट्रिय संरचना, २०७६, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीति तथा कार्ययोजना (२०७७-२०८७) तथा उत्थानशील स्थानीय समुदायका लागि नमूना रणनीति, २०७५ र राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रमलाई आधार मान्दै स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना खाका २०७६ अनुसार नगरपालिकाको समग्र संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता विश्लेषणको आधारमा यो स्थानीय अनुकूलन योजना तर्जुमा गरिएको छ । यस कार्ययोजनामा जलवायु परिवर्तनबाट सृजित प्रकोप तथा जोखिमहरूबाट प्रमुख रूपमा प्रभावित हुने सामाजिक समूहहरू विशेष गरी महिला, बालबालिका तथा वृद्ध-वृद्धाहरूमा पर्ने असर तथा प्रभावहरू विश्लेषण गर्दै उनीहरू मैत्री कार्यक्रमहरू तय गरिएका छन् ।

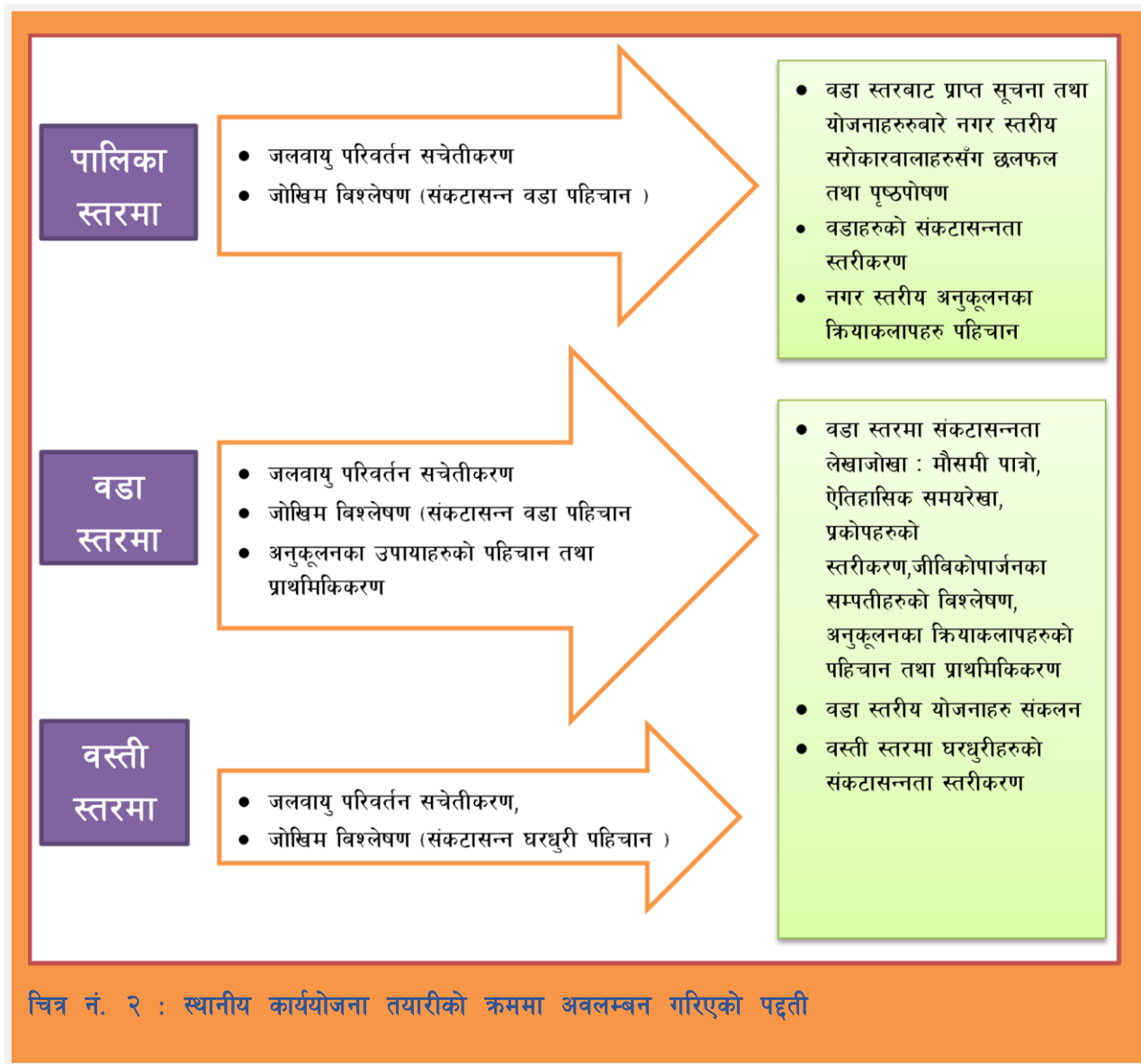
यसरी नै संकटासन्न क्षेत्र र घरधुरीहरूलाई अति आवश्यक र तत्कालै कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अनुकूलनका कार्यहरूलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी उनीहरूलाई लक्षित हुने र थप रोजगारीको अवसरहरू सृजना गर्ने कार्यक्रमहरूको साथै महिलाहरूको कार्यबोझलाई न्यून गर्न र महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधारका प्रविधिहरू समेत समावेश गरिएको छ ।

१.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी पद्धति

यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको खाका २०७६ मा उल्लेख भएका ६ चरण अन्तर्गतका विभिन्न सहभागितामूलक विधि तथा औजारहरूको प्रयोग गरी तयार गरिएको हो । यसका अलावा जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४ लाई पनि ध्यान दिईएको छ । परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६ का चरणहरू तलको चित्रमा उल्लेख गरिएको छ ।

चित्र नं. १ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाका चरणहरू, लापा २०१९

परिच्छेद २: नगरपालिकाको पृष्ठभूमि

२.१ नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति

शारदा नगरपालिका कर्णाली प्रदेशको एक सुन्दर र ऐतिहासिक जिल्ला सल्यानको सदरमुकाममा अवस्थित एक पहाडी नगरपालिका हो। वि.सं. २०७१ साल सल्यान जिल्लाका साविकका ७ वटा गा.वि.स खलंगा, सेजवालटाकुरा, मार्के, हिवल्चा, स्यानीखाल, डाँडागाउँ र कजेरी गा.वि.स.लाई समावेश गरी बनाईएको नगरपालिकालाई १५ वटा वडामा विभाजित गरिएको छ। विश्व मानचित्रमा ८२°०२'४०" देखि ८२° १६'३६" पूर्वी देशान्तरसम्म र २८° १८'५१" देखि २८°२७'४४" फैलिएको यस नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल १९८.३४ वर्ग कि. मि. रहेको छ भने समुन्द्र सतहबाट करिब १२१० मिटर देखि १८३० मिटर सम्मको उचाईमा रहेको छ। यस नगरपालिकाको पूर्वमा बागचौर नगरपालिका र छत्रेश्वरी गाउँपालिका, पश्चिममा वनगाड कृपिण्डे नगरपालिका, उत्तरमा सिद्धकुमाख गाउँपालिका तथा दक्षिणमा छत्रेश्वरी, त्रिवेणी र कालिमाटी गाउँपालिका रहेका छन्। जलवायुको हिसाबले यस नगरपालिकाको बेशी क्षेत्रमा उपोष्ण तथा पहाडी क्षेत्रमा समशितोष्ण प्रकारको हावापानी रहेको छ। यहाँ हिउँदमा ३ डिग्री देखि २८ डिग्री सेल्सियसम्म पुग्दछ भने गर्मीमा १४ डिग्री देखि ३१ डिग्री सेल्सियससम्म रहन्छ। यहाँ औसतमा वार्षिक वर्षा १११० मिलीमिटर हुने गर्दछ। (श्रोत : शारदा नगरपालिकाको पार्श्वचित्र, २०७५)।

२.२ आर्थिक अवस्था

यस नगरपालिकाको धेरैजसो जनसंख्या जीविकोपार्जनको लागि कृषिमा आश्रित रहेका छन्। यहाँको आयआर्जनको श्रोतहरूमा व्यापार व्यवसाय, ज्याला मजदुरी तथा विभिन्न सरकारी, गैर सरकारी तथा निजी संस्थाहरूमा नोकरी रहेका छन्। यसका अलावा यहाँका बासिन्दाहरू रोजगारीको लागि देशकै विभिन्न जिल्ला, छिमेकी मुलुक भारतका साथै खाडी मुलुक तथा केही तेश्रो मुलुक पनि जाने गरेका छन्। विदेश जाने क्रम युवाहरूमा दिन प्रति दिन बढ्दो रहेको छ।

वित्तीय सेवाका लागि वित्तीय संस्थाहरूमा १३ वटा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू रहेका छन् भने १९ वटा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था रहेका छन्। यी वित्तीय संस्थाहरूले बचत, ऋण, रेमिटेन्स जस्ता सेवाहरू प्रदान गरिरहेको छ।

२.३ जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार शारदा न.पा.को जनसंख्या ३४६६३ रहेको छ जसमध्ये १८२७५ जना (५२.७%) महिला र १६३८८ जना (४७.३%) पुरुष रहेका छन्। वडा अनुसार जनसंख्याको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका नं. १ : शारदा नगरपालिकाको वडागत जनसंख्या विवरण

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा जनसंख्या
1	2761	3169	5930
2	1202	1257	2459
3	638	646	1284
4	685	748	1433
5	779	937	1716
6	1406	1595	3001
7	1125	1273	2398
8	751	844	1595
9	1019	1139	2158
10	981	1008	1989
11	829	958	1787
12	1003	1196	2199

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा जनसंख्या
13	966	1129	2095
14	932	962	1894
15	1311	1414	2725
जम्मा जनसंख्या	16388	18275	34663
प्रतिशत	४७.३	५२.७	100

२.४ शिक्षा, स्वास्थ्य तथा संचार

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार शारदा नगरपालिकाको कूल साक्षरता दर ८० प्रतिशत छ, जसमध्ये महिला साक्षरता दर ७२.५ प्रतिशत छ भने पुरुषको साक्षरता दर ८८.८ प्रतिशत रहेको छ ।

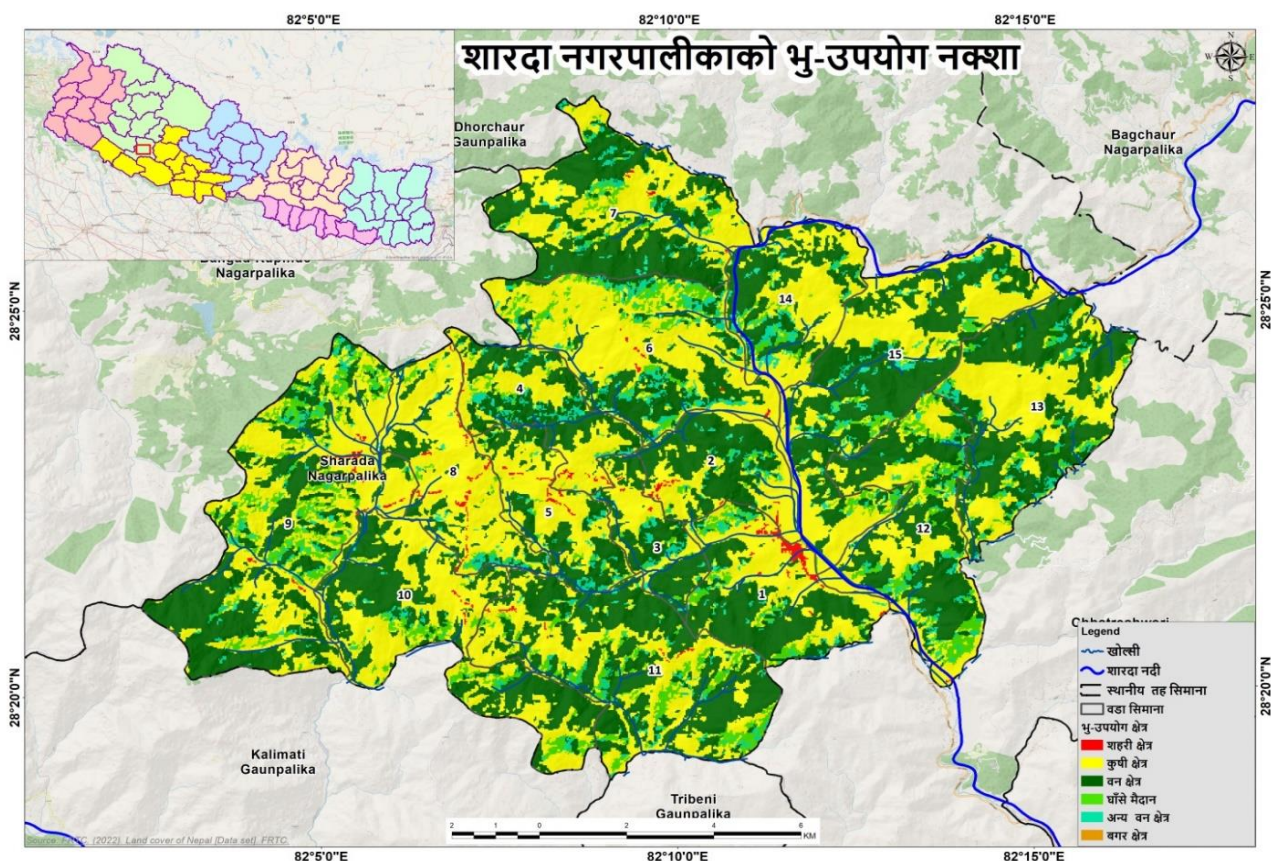
शारदा नगरपालिकामा ७७ वटा विभिन्न तहका शैक्षिक संस्थाहरू रहेका छन् जसमध्ये ६१ वटा सामुदायिक विद्यालय, १२ निजी विद्यालयहरू, २ वटा क्याम्पसहरू र २ वटा प्राविधिक शिक्षालय रहेका छन् । क्याम्पसहरूमध्ये सल्यान बहुमुखी क्याम्पस र श्रीनगर क्याम्पस रहेका छन् भने प्राविधिक शिक्षालय मध्ये CTEVT बाट सम्बन्धन प्राप्त आरती टेक्निकल इन्स्टिच्युट, नेत्रलाल अभागि प्राविधिक शिक्षालय रहेका छन् । जहाबाट केही मात्रामा प्राविधिक तथा दक्ष जनशक्तिको उत्पादन हुने गरेको छ ।

स्वास्थ्य सेवाका लागि शारदा नगरपालिकामा जिल्ला अस्पताल का साथै ७ वटा स्वास्थ्य चौकीहरू, २ वटा शहरी क्लिनिक, २७ वटा गाउँघर क्लिनिक, ७ वटा आधारभूत स्वास्थ्यकेन्द्र, ४ वटा बर्थिङ सेन्टरहरू रहेका छन् । यसका आलावा निजी क्षेत्रबाट संचालित ५ वटा अस्पताल र नर्सिङहोम, १ पालिक्लिनिक तथा ७ वटा औषधी पसलहरू रहेका छन् (नगर स्वास्थ्य प्रोफाइल <http://103.233.56.101:5003/profiling/main/sharada>)। जटिल स्वास्थ्य समस्या देखा परेको खण्डमा यहाँका बासिन्दा कोहलपुर, नेपालगञ्ज वा काठमाडौं जाने गरेका छन् । केही छिमेकी मुलुक भारतका विभिन्न शहरहरूमा पनि औषधी उपचारका लागि जाने गरेको पाईन्छ ।

संचार सुविधाका साधनहरूमा मोबाइल, रेडियो र टेलिभिजन जस्ता साधनहरूको उपयोग गरिरहेको पाईन्छ । यस नगरपालिकाका अधिकांस क्षेत्रमा मोबाइल नेटवर्कको राम्रो पहुँच रहेको देखिन्छ ।

२.५ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था

यस नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल १९८.३४ वर्ग कि.मि. मध्ये, ३७.९४ वर्ग कि.मि. (३१.४१ %) क्षेत्रफल वनक्षेत्रले ओगटेको छ, भने कृषि क्षेत्रले ३२.७८ वर्ग कि.मी. (२७.१४ %) ओगटेको छ । नगरपालिकाको भू-उपयोगको नक्शा तथा विवरण तलको चित्र तथा तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

चित्र नं. ३ : शारदा नगरपालिकाको भूउपयोगको नक्शा

भू-उपयोगको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका नं. २ : शारदा नगरपालिकाको भू-उपयोगको अवस्था

क्र.सं.	भू-उपयोगको प्रकार	क्षेत्रफल (बर्ग कि.मि.)	प्रतिशत
१	वन क्षेत्र	86.03	43.426
२	चरण क्षेत्र	11.99	6.049
३	भाडी, बुट्यान तथा अन्य	10.4	5.249
४	कृषि क्षेत्र	88.43	44.636
५	बस्ती	1.26	0.638
६	बगर क्षेत्र	0.005	0.002
जम्मा		198.12	100

श्रोत : FRTC, 2022, Landcover of Nepal[Data Set]FRTC

२.५.१ वनको अवस्था

शारदा नगरपालिकामा ९४ वटा सामुदायिक वनहरू, १२ वटा कबुलियती वन र ११ वटा निज वनहरू रहेका छन्। यहाँका सामुदायिक तथा राष्ट्रिय वनहरूमा पाईने प्रमुख वनस्पतिहरूमा : सल्ला, टुनी, साल, उतिस, साज, गुराँस, रैज, बाँझ, फलाट, कटुस, मेल, काफल, जामुन, काउलो, बोटधार्डो, चिउरी, आप, सिमल, पिपल, वर, सादन, किम्बु, धार्डो, करौती, दबदबे, रिउना, बेलाउती, घंघारु आदि रहेका छन् भने जडी बुटीहरूमा घोडाटाप्रे, तिते, समययो, जन्तीफुल, सिल्पु, गुर्जो, पुदिना, बोभो, हरो, बरो, अमला, दालचिनी, टिमुर, चुत्रा आदि रहेका छन्। त्यसै गरी यस नगरपालिकाका वन क्षेत्रहरूमा पाईने वन्यजन्तुहरूमा बाँदर, स्याल, बाघ, भालु, बर्देल, रतुवा, घोरल, दुम्सी, खरायो, पानीओत, पाखेओत, मलस्याप्रो, सर्प

आदि रहेका छन् । यस क्षेत्रमा पाइने पंक्षीहरूमा कालिज, तित्रा, चाखुरा, सुँगा, परेवा, जुरेली, काग, हुचिल, चिल, मैना, ढुकुर, सारस, बकुल्ला, कोईली आदि रहेका छन् ।

२.५.१ पानीको श्रोतको अवस्था

शारदा नगरपालिका भएर बग्ने मुख्य खोला शारदा खोला हो भने अन्य साना खोलाहरूमा सुके खोला, घट्टे खोला, डुर खोला, दह खोला, कजेरी खोला, रामे खोला, गुप्ता खोला, मोख्लाखोला, काउले खोला, सिस्नेरी खोला आदि रहेका छन् । यी खोलाहरूको पानी सिँचाई तथा खानेपानीको लागि उपयोग भईरहेको छ । यद्यपि सबै बस्तीहरूमा प्रयाप्त मात्रामा सिँचाईको उपलब्धता हुन सकेको छैन । यसका अलावा ठूला पानीका मुहानहरूबाट खानेपानी तथा तथा तरकारी खेतीको लागि प्रयोग भएका तर पानीका मूलहरू क्रमशः सुक्दै गई रहेकोले गर्दा पानीको आपूर्ति कम हुँदै गएको छ ।

२.६ भौतिक पूर्वाधारको अवस्था

२.६.१ सडक तथा पुलहरूको अवस्था

यस नगरपालिकाको वडा नं १, २, ६ र ७ नं. वडा भएर जाने राप्ती राजमार्ग र श्रीनगरदेखि मार्के, सिमखर्क सम्मको सडक पक्की अवस्थामा छन् भने सबै वडाहरूमा ग्रामीण कच्ची सडक संजाल रहेको छ । नगरपालिकामा जम्मा ८ वटा पक्की पुल र ८ वटा भोलुङ्गे पुलहरू रहेका छन् ।

२.६.२ वस्ती तथा भवनको अवस्था

यस नगरपालिकाको वडा नं १ र २ मा बजार क्षेत्र रहेको छ भने अन्य वडाहरूमा ग्रामिण बस्तीहरू रहेका छन् । छानाको आधारमा घरहरूको प्रकारलाई हेर्दा सबैभन्दा धेरै ६९.२ % घरहरूमा टिनको छाना छ भने १६.६ % घरहरूमा पक्की ढलानको छाना, ८.९ % घरहरूमा स्लेटको छाना, ५.१ % घरहरूमा खरको छाना, ०.१ % घरहरूमा टाईलको छाना, ०.१% घरहरूमा माटोको छाना, ०.०२ % घरहरूमा काठको छाना र अन्य ०.०२ % रहेका छन् (राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)।

२.६.३ खानेपानीको अवस्था

यस नगरपालिकामा ४८ % घरधुरीहरूले निजी धारा (कम्पाउण्ड भित्र), ३५.४ % घरधुरीहरूले सार्वजनिक धारा, ११ % घरधुरीहरूले ढुंगेधारा, ३.२ % घरधुरीहरूले खुल्ला कुवा, १.८ % घरधुरीहरूले छोपिएको कुवा, ०.४ % घरधुरीहरूले खोला र ०.२ % घरधुरीहरूले अन्य श्रोतबाट खानेपानी प्रयोग गरिरहेका छन् (राष्ट्रिय जनगणना, २०७८) ।

२.६.४ ऊर्जाको अवस्था

यस नगरपालिकाको शहरी क्षेत्रमा प्रायजसो घरधुरीहरू खाना पकाउनको लागि एल.पि.जि. ग्यासको प्रयोग गर्दछन् भने ग्रामीण भेगमा दाउराको प्रयोग गर्दछन् । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार शारदा नगरपालिकाको ७४.९% घरधुरीहरूले खाना पकाउनको लागि दाउराको प्रयोग गर्दछन् भने २४.९ % घरधुरीहरूले एल.पि.जि. ग्याँसको प्रयोग गर्दछन् । राष्ट्रिय जन गणना २०७८ अनुसार शारदा नगरपालिकामा अज्यालोको लागि ८६.२ % घरधुरीहरूले जलविद्युत र ११.९ % घरधुरीहरूले सोलार विद्युत प्रयोग गरिरहेका छन् ।

२.७ कार्यरत संघ संस्थाहरू

नगरपालिकामा विभिन्न संघ संस्थाहरू क्रियाशिल रहेका छन् र यी संस्थाहरूले सामुदायिक विकास तथा पूर्वाधार निर्माण कार्यमा सहयोग पुऱ्याउँदै आईरहेका छन् । मुख्यगरी स्वास्थ्य, सरसफाई, कृषि, शिक्षा, पूर्वाधार निर्माण, क्षमता विकास आदि क्षेत्रमा संघ संस्थाहरूले आर्थिक तथा भौतिक सहयोग गर्दै आईरहेका छन् । यस नगरपालिकामा कार्यरत क्रियाशिल गैर-सरकारी संस्थाहरूमा दलित विकास संस्था, पास नेपाल, शारदा, ग्रामीण विकास एक्सप्रेस World Bank, One Earth तथा परियोजनाहरूमा नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम, SAAMI लगायतका रहेका छन् ।

परिच्छेद ३ : जलवायु परिवर्तन तथा विपद् जोखिमको अवस्था

३.१ जलवायु परिवर्तनको प्रवृत्ति र परिदृश्य विश्लेषण (Climate Change Trend and Scenario Analysis)

३.१.१ मौसमी पात्रो

विगत ३० वर्षको अन्तरालमा समुदायस्तरमा जलवायु परिवर्तनको कारणले बालीचक्र, वनस्पति प्रजातिहरूको जीवनचक्र/व्यवहार, प्रकोपको स्वरूप लगायत अन्य विभिन्न क्षेत्रहरूमा आएका/देखिएका परिवर्तनहरूको बारेमा सहभागितात्मक विधिबाट समुदायका ज्येष्ठ नागरिक, बुद्धिजीवी तथा जानिफकारहरूको सहभागितामा जानकारीहरू लिईएको थियो ।

मौसमी पात्रोको विश्लेषण गर्दा स्थानीय स्तरमा गर्मीका दिनहरू करिब २ महिनाले बढेको र तुलनात्मक रूपमा तातोपना बढेको पाइएको छ भने जाडोको समयावधि २.५ महिनाले घटेको पाइएको छ । मनसुनी तथा हिउँदे वर्षाको समयावधि, मात्रा र तौर तरिकामा फेरबदल आएको देखिन्छ । पहिलेको तुलनामा वर्षाको अवधि कम भएको पाइएको छ, मनसुनी वर्षाको अवधि १.५ महिनाले घटेको पाइयो भने मनसुन पनि ढिलो शुरु हुने गरेको पाइयो र वर्षाका तौर तरिकामा पनि फरक भएको, छोटो समयमा धेरै पानी पर्ने गरेको, बेमौसमी वर्षाका घटनाहरू बढ्दै गएको पाइएको छ । यहाँका बासिन्दाका अनुसार तुसारो लाग्ने समयावधि पहिलेको तुलनामा घटेको देखिएको छ । त्यसैगरी गर्मीका दिनहरू बढेको र पानी पर्ने समयमा फेरबदल भएको कारणले गर्दा खेतिपाती गर्ने समयमा पनि हेरफेर भएको देखिन्छ । यहाँका प्रमुख बालीहरू धान र मकै लगाउने समयावधिमा पहिलेको तुलनामा परिवर्तन आएको छ । लालीगुराँस फुल्ने समय १.५ महिनाले अगाडी सरेको, तथा काफल पाक्ने समय पनि १ महिनाले अगाडी सरेको पाइएको छ ।

यसरी जलवायुमा आएको परिवर्तनले कृषि बालीमा रोग र कीराको वृद्धि, समयमा पानी नपर्ने र विभिन्न जलवायुन्य प्रकोपहरू सुख्खा खडेरी, पहिरो, आगलागिहरूका कारणले कृषिमा मात्र नभई, जलस्रोत, वन तथा जैविक विविधतामा समेत असर परेको देखिन्छ । यसले गर्दा कृषि उत्पादनमा कमी भएको, वन पैदावारहरू नष्ट भएका र खानेपानी तथा सिचाईका लागि पानीको उपलब्धता कमी हुदाँ स्थानीयहरूको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असर पार्नुका साथै उनीहरूको दैनिकीलाई थप चुनौतीपूर्ण बनाएको देखिन्छ ।

तालिका नं. ३ : मौसमी पात्रो

सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)	
तापक्रम	गर्मीको दिन	पहिले	■	■	■	■	■							■	गर्मीका दिन २ महिनाले बढेको र गर्मीको मात्रा पनि बढेको	
		अहिले	■	■	■	■	■	■					■	■	■	
	जाडोको दिन	पहिले							■	■	■	■	■	■		जाडोका दिन करिब २.५ महिनाले घटेको
		अहिले								■	■	■	■			
वर्षा तथा यसको स्वरूप	मनसुनी वर्षा	पहिले		■	■	■	■	■								मनसुनी वर्षाका दिन १.५ महिनाले घटेका तर छोटो समयमा धेरै पानी पर्ने गरेको, बेमौसमी वर्षाका घटनाहरु बढ्दै गएको
		अहिले				■	■	■	■							
	हिउँदे वर्षा	पहिले									■	■	■	■		अहिले हिउँदे वर्षामा धेरै कमी आएको, कुनै साल हिउँदे वर्षा नै नहुने
		अहिले											■	■		
	तुसारो	पहिले										■	■	■		तुसारो पर्ने दिनहरु १ महिनाले घटेको
		अहिले											■	■	■	
वनस्पति प्रजातिहरुको जीवनचक्र/व्यवहार	फुल फल्ने (लालिगुरास)	पहिले												■	लाली गुराँस फुल्ने समय १.५ महिनाले अगाडि सरेको	
		अहिले											■	■	■	
	फल फल्ने (काफल)	पहिले	■	■	■											काफल पाक्ने समय १ महिनाले अगाडि सरेको
		अहिले	■	■	■										■	
प्रकोपको स्वरूप	वाढीको घटना	पहिले				■	■								अहिले वर्षामा फेरबदल भएकोले वाढी तथा पहिरोको समयमा पनि परिवर्तन	
		अहिले					■	■	■							
		पहिले				■	■	■								

सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)	
	पहिरोको घटना	अहिले														भएको छ साथै मात्रा र बारम्बारता भने बढेको छ,
जिविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	स्थानीय मकै लगाउने	पहिले														वर्षाको फेरबदलले गर्दा मकै लगाउने समय पछाडि सरेको
		अहिले														
	स्थानीय मकै पाक्ने	पहिले														ढिलो रोपे पनि मकै पाक्ने समय अगाडि सरेको
		अहिले														
जिविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	स्थानीय धान लगाउने	पहिले														वर्षाको फेरबदलले गर्दा धान रोप्ने समय पछाडि सरेको
		अहिले														
	स्थानीय धान काट्ने	पहिले														ढिलो रोपे पनि धान काट्ने समय अगाडि सरेको
		अहिले														

संकेत

पहिले	२५-३० वर्ष पहिले अवस्था	
अहिले	०-५ वर्ष पहिले अवस्था	

३.१.२ सल्यान जिल्लाको भविष्यमा तापक्रम तथा वर्षामा हुनसक्ने परिवर्तनको परिदृश्य

नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयले २०७५ सालमा तयार गरेको जलवायुको परिवर्तित परिदृश्य सम्बन्धि प्रतिवेदन अनुसार सल्यान जिल्लामा आगामी दशकमा तापक्रम वर्षाको मात्रामा बढोत्तरी आउने अर्थात वि सं २०७३ देखि २१०२ सम्म RCP 4.5 पद्धती अनुसार ०.७७ प्रतिशत र RCP 8.5 अनुसार ६.३५ प्रतिशतले बढ्ने देखाएको छ भने पानी पर्ने दिनहरू क्रमशः १.६६ र ०.७५ प्रतिशतले घट्ने देखाएको छ । साथै वि सं २०७३ देखि २१०२ सम्ममा, सल्यान जिल्लामा RCP 4.5 पद्धती अनुसार ०.९९ डिग्री सेन्टिग्रेड र RCP 8.5 अनुसार १.९१ डिग्री सेन्टिग्रेड बढ्ने देखाएको छ ।

तालिका नं. ४ : सल्यान जिल्लाको भविष्यमा वर्षा तथा तापक्रममा हुनसक्ने परिवर्तनको परिदृश्य

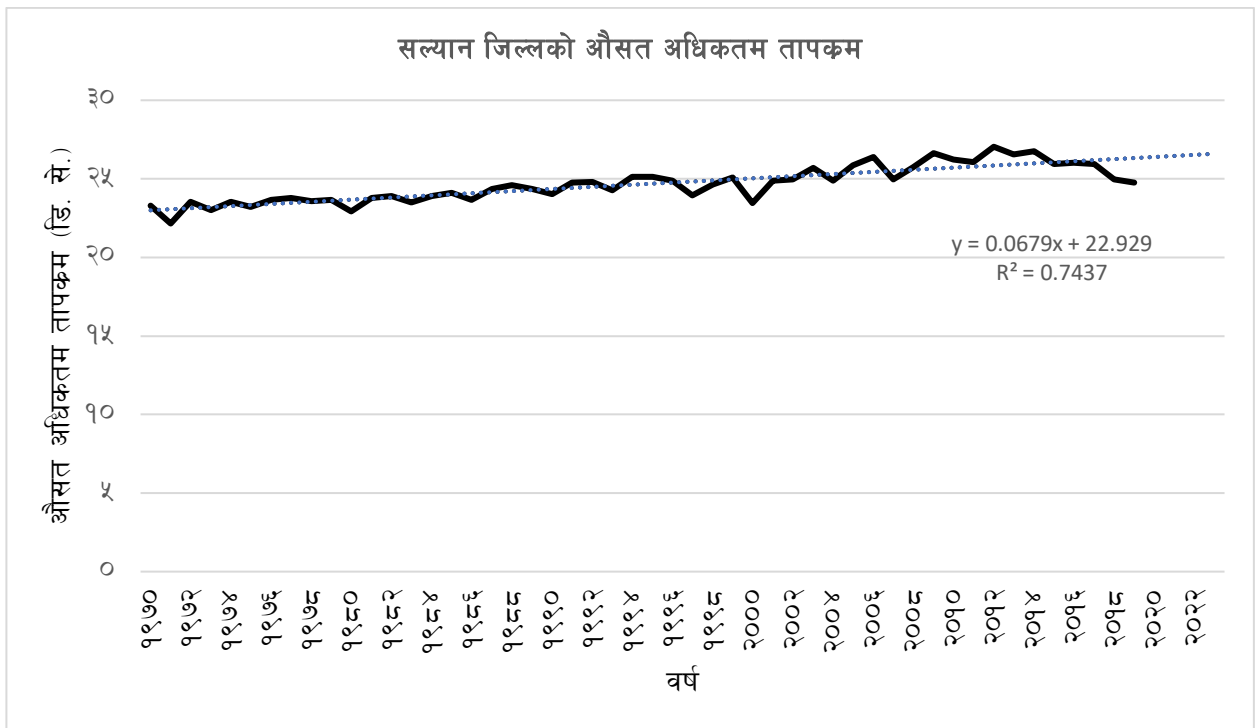
विवरण	रिफरेन्स बिन्दु	RCP 4.5		RCP 8.5	
		२०७३-२१०२	२०९३-२१२२	२०७३-२१०२	२०९३-२१२२
वि.सं. २०३८ -२०६७ को रिफरेन्स अबधिबाट सल्यान जिल्लाको तापक्रममा हुने परिवर्तन (°C)	14.3 °C	0.99	1.4	1.12	1.91
वि.सं. २०३८ -२०६७ को आधार अबधिबाट सल्यान जिल्लाको वर्षामा हुने परिवर्तन (%)	1614 मिमि	0.77	7.73	6.35	12.93
वि.सं. २०३८ -२०६७ को आधार अबधिबाट सल्यान जिल्लामा पानी पर्ने दिनहरूमा हुने परिवर्तन	149.6 दिन	-1.66	-1.21	-0.75	-0.34

३.१.३ शारदा नगरपालिकाको तापक्रम तथा वर्षाको प्रवृत्ति

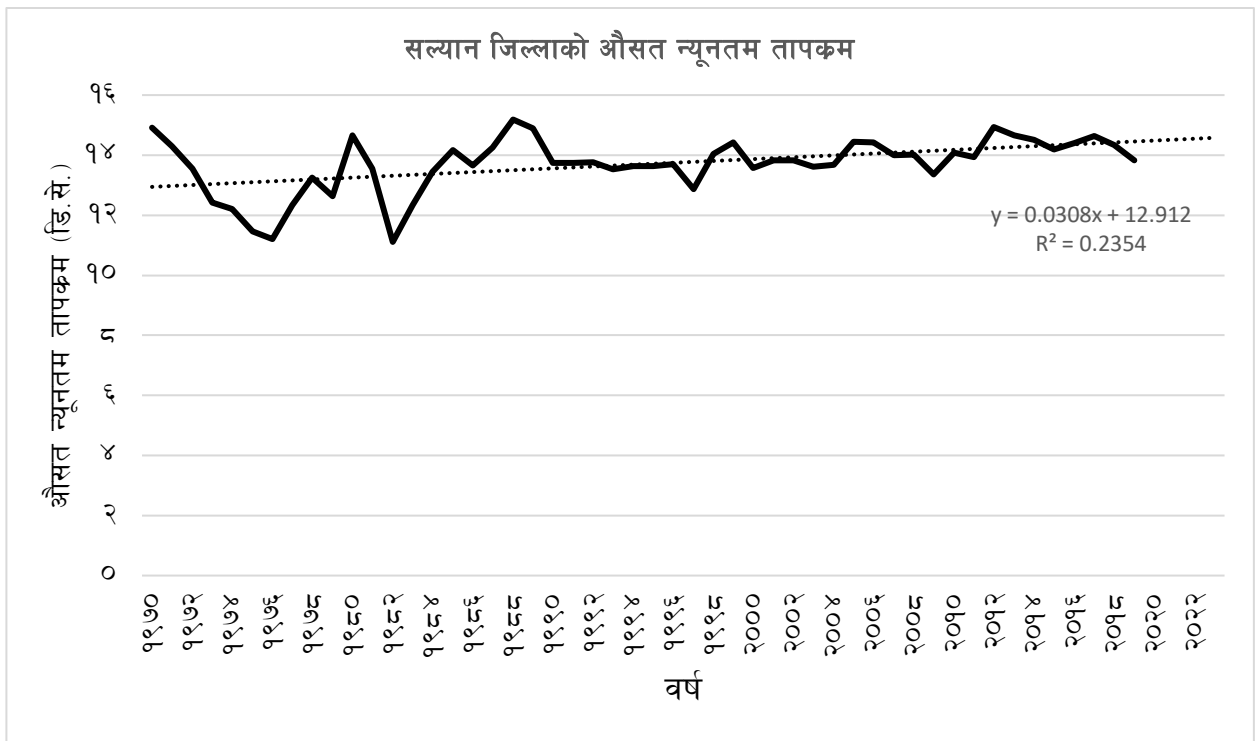
जल तथा मौसम विज्ञान विभागको तथ्यांक अनुसार विगत सन् १९७० देखि २०१९ सम्मको सल्यान जिल्लाको औसत तापक्रमको विश्लेषण गर्दा तापक्रम बढेको देखिन्छ । अधिकतम तथा न्यूनतम तापक्रमको विश्लेषण गर्दा अधिकतम तापक्रमको वार्षिक बृद्धि दर ०.०५९ °C र न्यूनतम तापक्रमको वार्षिक बृद्धि दर ०.०२३ °C रहेको पाइयो । अधिकतम तथा न्यूनतम तापक्रम दुवै बढ्दो क्रममा छन् ।

चित्र नं. ४ : सल्यान जिल्लाको वार्षिक अधिकतम तापक्रम

चित्र नं. ५ : सल्यान जिल्लाको वार्षिक न्यूनतम तापक्रम

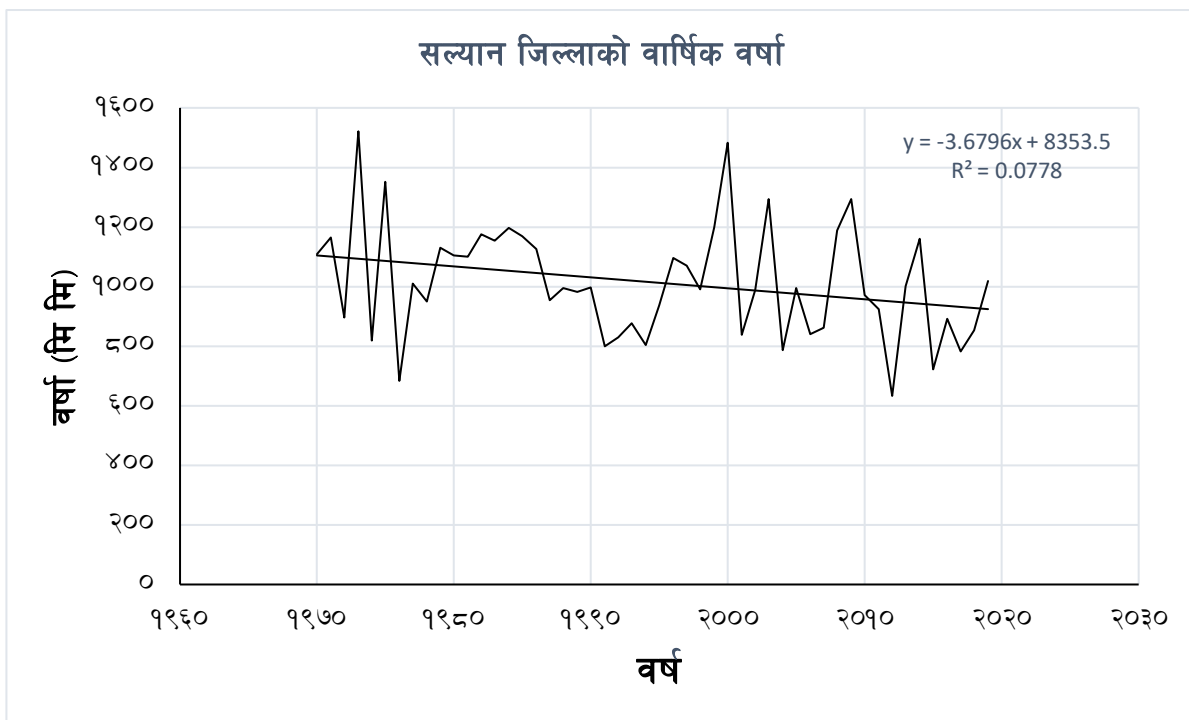

चित्र नं. ६ : सल्यान जिल्लाको औसत अधिकतम तापक्रम

चित्र नं. ७ : सल्यान जिल्लाको औसत न्यूनतम तापक्रम

त्यैसैगरी १९७० देखि २०१९ सम्मको वर्षाको प्रवृत्ति हेर्दा वर्षाको मात्रा घटेको देखिन्छ, तर थोरै समयको वर्षा भए पनि त्यसको असर भने नकारात्मक देखिएकोछ ।

चित्र नं. ८ : सल्यान जिल्लाको वार्षिक औसत वर्षाको अवस्था

निष्कर्ष :

यी सबै परिदृष्यहरूले वर्षाको मात्रा घट्दै गएको देखिन्छ, र सोही अनुरूप अनुकूलनका गतिविधिहरू प्रस्ताव गरिएको छ ।

३.२ संकटासन्नता, जोखिम, क्षति तथा असर (प्रकोपबाट सृजित विपद्को असर, प्रभाव, क्षति नोक्सानीको विश्लेषण)

शारदा नगरपालिकामा विभिन्न प्रकोपहरूले पारेका असर तथा प्रभावहरूको विश्लेषण दुई वटा विधिहरू : प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा र भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट गरिएको थियो ।

३.२.१ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

यो एक सहभागितामूलक विधि हो जस मार्फत कम्तिमा विगत ३० वर्षमा घटेका विभिन्न प्रकोपहरूको विश्लेषण गरिन्छ । यस विधिको माध्यमबाट वडा नं. १ देखि १५ वडाका वडा स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठीमा उपस्थित जेष्ठ नागरिक, बुद्धिजीवी तथा जानिफकारहरूसँग छलफल गरी शारदा नगरपालिकाको प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा तयार गरिएको थियो । यस विधिबाट प्राप्त भएको सूचनाको आधारमा नगरपालिकामा रहेका जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमहरू र ती प्रकोपहरूबाट भएको असर तथा प्रभावहरू विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका नं. ५ : प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

प्रकोप	घटना घटेको साल	वडा नं.	बस्ती वा स्थान	प्रकोपले पारेका असरहरू
बाढी तथा खोला कटान	2042	वडा नं. १	शारदा खोला किनार	शारदा खोलमा बगेर १ जनाको मृत्यु भएको २५० रोपनी जग्गामा श्रीनगरमा १ पुल बगाएको

प्रकोप	घटना घटेको साल	वडा नं.	बस्ती वा स्थान	प्रकोपले पारेका असरहरु
वाढी तथा खोला कटान	2067	वडा नं. १	श्रीनगर	शारदा खोलाले भोलुङ्गेपुल बगाएको, सुकेखोला र भगवति खोलाले बजार डुवान भएको, खेती योग्य जमिन क्षति गरेको
पहिरो	2048	वडा नं. १	दारिम चौर	३ वटा घर तथा खेतीयोग्य जमिन बगाएको
खडेरी	2029	वडा नं. १ लगायत सबै वडामा	सबै बस्तीमा	करीब ५०० घरधुरी भोकमरीको संटमा परेको, बाली लगाएपनि खडेरी परेर भित्र्याउन नपाएको
खडेरी	2060 b]lv	वडा नं. १	सबै बस्तीमा	हिउँदे वर्षा नहुँदा हिउँदे बालीको उत्पादन घटेको, कुनै साल विउँ पनि नआउने अवस्था भएको, सबै तिर पानीका मुहानहरुमा पानीको मात्रा घट्दै गएको, वनमा आहारको अभावले गर्दा वन्यजन्तुहरु गाउँमा पसेको
कृषि तथा पशुमा रोग	2047, 2062, 2063	वडा नं. १	शारदाको फाँट	धान खेतमा गवाँरो लगायत विभिन्न समस्या देखिएर सबै कृषकहरुलाई असर पुर्याएको
कृषि तथा पशुमा रोग	2047, 2050	वडा नं. १	सबै बस्तीमा	पहिचान नभएको रोगले १५० जति वस्तुभाउको क्षति भएको, खोरेतले सबै बस्तीहरुमा महामारीको रूप लिएको
कृषि तथा पुश पंक्षीमा रोग	2079, 2080	सबै वडाहरुमा	सबै बस्ती	नगरपालिकाका सबै वडाहरुमा पशुहरुमा लम्की स्कीन रोग महामारीको रूपमा फैलिएको
वन डढेलो	2071, 2074	वडा नं. १	भगवती वन र पटनेरी वन	वन डढेलोले वनस्पती तथा जीवजन्तुलाई क्षति गरेको
असिना	2057	वडा नं. १	सबै बस्तीमा	माघमा असिना परेर हिउँदे बालीमा धेरै क्षति गरेको
मिचाहा प्रजाति	2062 b]lv	सबै वडाहरु	सबै बस्तीमा	वन क्षेत्रका साथै कृषियोग्य जमीनमा एक्कासी बनमारा देखापरेर रैथाने घाँस तथा कृषि बालीलाई असर पारेको
मानव रोग	2060 b]lv	वडा नं. १	सबै बस्तीमा	मानिसहरुमा प्रेसर, भ्रुडा पखाला, मौसमी रुघा, ज्वरो लगायका रोगहरु बढि रहेको
हावाहुरी	2071	वडा नं. १	सबै बस्तीमा	मकै बालीमा क्षती गरेको
वाढी तथा खोला कटान	2064	वडा नं. २	घट्टेखोला	घट्टे खोलाले खेत बगाएको, सिंचाई कूलोमा क्षति गरेको
खडेरी	2054, 2065, 2079	वडा नं. २	खलगा	हिउँदे बालीको उत्पादनमा कमी, पिउने पानीको समस्या भएको।
पहिरो	2074	वडा नं. २	पुरानो बस पार्क	पहिरोले १ जना को ज्यान गएको

प्रकोप	घटना घटेको साल	वडा नं.	बस्ती वा स्थान	प्रकोपले पारेका असरहरु
वन डढेलो	2079	वडा नं.२	शिद्ध कैलास, चन्द्र पाला गौरागाउँ सा.व.	वतावरण मा असर,वन्यजन्तु विस्थापित बसतिहरुमा असर
हावाहुरी	2078	वडा नं.२	डाँडागाउँ	घरको छाना हरु फालेको
असिना	2078	वडा नं.२	दानि पिपल जोगदेउ खोला	धान सबै फालेको अन्न बालि नोक्सान बनाको
मानव रोग	2076, 077	वडा नं.२	सबै बस्तीमा	कोभिड, भाइरल रुघा खोकि, कोभिडको कारण ले ४ जना मृत्यु भएको
वाढी तथा खोला कटान	2047,2079	वडा नं.३	सुकेखोला, द्वारीगौरा खोलाले	४०० रोपनी खेतीयाग्य जमीनमा क्षति गरेको
पहिरो	2042	वडा नं.३	साहुटोल	४ वटा घर, मुख्य तथा सहायक बाटोमा पूर्ण क्षति भएको
पहिरो	2079	वडा नं.३	बैलडाडा, बसपार्क/थापागाउँ, सिरुवार	मुख्य बाटो र वारी बगाएको, घर सहित बारी बगाएको, बाखाको खोरमा क्षति
मानव रोग	2076, 077	वडा नं.३	सबै बस्तीमा	कोभिड, भाइरल रुघा खोकि, कोभिडको कारण ले ४ जना मृत्यु भएको
वन डढेलो	2070 b lv lg/Gt/	वडा नं.३	राम र सिता सामुदायिक बन	वर्षेनी वन डढेलो बोट बिरुवा, चराचुरुगी तथा बन्यजन्तुलाई ठुलो क्षति हुनेगरेको
खडेरी	2065 b lv lg/Gt/	वडा नं.३	सबै बस्तीहरुमा	हिउँदे वालीको उत्पादन घटेको, पानीका मुहानहरु सुकेको
असिना	2049	वडा नं.३	सबै बस्तीहरुमा	असिना पानीले गहुवाली तथा फलफूलमा क्षति गरेको
कृषि तथा पशुमा रोगकिरा	2076	वडा नं.३	सबै बस्तीहरुमा	फौजी किराको प्रकोपले वालीमा क्षति गरेको,
हावाहुरी	2054	वडा नं.३	बडाखोला, साहुटोल	१० वटा घरको छानामा क्षति, पाँडेडाँडा विद्यालयको छानामा आंशिक क्षति, फलफूलमा क्षती
वाढी तथा खोला कटान	2027	वडा नं. ४	घट्टेखोला	१ घट्ट बगाएको, ३ जनाको बगेर मृत्यु , ३ हल गोरु बगाएको
वाढी तथा खोला कटान	2078	वडा नं.४	तल्लो साहिलाकम्द, लामिडाँडा,	१०० मि. बाटो पुर्ण रुपमा क्षती भएको ।

प्रकोप	घटना घटेको साल	वडा नं.	बस्ती वा स्थान	प्रकोपले पारेका असरहरु
पहिरो	2079	वडा नं. ४	साहुटोल, गणेश मन्दिर नजिक, सुनटाकुरा	२०० मि. जमिन चर्किएको, २०० मि. बाटो चर्किएको, १ रोपनी जग्गा क्षती भएको, १ घर जोखिममा रहेको
पहिरो	2054	वडा नं. ४	साहिलाकम्द	२ वटा कुवा पुर्ण रुपमा सुकेको(धारापानी, खरि पन्यारा)
खडेरी	2072	वडा नं. ४	वडा भरी	हिउदेवाली गहुँ नै नछरेको, मसुरो, तोरी बारीमै सुकेको
खडेरी	2075, 2079	वडा नं. ४	वडा भरी	रैथाने वाली (कोदो, मकै, मसुरो, चना, स्यानजीरा धान, मार्सी धान, काग्रेसी धान) कम उत्पादन भएका ।
वन डहेलो	2074	वडा नं. ४	मष्टमण्ली सा.ब., सालघारी सा.ब.	वन पैदावर जलेर नष्ट, बन्यजन्तुको मृत्यु, कलिला विरुवामा क्षती
वन डहेलो	2078, 2079	वडा नं. ४	पशुपती सा.ब., मष्टमण्डली सा.ब., सालघारी सा.ब.	वन पैदावर जलेर नष्ट, बन्यजन्तुको मृत्यु, कलिला विरुवामा क्षती
हावाहुरी	2074	वडा नं. ४	सवै बस्तीमा	हावाहुरीले फलफूलबालीबोटमा क्षती गरेको
कृषि तथा पशुपंक्षीमा रोग	2078	वडा नं. ४	वडा भरी	अमेरिकन फौजी किराले ५०० रोपनीमा लगाएको मकै क्षती भएको
कृषि तथा पशुपंक्षीमा रोग	2062, 2063, 2064	वडा नं. ४	वडा भरी	करिव २५००० सुन्तला तथा कागती को विरुवा सुकेको
असिनापानी	2074	वडा नं. ४	सवै बस्तीमा	हावाहुरीले फलफूलबालीबोटमा क्षती गरेको
मानव रोग	2075	वडा नं. ४	४ नं वडा	कोभिडको कारणले २ जनाको मृत्यु
बाढी तथा खोला कटान	2057	वडा नं. ५	खहरेखोला	खहरेखोलाले खेतीयोग्य जमिन कटान गरेको, करिव ३५ मुरी धानमा क्षती पुगेको
पहिरो	2072, 2079	वडा नं. ५	चौतारा खर्क, रातापहिरो, रातामाटा, ढाँरा, तल्लो मार्के	चौतारा खर्क र रातापहिरोले वनमा रहेका बोटहरुमा क्षति रातामाटा ढाँरा र तल्लो मार्केमा गएको पहिरलोले बाटोमा क्षती पुग्नुका साथै केही कृषि योग्य जमिनमा क्षति
खडेरी	2076, 2080	वडा नं. ५	वडाभरी	खडेरीका कारण अन्नवाली उत्पादनमा कमी, खडेरीका कारण हिउदेवाली नलागेको, ७ वटा मुहान सुकेको

प्रकोप	घटना घटेको साल	वडा नं.	बस्ती वा स्थान	प्रकोपले पारेका असरहरु
कृषि तथा पुश पंक्षीमा रोग	2060, 2077, 2078	वडा नं. ५	सवै वडा भरि	आलुखेतीमा चुर्ना तथा बैस्यालु किराको प्रकोप बढेको, फौजी किराको प्रकोपले मकै खेतीमा क्षती पुरयाएको जसबाट वडा भरीमा करिब १०० मुरी मकै उत्पादनमा गिरावट, सलह किराको प्रकोपले मकै खेतीमा क्षती पुरयाएको
हावाहुरी	2079	वडा नं. ५	वडाभरी	सरस्वती विद्यालय र जनकल्यान प्रा.वि.को छााना र पर्खालमा क्षती पुगेको
मानवमा रोग	२०६६ देखि २०८० सम्म	वडा नं. ५	वडाभरी	प्रेसर, दम ,कोलस्टोर , क्यान्सर , मुटुरोग र कोरना जस्ता रोगले जनजिवन प्रभावीत भएको ।
मानवमा रोग	2079	वडा नं. ५	वडाभरी	डेगो रोग देखा परेको ,
वन डढेलो	2068 देखि 2080 सम्म	वडा नं. ५	वडा भरीका सवै वन क्षेत्रहरु	रुख तथा वुट्यानहरु जलेको र वन्यजन्तुहरुमा असर परेको
वाढी तथा खोला कटान	2045 देखि 2079 सम्म	वडा नं. ६	शारदा नदी किनार	शारदाखोलाले भट्टाचौरदेखी घट्टेखोला क्षेत्र सम्म प्रत्येक वर्ष ओउने वाढी २० देखी ३० रोपनी सम्म कृषि योग्य जमिन कटान गर्ने गरेको ।
वाढी तथा खोला कटान	2079	वडा नं. ६	घट्टेखोला क्षेत्र	घट्टेखोलाले डुवान तथा कटान गर्दा २० मुरी धान उत्पादनमा क्षती पुगेको ।
पहिरो	2078	वडा नं. ६	सापमारा	हरियाली सा.व.उ.स. क्षेत्रमा पहिरोले पुरिएर एक जना महिलाको मृत्यु
खडेरी	2065 देखि 2079	वडा नं. ६	वडाभरी	खडेरीका कारण अन्नवाली उत्पादनमा कमी (वर्षेनी करिब ५० टन गहुवाली उत्पादनमा असर) सवै पानीका मुहानहरुमा पानीको मात्रामा कमी भएको ४ वटा पानीका मुहनहरु सुकेको
कृषि तथा पुश पंक्षीमा रोग	2060 देखि 2079 सम्म	वडा नं. ६	वडाभरी	पशुमा खपटेरोग आएको , पिपिआर रोगका कारण प्रति वर्ष १०० देखी २०० को हाराहारीमा बाखाहरु मर्ने गरेको ।
कृषि तथा पुशपंक्षीमा रोग	2078	वडा नं. ६	वडाभरी	मकैमा गवारो, शंखेकिरा, फौजीकिरा टुटा जस्ता रोग फैलिएको
असिना पानी	2077	वडा नं. ६	वडा भरी	फलफुल खेतीमा असर पुगेको गहु वालीमा क्षती पुगेको करिब २००० मुरी नष्ट

प्रकोप	घटना घटेको साल	वडा नं.	बस्ती वा स्थान	प्रकोपले पारेका असरहरु
हावाहुरी	2076	वडा नं. ६	वडाभरी	वालशाखा मा.वि., लक्ष्मी प्रा.वि. छात्रा फालेको वडाभरीमा १२ वटा घरका छात्रा उडाएको
मिचाहा प्रजाति	2052 देखि 2079	वडा नं. ६	वडाभरी	वनमाराले कृषि योग्य जमिनमा असर गरेको, वनमा रैथान विरुवाहरु लोप भएको, घाँस उत्पादनमा कमी, पशु चौपायहरुको चरण क्षेत्रमा असर गरेको
मानबमा रोग	2056	वडा नं. ६	टाकुराटोल	भाडापखाल तथा हैजाका कारण एक जना महिलाको मृत्यु भएको र वडा भरी फैलिएको
मानबमा रोग	2077	वडा नं. ६	वडा भरी	कोरना फैलिएको
वन डहेलो	2064, 2065, 2077	वडा नं. ६	मदमकाँडा, सापमारा	हरियाली, चौतारी र पातिहाल्न सा.व.उ.स.मा आगलागी भएको र १३ वटा घरमा आगलागी भई २ वटा गाई, ५ बंगुर, ४ बाखा, कुखुरा २० मरेको घर पुर्ण रुपमा क्षती भएको, १ घरमा क्षती ।
वन डहेलो	2079	वडा नं. ६	सापमारा	हरियाली, चौतारी र पातिहाल्न सावउसमा आगलागी भएको वन चौपायहरुमा असर ।
वन डहेलो	2072 र 2079	वडा नं. ६	सालघारी, जामुनगैरी सावउस	सा.व.उ.स. भित्रका रुख वृट्यानहरु जलेको, बन्य जन्तुमा असर गरेको
वाढी	2065 देखि 2079	वडा नं. ७	शारदा नदी र रामेखोला	शारदाखोला र रामेखोलामा प्रत्येक बर्ष ओउने बाढीले ५० रोपनी सम्म कृषि योग्य जमिन कटान गर्ने गरेको
पहिरो	2054, 2079	वडा नं. ७	श्रीचौर	पहिरोले २ जनाको जनाको ज्यान गएको, १ घर वगाएको, २ वटा गाई र गोरु मरेको
खडेरी	2065 b]lv 2079	वडा नं. ७	वडाभरी	खडेरीका कारण अन्नवाली उत्पादनमा कमी, सबै जसो पानीका मुहानमा पानीको मात्रा कमी भएको, २ वटा पानीका मुहा सुकेका
कृषि तथा पुशमा रोग	2060 b]lv 2079	वडा नं. ७	वडाभरी	पशुमा खपटेरोग आएको, पिपिआर रोगका कारण प्रति बर्ष १०० भन्दा बढी बाखाहरु मर्ने गरेको, मकैमा गुवाउरो, शंखेकिरा, फौजीकिरा टुटा जस्ता रोग फैलिएको
हावाहुरी	2076	वडा नं. ७	वडाभरी	घरका छात्राहरुमा क्षति गरेको, फलफूलमा क्षती गरेको
वन डहेलो	2056, 2063, 2064	वडा नं. ७	खामेलेख, चिसापानी, तिलपोखरा	वन क्षेत्रमा आगलागी भएर बोटविरुवा तथा बन्यजन्तुलाई असर गरेको
असिना पानी	2054, 2076	वडा नं. ७	वडाभरी	गहुँवालीमा तथा फलफूलमा क्षती गरेको

प्रकोप	घटना घटेको साल	वडा नं.	बस्ती वा स्थान	प्रकोपले पारेका असरहरु
मानवमा रोग	2056	वडा नं. ७	वडा भरी	वढदो गर्मी संगै छाला तथा आखा सम्बन्धि रोगका विरामीहरुको संख्यामा वृद्धि भएको, प्रेसर, सुगर, ग्याष्ट्रिकका विरामीहरुको संख्यामा वृद्धि भएको
मानवमा रोग	2077	वडा नं. ७	वडा भरी	कोरना फैलिएको
पहिरो	2070	वडा नं. ८	वडागाउँ	एक जना महिला घाइते भएको
पहिरो	2079	वडा नं. ८	वडागाउँ	१ जना बच्चा मरेको, मोटर बाटो जोखिम भएको
पहिरो	2075	वडा नं. ८	मर्केटोल	बर्षेनी पहिरो जाने गरेको, २०० मिटर जति पहिरो गएको , १ गोठ पुरिएको
पहिरो	2079	वडा नं. ८	रारे	१ घर जोखिम रहेको
वाढी तथा खोला कटान	2079	वडा नं. ८	रारेखोला	खेती योग्य जमिन कटान गरेको
आगलागी वन डहेलो	2072	वडा नं. ८	ओड गाउ	४ घर जलेको, वन पुरै आगो लागेको
खडेरी	2047	वडा नं. ८	वडा न ८ सवै वसतिमा	गहु,मकै,धान उत्पादनमा भारी गिरावट आएको, मुहान सुकेको
खडेरी	2062	वडा नं. ८	सेम, मार्के	जुगेखोली,नाउला, कुवा, रकाल,विष्ट, सिमखोलि आदि मुहान सुकेको २०० घरी धुरी खानेपानी समस्या
मानव रोग	2060 b]lv	वडा नं. ८	सवै बस्तीमा	भाडा पखाला, मौसमी रुघा, भाइरल ज्वरो, प्रसर, थाइराइडका , छाला सम्बन्धी रोगहरु बढ्दै गएको
कृषि तथा पशुमा रोग	2069	वडा नं. ८	सवै बस्तीहरमा	मकैमा गवारो रोग, धानमा मुसिल किरा, आदि रोगहरु बढ्दै गएको
पहिरो	2077	वडा नं. ९	खोलमेला	पहिरोले २ रोपनी जग्गामा क्षती गरेको
पहिरो	2079	वडा नं. ९	सुनचौर	पहिरोले १५ रोपनी जती खेती योग्य जमिनमा क्षती गरेको
बढी तथा खोला कटान	2077	वडा नं. ९	हरले, बालुवा, दोभान	करिव ५०० रोपनी धान खेतमा बाढिल क्षती गरेको
बढी तथा खोला कटान	2079	वडा नं. ९	पचासे, लाखुरका, बुटाँ,किम खेत, पुतलिखोला, जरकोसे, बागचौर	करिव २०० रोपनी धान खेतमा बाढिल क्षती गरेको
वन डहेलो	2073	वडा नं. ९	मौरिकारे, थुम, निगालचुला, पंचासे	बाटोमा हिन्दै गर्दा आगोले जलेर १ जना पुरुषको मृत्यु भएको,जंगल को सखाप भयो , स्याउको बगैचा नस्ट भएको, २ वटा घर जलेको

प्रकोप	घटना घटेको साल	वडा नं.	बस्ती वा स्थान	प्रकोपले पारेका असरहरु
कृषि तथा पशुमा रोग	2077	वडा नं. ९	सालघारे, सालचौर	१५० भन्दा बढी बाखामा रोग लागेर मृत्यु भएको
कृषि तथा पशुमा रोग	2078	वडा नं. ९	सवै बस्तीहरु	विभिन्न खाले रोले वडाभरी करिब ६० वटा भन्दा बढी गाई, गोरु, भैसी मरेका
कृषि तथा पशुमा रोग	2079	वडा नं. ९	सवै बस्तीहरु	अरु सवै घरमा भएका गाई गोरुहरुमा लम्पि स्किन रोगले शरिर पाकेको, २० वटा भन्दा बढी मरेका
खडेरी	2055 b]lv	वडा नं. ९	सवै बस्तीहरु	सवै बस्तीहरुमा हिउँदे वर्षामा कमी आएको साथै लामे खडेरीले गर्दा कृषि मा उत्पादन नभएको, पानीका मुहानहरु सुक्दै गएका
हावाहुरी	2076	वडा नं. ९	सानिघारे	विजय प्राथामिकता विद्यालयको भवनको छाना हावा हुरीले फालेको
असिना	2056	वडा नं. ९	वडा भरि	अन्नवाली, फलफुल, तरकारी नस्ट गरेको
असिना	2078	वडा नं. ९	वडा भरि	धानवाली नस्ट गरेको
मिचाहा प्रजाति	2065 b]lv	वडा नं. ९	सानिघारे	जंगल हरुमा फैलिएर विरुवा उम्रन नदिएको
मिचाहा प्रजाति	2070 b]lv	वडा नं. ९	सानिघारे	धेरै फैलिएर अन्न वाली हुन नर्दिको
मानबमा रोग	2077, 2078	वडा नं. ९	वडा भरी	कोभिड १९ ले मान्छेलाई दुख दिएको भाइरल ज्वरोको प्रकोप बढ्दो
पहिरो	2051, 2052	वडा नं. १०	पैयुँखर्क	पहिरोले बस्ती सहित घर बगाएको, १ जनाको मृत्यु भएको
पहिरो	2075	वडा नं. १०	पैयुँखर्क	भारी वर्षाको कारण १ जना गम्भीर घाइते भएको, पानीको पाईप बगाएको
वन डढेलो	2074	वडा नं. १०	बराचौरको वन	वनक्षेत्र सबैतिर आगलागि भएको, १ जना आगो निभाउन जादा मृत्यु भएको
वन डढेलो	2061	वडा नं. १०	पैयुँखर्क	ववनका साथै ६ घरको टोल नै सखाप भएको
कृषि तथा पशुमा रोग	2078	वडा नं. १०	मदान	फौजी किराको आतंकले वालीमा धेरै क्षति भएको
कृषि तथा पशुमा रोग	2046	वडा नं. १०	पैयुँखर्क	अज्ञात रोगले गर्दा गाईगोरु २२, भैसी ४ र १ घोडा मरेको
खडेरी	2078	वडा नं. १०	सवै बस्तीहरुमा	गहुँ, मकैमा असर पारेको, उत्पादनमा कमी आएको, पानीका मुहानहरु सुकेका
असिना	2073	वडा नं. १०	सवै बस्तीहरुमा	गहुँवालीमा पूर्ण क्षति भएको

प्रकोप	घटना घटेको साल	वडा नं.	बस्ती वा स्थान	प्रकोपले पारेका असरहरु
मानव रोग	2061	वडा नं. १०	मदाना	भाडा पखाला बस्तीभरी फैलिएर माहामारीको रुप लिएको साथै ३ जनाको मृत्यु भएको
खडेरी	2076	वडा नं. ११	सवै बस्तीहरुमा	खडेरीले गर्दा गहुँ खेती नगरेको, कइना धारा र काभ्रेखोला मुहान सुकेको । रैथाने बाली (कालो जरन धान, भट्टे धान, मार्सि धान,) लोप भएको ।
भाडापखाला	2061	वडा नं. ११	रातामाटा	२ जनाको मृत्यु
आगलागी	2072	वडा नं. ११	बाघमारे	१ जनाको मृत्यु , १ गोठ जलेको , ४ वटा खसि जलेको
डढेलो	2072	वडा नं. ११	डाँडासिन	३ जनाको मृत्यु, ६ घर जलेको,
असिनापानी	2061	वडा नं. ११	११ नं. वडा भरी	३५०० रोपनीको गहुँ क्षती, १५०० कुन्टल फलफुलमा क्षती
असिनापानी	2072	वडा नं. ११	११ नं. वडा भरी	५०० रोपनी गहुँमा क्षती
मानव रोग	2052	वडा नं. ११	मथिल्लो स्याला	दादुराले माहामारीको रुप लिएको साथै ३ जनाको मृत्यु भएको
मानव रोग	2076	वडा नं. ११	डाँडासिन	कोभिडले १ जनाको मृत्यु भएको
वाढी तथा खोला कटान	2079	वडा नं. ११	गोप्ताखोला, रातामाटा	१५० रोपनी खेत बगाएको, २०० रोपनी धान बगाएको ।
पहिरो	2079	वडा नं. ११	अन्यौले	खानेपानी टंकी बगाएको
हावाहुरी	2075	वडा नं. ११	हिवल्चा	३ घरको छाना उडाएको, २ गोठको छाना उडाएको
हावाहुरी	2079	वडा नं. ११	हिवल्चा	विद्यालयको छाना उडाएको , १ घरको छाना उडाएको
वाढी तथा खोला कटान	2048	वडा नं. १२	रेशमजिउला	३०० रोपनीमा लगाईएको धान बगाएको, ५५ वटा बाखा मरेको ।
पहिरो	2080	वडा नं. १२	डाँप्री, अमराई टाकुरा	५० रोपनी जमिन क्षति गरेको ।
मानव रोग	2054	वडा नं. १२	सवै वस्तीमा	हैजाले ११ जनाको मृत्यु
कृषि तथा पशुपंक्षमा रोग	2079, 2080	वडा नं. १२	सवै वस्तीमा	स्क्रिन लम्पि रोगले ६० गाई गोरुको मृत्यु भएको
असिना पानी	2078	वडा नं. १२	सवै वस्तीमा	५०० रोपनीमा लाएको धान नष्ट भएको
वन डढेलो	2080	वडा नं. १२	बागेश्वरी, तलिपोखरी, सुलिकोट, हरियाली र थामाचौर सामुदायिक वनमा ।	१५५० हेक्टर वन जंगल जलेको

प्रकोप	घटना घटेको साल	वडा नं.	बस्ती वा स्थान	प्रकोपले पारेका असरहरु
वन डढेलो	2075	वडा नं. १२	कागखोला	वनमा लागे डढेलो बस्तीमा फैलिएर २ वटा गोरु, १ वटा वनमा बोट विरुवा तथा बन्धजन्तुलाई क्षति गरेको
खडेरी	2076	वडा नं. १२	वडा भरी	१००० रोपनीमा लगाएको वाली केहि पनी नउम्रिएको ।
वाढी तथा खोला कटान	2074	वडा नं. १३	पुल्लेबोट	३५ रोपनी खेतीयोग्य जमिनमा असर तथा कटान भएको । खारखोला पुल देखी जारकाटे हुंगा सांघार सम्म ४२ रोपनी खेतीयोग्य जमिन कटान
वाढी तथा खोला कटान	2079	वडा नं. १३	काफलगौरीखोला	५ रोपनी खेत काफलगौरी आसपासमा कटान गरेको
वाढी तथा खोला कटान	2074 देखि 2079 सम्म	वडा नं. १३	काउलेखोला	काउलेखोला देखी खारखोला पुल सम्म करिव २२ रोपनी जमिन कटान भएको । बागखोरका ५ वटा घर पहिरोको जोखिममा रहेका ।
पहिरो	2070	वडा नं. १३	श्रृजनशिल आधारभुत विद्यालय	श्रृजनशिल विद्यालयको फिल्डमा क्षती गरेको यसका अलावा दिपेन्द्र चौतारा, लक्ष्मि मावि, बालकल्यान आधारभुत विद्यालय, भवानी आधारभुत विद्यालयपनि पहिरोको जोखिममा रहेको
पहिरो	2074 b)lv 2079 ;Dd	वडा नं. १३	कोकलीखोला , लेखाटाकुरा, घोरनेटी, राउट्रीमा	कोकलीखोलामा जमीन भासिने गरेको , तल्लो सल्यानचौरमा ४ वटा घर पहिरोको जोखिममा, लेखाटाकुरामा ३ वटा घर पहिरोको जोखिममा र घोरनेटी सावउस पहिरोले जंगल र गोरेटो बाटो जोखिममा, राउट्रीमा २ वटा घर र सडक बाटोमा क्षति
खडेरी	2068 b)lv 2079	वडा नं. १३	वडाभरी	खडेरीका कारण अन्नवाली उत्पादनमा कमी आएको, वाणिर्षक करिव १०० टन गहुवाली उत्पादनमा असर, वडाका सबै मुहानहरुमा पानीको मात्रामा कमी भएको भने नाउला पधेरा पूर्ण रुपमा सुकेको
कृषि तथा पुशमा रोग	2074 b)lv 2075 ;Dd	वडा नं. १३	सबै वडाभरी	मकै वालीमा असर,
कृषि तथा प'शमा रोग	2074	वडा नं. १३	सबै वडाभरी	वडा भरीका पशु चौपायामा खोरेत रोगले प्रभावित वनाएको ।
कृषि तथा प'शमा रोग	2079 b)lv 2080 ;Dd	वडा नं. १३	सबै वडाभरी	वडा भित्रका पशुहरुमा लम्की स्कीन रोग महामारीको रुपमा फैलिएको ।
असिना पानी	2077	वडा नं. १३	वडा भरी	फलफुल खेतीमा असर पुगेको । करिव ५०० मुरी धान वालीमा नष्ट गरेको

प्रकोप	घटना घटेको साल	वडा नं.	बस्ती वा स्थान	प्रकोपले पारेका असरहरु
हावाहुरी	2065	वडा नं. १३	श्रृजनशिल निमावी , लेखटाकुरा	विद्यालयको छाना फालेको ।
मानवमा रोग	2063	वडा नं. १३	वडा भरी	हैजा महामारीको रुपमा फैलिएको ।
मानवमा रोग	2077	वडा नं. १३	वडा भरी	कोरना फैलिएको ।
वन डढेलो	2065	वडा नं. १३	सालघारी , जामुनगैरी सावउस	सा.व.उ.स.भित्रका रुख वुट्यानहरु जलेको , वन्यजन्तुमा असर गरेको
वन डढेलो	2072 र 2079	वडा नं. १३	सालघारी , जामुनगैरी सावउस	सा.व.उ.स. भित्रका रुख वुट्यानहरु जलेको , वन्य जन्तुमा असर,
पहिरो	2068	वडा नं. १४	ढारखानी	१ जना मानिस बगाएको, घर र जग्गा बगाएकोले बस्तीनै जोखिममा रहेको
पहिरो	2079	वडा नं. १४	गैरागाउँ, च्याउखोला	दुईवटै बस्तीमा ११९ घर बगाएको
वाढी तथा खोला कटान	2046	वडा नं. १४	बरला, ढोरचौर	सारदामा आएको वाढीले किनाराका खेत र घट्ट, अनाज पनि पूर्ण रुपले बगाएको
वाढी तथा खोला कटान	2079	वडा नं. १४	बरला, बगरखेत	वाढीले ५०१६० रोपनी खेत बगाएको, किसानहरुलाई हेलिकप्टरबाट उद्धार गरेको
वाढी तथा खोला कटान	2079	वडा नं. १४	स्यानगिउल, बेलाईतिघारी	भोलुङ्गेपुल अति नै जोखिममा रहेको
कृषि तथा पशुमा रोग किरा	2077	वडा नं. १४	सवै वडाभरी	गोब्रेकिराले वाली क्षति गरेपछि फेरी मकै लगाएको
कृषि तथा पशुमा रोग किरा	2078	वडा नं. १४	सवै वडाभरी	फौजी किराको प्रकोपले मकै वालीमा क्षति गरेको
वन डढेलो	2070 b)iv	वडा नं. १४	वन क्षेत्रमा	वर्षेनी वन क्षेत्रमा वन डढेलेको प्रकोप बढ्दै गएको
असिनापानी	2066	वडा नं. १४	सवै वडाभरी	असिनाले गहुँवाली तथा फलफूलमा क्षति गरेको
मानव रोग	2060 b)iv	वडा नं. १४	सवै वडाभरी	विगतमा भाईरल ज्वरोको साथै प्रेसर, छाला सम्बन्धि रोगहरु बढ्दै गएको
खडेरी	2065 b)iv	वडा नं. १४	सवै वडाभरी	हिउँदेवालीको उत्पादन घटेको, पानीको मुहानहरु सुकेको
हावाहुरी	2065	वडा नं. १४	वडाभरी	रुखका हाँगाहरुमा क्षति पुर्याएको, वालीबोट नष्ट गरेको
खडेरी	2070 b)iv	वडा नं. १५	डाँडागाउँ, चौरगाउँ, छाप, हरिल्ले,	गहुँ तथा तोरी वाली नलाएको, गोगनखोली मुहान सुकेको ।
वन डढेलो	2079	वडा नं. १५	घर्तिगाउँ	वन तथा १ घर आगलागी, ३ कुट्टल चामल, ३ मुरी गहुँ जलेको, लत्ताकपडा जलेको ।

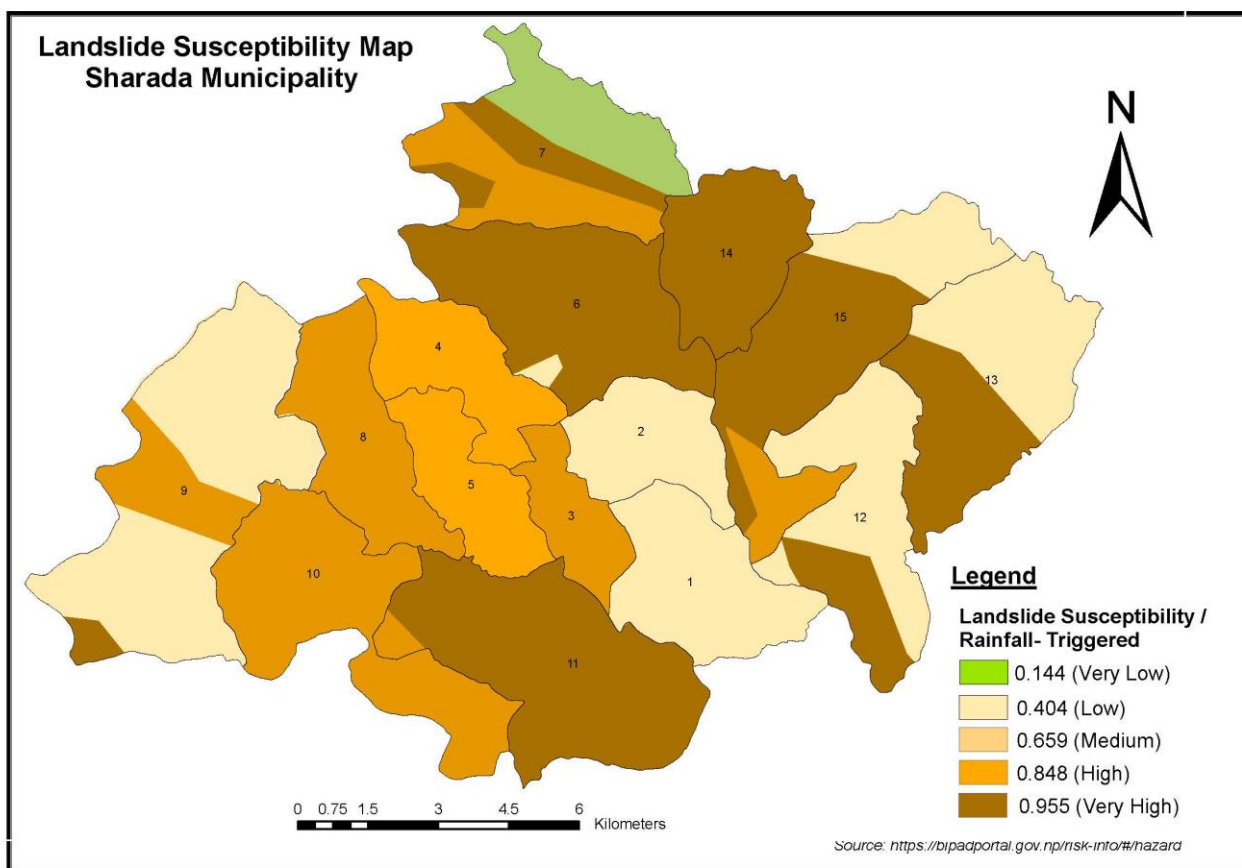
प्रकोप	घटना घटेको साल	वडा नं.	बस्ती वा स्थान	प्रकोपले पारेका असरहरु
वन डहेलो	2080	वडा नं. १५	हरले	भिरपाखा, कुसुमे सल्लेको बनजंगल सखाप भएको , १ घर जलेको, २ कुन्टल गहुँ, २ कुन्टल चामल, २० हजार नगद जलेको ।
असिनापानी	2068	वडा नं. १५	हरले	गहुँबालीमा क्षती गरेको
बाढी तथा खोला कटान	2079	वडा नं. १५	सानज्युला	५०० मुरी धान जमिन सहित बगाएको, चुरेढुंगा भोलुंगे पुलमा पुर्ण क्षती भएको
पहिरो	2079	वडा नं. १५	रोटेपानी	१ रोपनी जग्गा बगाएको, ४ घर पुर्ण जोखिममा रहेको
कृषि तथा पशुमा रोग	2070	वडा नं. १५	वडा भरी	१३० गाई मरेको, १९ बाखा मरेको, १ भैस मरेको ।
मानव रोग	2076	वडा नं. १५	चौरगाउँ	कोभिड १९ ले २ जनाको मृत्यु , गाउँभरी भाईरल ज्वरोले सताएको
हावाहुरी	2065	वडा नं. १५	वडा भरी	विद्यालयको छाना फालेको, फलफूल तथा बालीबोटमा असर

३.२.२ भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित प्रकोपहरूको जोखिम विश्लेषण

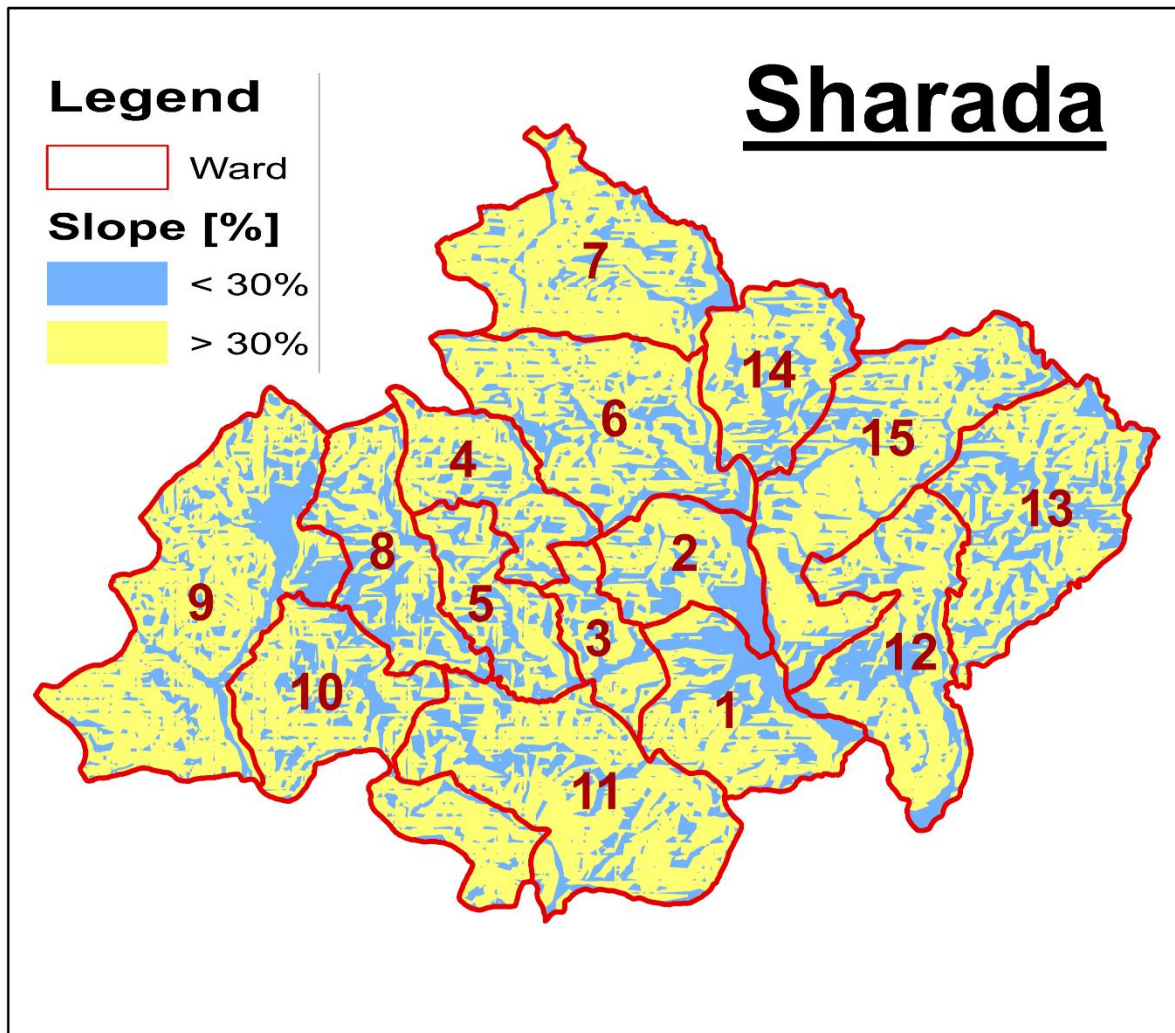
ऐतिहासिक घटनाक्रमका अलावा भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचनाहरूको आधारमा पनि शारदा नगरपालिकामा भएका विभिन्न प्रकोपहरूको जोखिमको अवस्था विश्लेषण गरिएको थियो

क. पहिरोको जोखिम

पहाडीक्षेत्र भएकाले यस नगरपालिकाको मुख्य प्रकोपहरू मध्ये पहिरो तथा भू-क्षय प्रमुख रहेको छ। पहिरोबाट खेतीयोग्य जमीन, बस्ती तथा घरहरू, सामुदायिक पूर्वाधारहरू तथा अन्य प्राकृतिक स्रोतहरू जोखिममा रहेको देखिन्छ। भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त पहिरोको नक्शालाई विश्लेषण गर्दा सबै वडाहरूमा पहिरोहरू देखिन्छन् भने वडा नं. ७, ९ र ३ मा अन्य वडाको तुलनामा बढी पहिरोहरू देखिन्छन्।

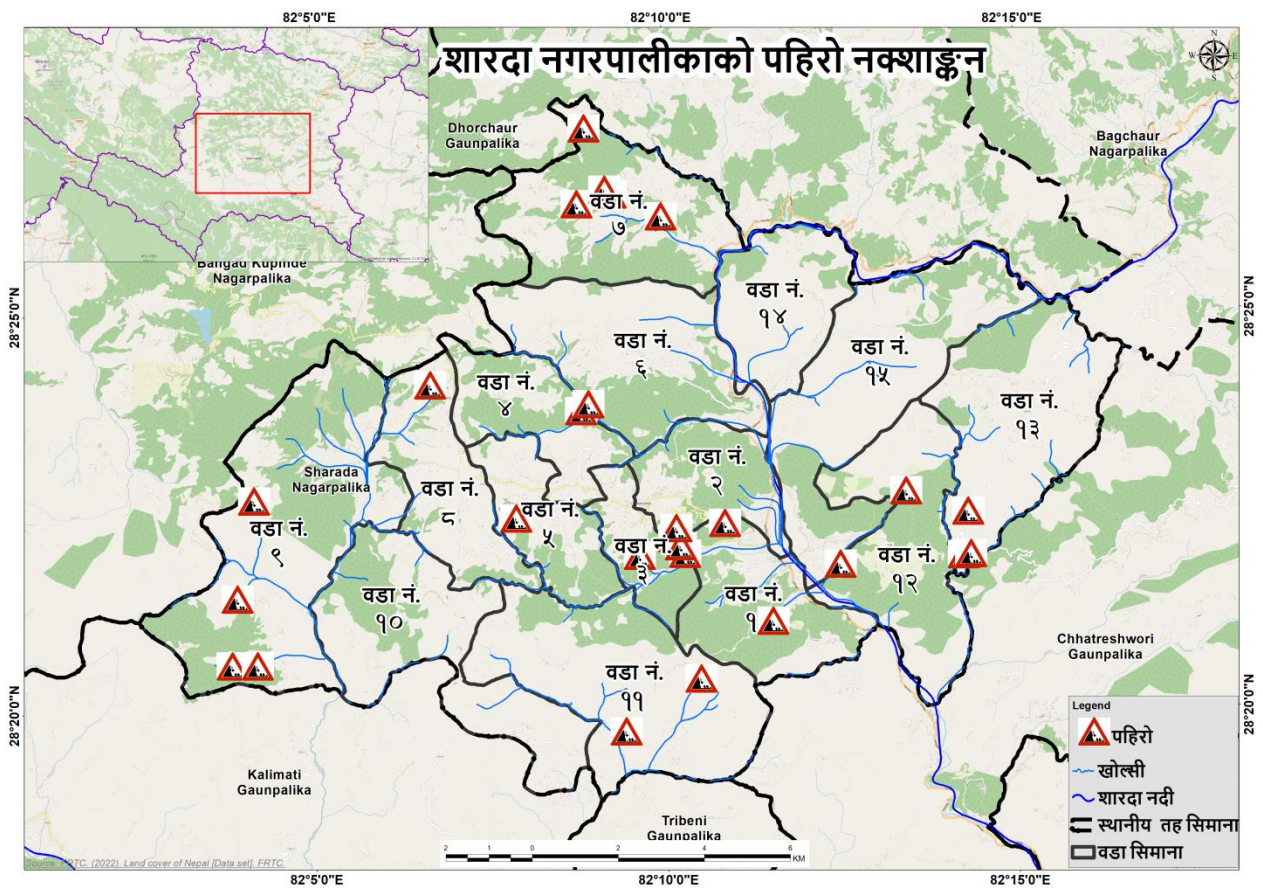
चित्र नं. ९ पहिरोको संवेदनशिलता नक्शा

चित्र नं. १०, वडा अनुसारको भिरालोपनको नक्शा

Palikas	Ward	Area (in km ²)	
		slope < 30 %	slope > 30 %
Sharada	1	4.08	6.54
	2	3.13	4.27
	3	1.38	3.41
	4	2.47	5.55
	5	2.65	4.37
	6	4.97	11.23
	7	3.44	12.06
	8	4.16	5.67

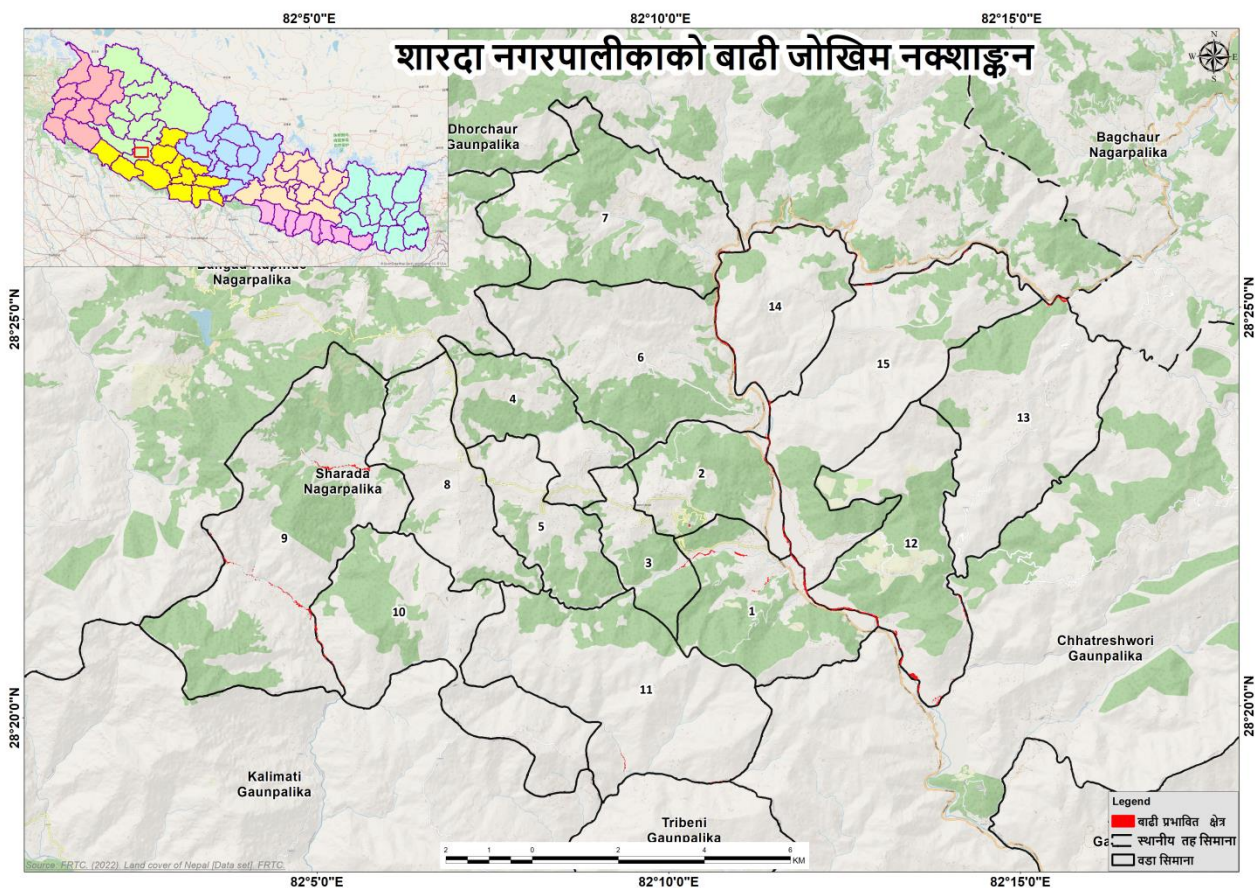
	9	7.41	17.40
	10	4.23	11.67
	11	5.24	14.08
	12	4.81	9.21
	13	6.08	10.20
	14	3.41	5.91
	15	5.49	13.55

चित्र नं. ९ शारदा नगरपालिकाको पहिरोको जोखिम नक्शा

ख. बाढी तथा खोला कटानको जोखिम

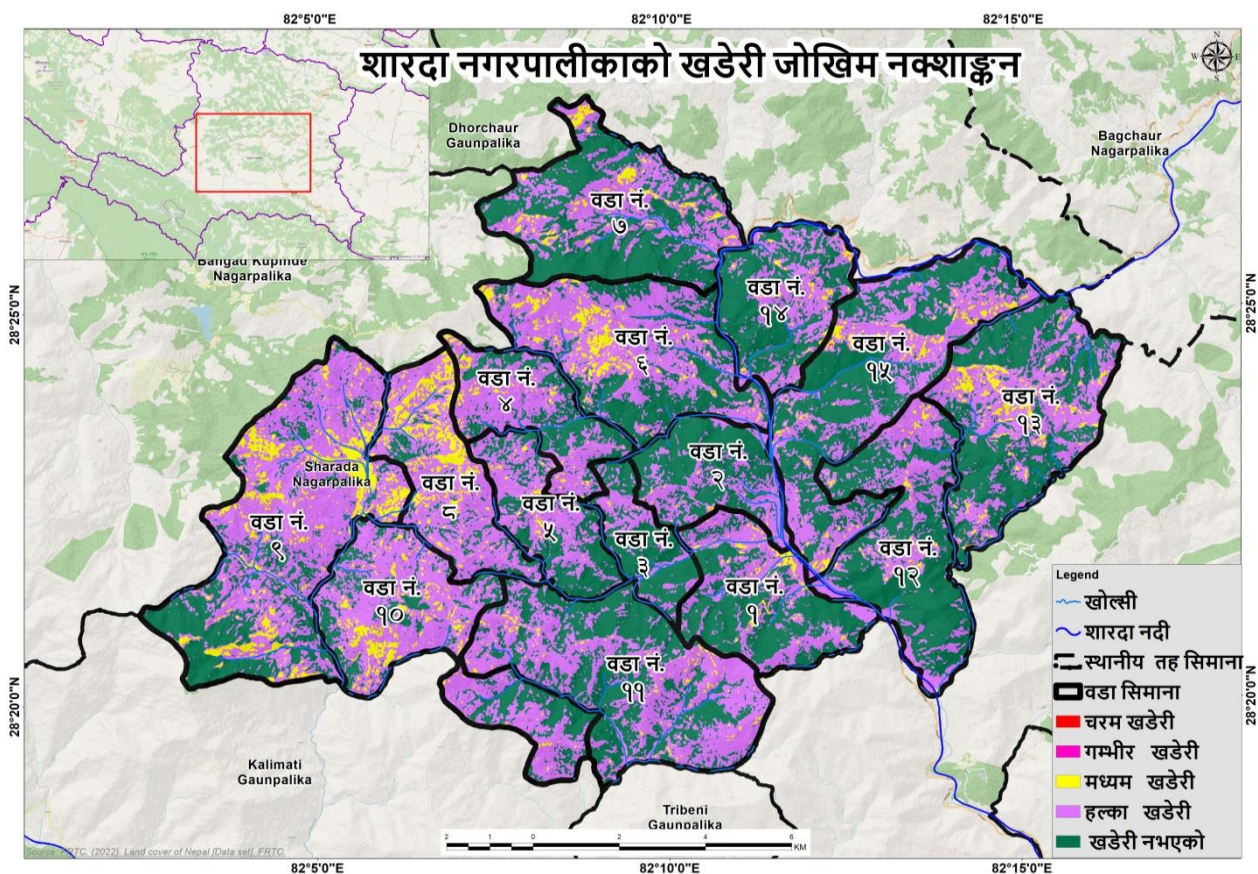
शारदा खोला र यसका सहायक खोलाहरु सुके खोला, भगवती खोला, घट्टेखोला, कजेरी खोला, मोख्ला खोला, गोप्ताखोल तथा यसको जलाधार क्षेत्रका खहरे खोलाहरुको आसपासको क्षेत्रहरुमा बाढी तथा कटानको जोखिम देखिन्छ जुन तलको नक्शामा रातो घेराले देखाईएको छ ।

चित्र नं. ११ : शारदा नगरपालिकाको बाढी तथा खोला कटानको जोखिम नक्शा

ग. खडेरीको जोखिम

शारदा नगरपालिकाका विभिन्न प्रकोपहरूमध्ये धेरै प्रभाव पारेको प्रकोपहरूमध्ये एक खडेरी हो । बस्ती तथा वडाहरूमा गरेको छलफलहरूमा पनि समुदायको व्यक्तिहरूले लामो खडेरीका घटनाहरू बढ्दै गएको सुनाएका छन भने खडेरीको कारणले कृषि बालीको उत्पादनमा कमी आउनुका साथै पानीका मुहानहरूमा पानीको मात्रा घट्दै गएको पाईएको छ । भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचनालाई विश्लेषण गर्दा वडा नं. ६, वडा नं. ८, वडा नं. ९, वडा नं. १० र वडा नं. १३ का धेरै भू-भागहरू तुलानात्मक रूपले खडेरीको जोखिममा देखिन्छन ।

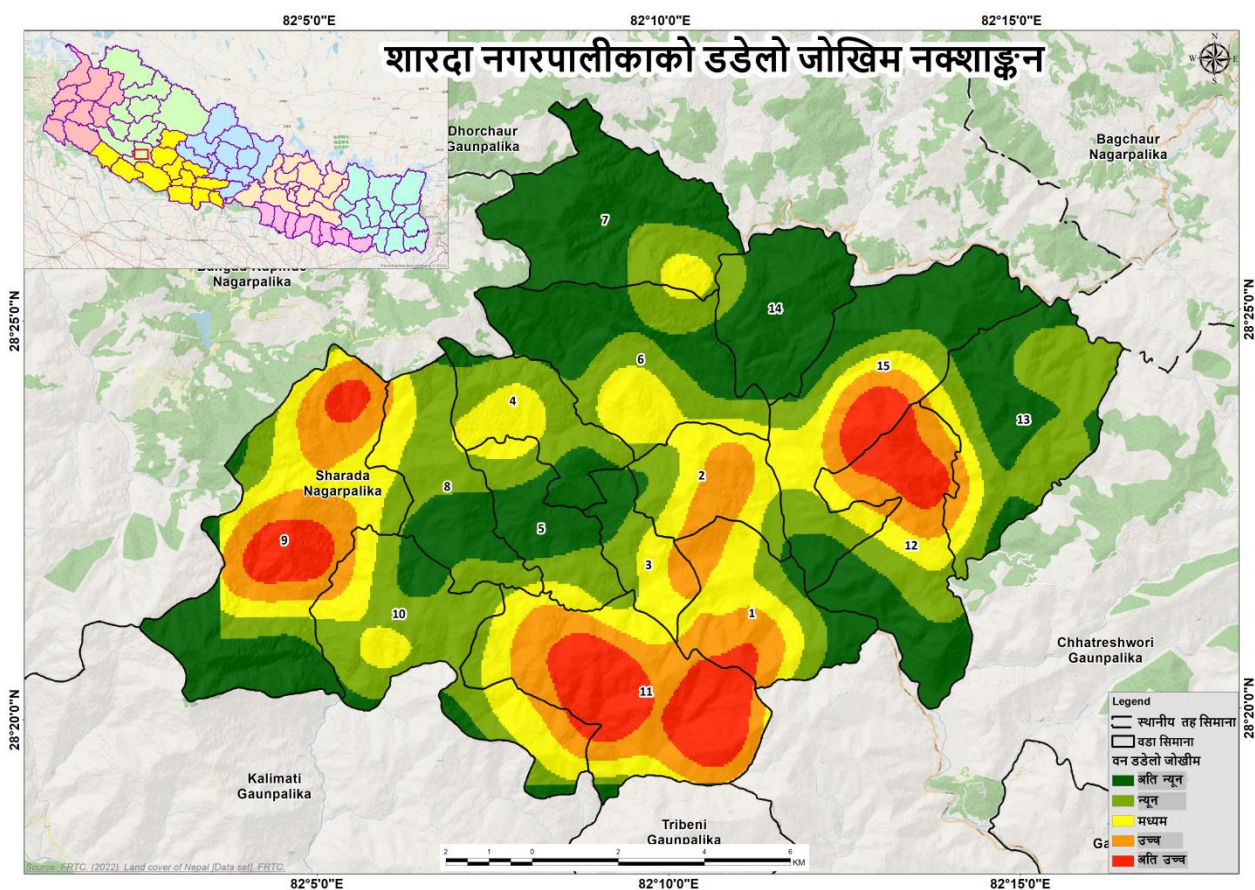
चित्र नं. १० : शारदा नगरपालिकाको खडेरी जोखिमको नक्शा

घ. वन डढेलोको जोखिम

बढ्दो खडेरी तथा सल्लाको वनको बाहुल्य भएकोले गर्दा यस नगरपालिकामा वन डढेलोका घटनाहरू बढ्दै गएको देखिन्छन् । भौगोलिक सूचना प्रणालीको आधारमा तयार गरिएको वन डढेलो नक्शा तथा सूचनालाई विश्लेषण गर्दा वडा नं. ९, ११, १२ र १५ वा भू-भागहरू पहिरोको उच्च जोखिममा देखिन्छन् । यस नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफलमध्ये २१.४४ % भू-भाग अति उच्च तथा उच्च जोखिममा रहेका छन् । शारदा नगरपालिकाको वन डढेलोको जोखिमको अवस्था तलको तालिका तथा नक्शामा देखाईएको छ ।

तालिका नं. ६ : शारदा नगरपालिकाको वन डढेलोको अवस्था

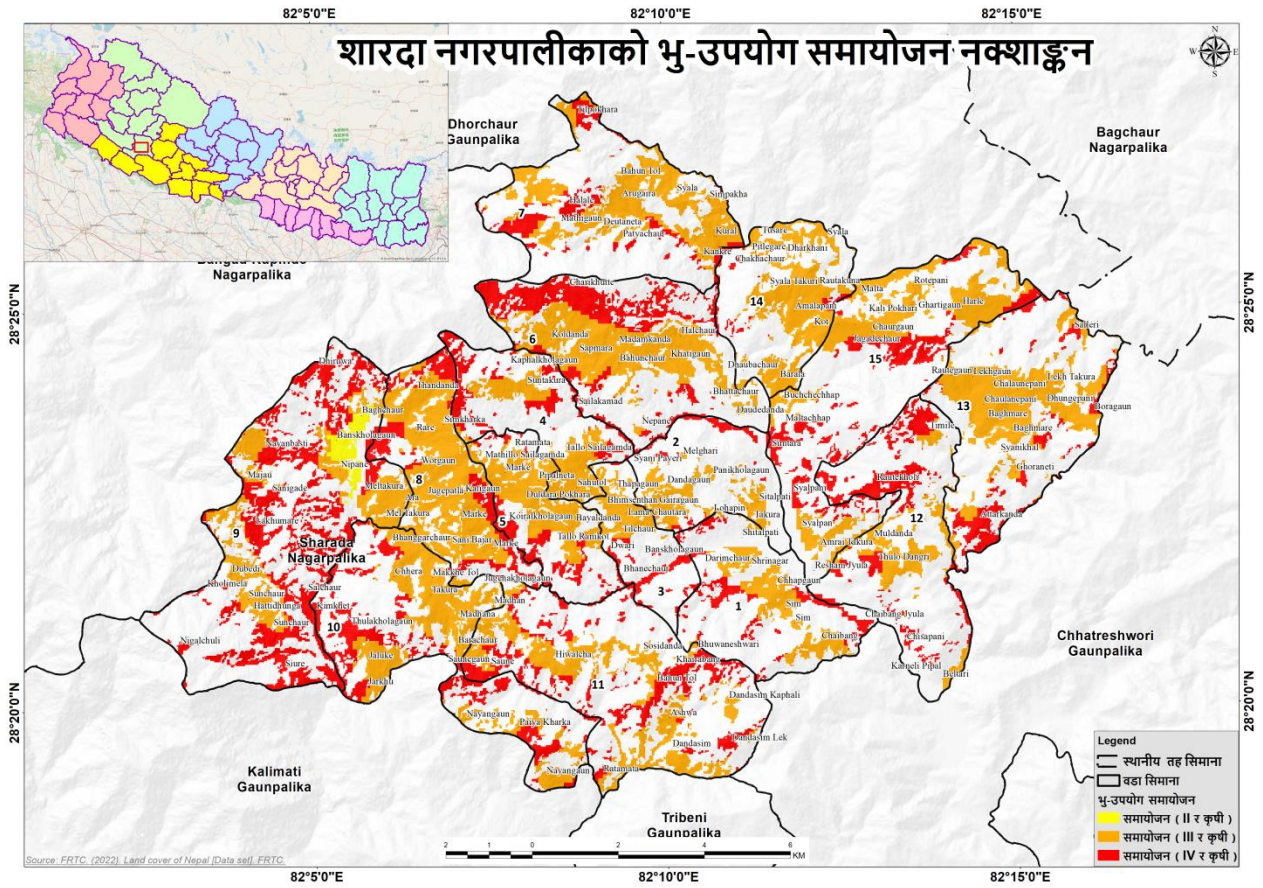
क्र.सं.	वन डढेलोको अवस्था	क्षेत्रफल (बर्ग कि.मि.)	प्रतिशत
1	अति न्यून जोखिम	६७.९२	३४.२८
2	न्यून जोखिम	५०.८६	२५.६७
3	मध्यम जोखिम	३६.८६	१८.६१
3	उच्च जोखिम	२५.८३	१३.०४
4	अति उच्च जोखिम	१६.६४	८.४
जम्मा		१९८.१२	100

चित्र नं. ११ : शारदा नगरपालिकाको वन उडेलोको जोखिम नक्शा

ड) भू-उपयोग समायोजनको अवस्था

नेपाल सरकारको Land Reform Mapping Project (LRMP)ले भू-क्षमताको आधारमा नेपालका भू-भागहरूलाई सात वर्गमा (Class I to Class VII) वर्गीकरण गरेको छ। जसमध्ये Class I पर्ने जमिन कम भिरालो, कम ढुङ्गाहरू भएको र बढी पानी सोस्न सक्ने किसिमको हुने भएकाले यस्तो जमिनलाई कृषि लगायतका जुनसकै प्रयोजनको लागि पनि निर्बाद रूपमा उपयोग गर्न सकिन्छ भने Class II र सो भन्दा माथिका Class हरूमा पर्ने जमिनहरूको क्रमशः भिरालोपन तथा ढुङ्गाको मात्रा बढ्दै जाने र पानी सोस्ने क्षमता घट्दै जाने भएकोले यस्तो जमिनहरूमा कृषिजन्य गतिविधिहरू गर्दा भू-क्षयको सम्भावना पनि क्रमशः बढ्दै जाने हुन्छ। यसर्थ Class VII पर्ने जमिनलाई सुन्दर दृष्यावलोकन लगायत सिमित प्रयोजनको लागि मात्र उपयोग गर्न सकिन्छ। यसै भू-क्षमता नक्शा र भू-उपयोग नक्शाको समायोजन गरेर भू-उपयोग समायोजन नक्शा तयार गरिन्छ। यसरी तयार गरिएको शारदा नगरपालिकाको भू-उपयोग समायोजन नक्शाको अध्ययन गर्दा Class IV पर्ने जमिन वनक्षेत्रले पूर्णरूपले ढाकिनुपर्ने जमिन भएता पनि यहाँ खेतीपाती लगायतका विभिन्न गतिविधिहरू भइरहेको पाइन्छ। यसरी Class IV पर्ने तर खेतीपातीका क्रियाकलापहरू भइरहेका यस नगरपालिकाको भू-भागको जम्मा क्षेत्रफल करिब २९.१ वर्ग कि.मि. रहेको छ, जुन रातो रंगले छुट्याइएको छ, र Class III पर्ने तर खेतीपातीका क्रियाकलापहरू भइरहेका भू-भागहरूको जम्मा क्षेत्रफल करिब ५२.३१ वर्ग कि.मि. रहेको छ, जुन नक्शामा पहेलो रंगले छुट्याइएको छ। यस्ता ठाउँहरूमा कृषि जन्य कृष्याकलापहरू गर्दा संरक्षणका कृष्याकलापहरू अबलम्बन गरिनु जरुरी छ।

चित्र नं. १२ : शारदा नगरपालिकाको भू उपयोग समायोजनको नक्शा

३.२.३ प्रकोपहरूको स्तरीकरण

वडागतरूपमा ऐतिहासिक समयरेखा विधिबाट पहिचान भएका जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमहरूलाई जोडागत स्तरीकरण गरिएको थियो । प्रत्येक वडामा त्यस प्रकोपले पारेको असरलाई वडातहको जोडागत स्तरीकरणमा प्राप्त (न्यून- १ देखि उच्च -९) स्कोरलाई जोडेर समग्र नगरपालिकामा त्यस प्रकोपको स्कोर निकालिएको थियो जसका आधारमा प्रकोपहरूको स्तरीकरण गरिएको थियो । यस विधिबाट गरिएको विश्लेषण अनुसार खडेरी, वन डढेलो र पहिरो पहिलो, दोस्रो र पहिरो तेस्रो स्तरमा रहेका छन् । यसरी नै बाढी तथा खोला कटान चौथो, कृषि तथा पशुमा रोग पाँचौं, मानव रोग छैठौं स्तरमा रहेका छन् । मिचाहा प्रजाती सातौं, हावाहुरी आठौं र असिनापानी नवौं स्तरमा रहेको छ । अतः नगरपालिकाले आफ्नो योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्दा खडेरी, वन डढेलो, पहिरो, बाढी तथा खोला कटान, कृषि तथा पशुमा रोग लगायतका प्रकोप तथा जोखिमहरूलाई ध्यान दिदै यसबाट उत्थानशील हुने किसिमका योजना तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्नुपर्ने देखिन्छ । प्रकोपहरूको स्तरीकरणलाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ७ : प्रकोपहरुको स्तरीकरण

प्रकोपहरु	वडा नं. १	वडा नं. २	वडा नं. ३	वडा नं. ४	वडा नं. ५	वडा नं. ६	वडा नं. ७	वडा नं. ८	वडा नं. ९	वडा नं. १०	वडा नं. ११	वडा नं. १२	वडा नं. १३	वडा नं. १४	वडा नं. १५	जम्मा स्कोर	स्तर
बाढी तथा खोला कटान	9	3	6	4	3	9	5	5	5	6	5	7	8	8	7	90	चौथो
पहिरो	6	7	8	7	8	7	8	7	7	8	7	6	7	4	3	100	तेश्रो
खडेरी	8	9	9	9	9	8	9	9	8	9	8	9	9	9	9	131	पहिलो
कृषि तथा पशुपंक्षीमा रोगकिरा	3	4	4	6	7	6	7	6	6	7	6	5	5	6	6	84	पाँचौ
असिना	2	1	1	1	1	2	1	1	2	1	2	2	1	1	1	20	नवौ
मिचाहा प्रजाती	4	5	3	4	4	5	6	4	3	3	3	3	3	3	4	57	सातौ
वन डढेलो	7	8	7	8	5	3	4	8	9	5	9	8	6	7	8	102	दोश्रो
हावाहुरी	1	2	2	2	2	1	2	2	1	2	1	1	2	2	2	25	आठौ
मानव रोग	5	6	5	5	6	4	3	3	4	4	4	4	4	4	5	67	छैठौ

३.२.४ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान

जलवायुजन्य प्रकोपको असर व्यक्ति, परिवार र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ प्रकोपहरूले फरक फरक उमेर समूह, लिङ्ग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्था अनुसार फरक फरक प्रभाव पारेको हुन्छ । यस विधिको प्रयोग गरी यस नगरपालिकामा भएका जलवायुजन्य प्रकोपहरूको असर तथा प्रभावबाट कुन उमेर समूह, लिङ्ग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्थाका समुदायहरू तुलानात्मकरूपमा बढी प्रभावित हुन्छन् भन्ने विश्लेषण गरिएको थियो । विश्लेषणबाट समग्रमा लैंगिक हिसावमा महिला, उमेर समूहमा जेष्ठ नागरीक तथा बालबालिकाहरू, सामाजिक समूहमा एकल महिला तथा अपांगता भएको समुदायका सदस्यहरू तुलानात्मकरूपमा उच्च प्रभावित हुने देखिएको छ भने जातिगतरूपमा दलितहरू अन्य जातिका भन्दा उच्च प्रभावित एवं संकटासन्न हुने गरेको देखिएको छ । यस विधिको प्रयोगले नगरपालिकामा रहेको लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको स्थितीको समेत उजागर गर्न मद्दत गरेको छ । यसरी यी उच्च प्रभावित समूह तथा वर्गहरूलाई अनुकूलन कार्ययोजनाले कसरी सम्बोधन गर्न सकिन्छ भन्ने साझा बुझाई बनाउन पनि सहयोग पुगेको थियो ।

तालिका नं. ८ : जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदायको पहिचान

प्रकोप	प्रकोपका असर तथा प्रभावहरू	स्थान वडा	प्रकोपबाट प्रभावित संकटासन्नता वर्ग														
			उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
			बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	जनजती	बा/क्षे/ठ/स
पहिरो	कृषि भूमीमा क्षती, तथा जमीन घर गोठमा क्षति, पशुचौपायको क्षति मानविय क्षति	सबै वडाहरू	****	*	**	****	****	***	****	***	**	*	****	***	****	***	**
बाढी	भौतिक पूर्वाधारहरूको (सिँचाई कुलो, बाटोहरू) क्षति हुदाँ खेतियोग्य जमीन बगाएको, मानविय क्षती	सबै वडाहरू	****	*	**	****	****	***	****	***	**	*	****	***	****	***	**
खडेरी	खाद्यान्न उत्पादनमा कमी भई खाद्य संकट, वनको बोट विरुवाहरू सुक्दै गएका, पानीको मुहानहरू सुक्दै गएको ।	सबै वडाहरू	****	*	**	****	****	***	****	***	**	*	****	***	****	***	**
वन डढेलो	वन विनाश तथा क्षयीकरण, घाँस दाउरा र काठहरू क्षति हुदाँ घाँस	सबै वडाहरू	****	*	**	****	****	***	****	***	**	*	****	***	****	***	**

प्रकोप	प्रकोपका असर तथा प्रभावहरु	स्थान वडा	प्रकोपबाट प्रभावित संकटासन्नता वर्ग															
			उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति			
			बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	जनजाती	बा/क्षे/ठ/स	
	दाउरा आपूर्तिमा कमी, जैविक विविधतामा ह्रास																	
कृषि तथा पशुमा रोग	उत्पादनमा कमी, स्थानीय विउविजन लोप हुदै गएको, पशुचौपायमा विभिन्न रोगहरु लागेर पशुपालनमा असर	सवै वडाहरु	****	*	**	****	****	****	****	****	****	**	*	****	****	****	****	**
हावाहुरी	अन्न तथा फलफुलमा क्षति र उत्पादनमा ह्रास । घर, गोठ तथा विद्यालयका छात्रा उडाएको ।	सवै वडाहरु	****	*	**	****	****	****	****	****	**	*	****	****	****	****	****	**
असिना	अन्न तथा फलफुलमा क्षति र उत्पादनमा ह्रास	सवै वडाहरु	****	*	**	****	****	****	****	****	**	*	****	****	****	****	****	**
भिचाहा प्रजाति	जैविक विविधतामा ह्रास, वन पैदावारको उपलब्धतामा कमी आएको । कृषि उत्पादनमा कमी	सवै वडाहरु	****	*	**	****	****	****	****	****	**	*	****	****	****	****	****	**
मानव रोग	मानवीय क्षति भएको, आर्थिक खर्चमा वृद्धि भएको, लगकडाउनले गर्दा आवजावतमा कठिनाई	सवै वडाहरु	****	*	**	****	****	****	****	****	**	*	****	****	****	****	****	**

नोट : **** उच्च, **मध्यम, * न्यून

३.३ जीविकोपार्जन र पारिस्थितिकीय प्रणालीमा जलवायुजन्य प्रकोप र विपद् जोखिम विश्लेषण र संकटासन्नताको स्तरीकरण

३.३.१ वडाहरूको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण

नगरपालिका तहमा जनप्रतिनिधिहरू नगर प्रमुख, उप प्रमुख, वडा अध्यक्षहरूको सहभागितामा वडाहरूको स्तरीकरण गरिएको थियो। पालिकाभित्र रहेको जलवायु जन्य प्रकोप तथा जोखिमको तथा वडाहरूमा उपलब्ध भएका जीविकोपार्जनका स्रोतहरू (प्राकृतिक, भौतिक, आर्थिक, मानवीय तथा सामाजिक) का आधारमा तुलना गर्दै सबैभन्दा उच्च संकटासन्न वडाहरू निर्धारण गरिएको थियो। यसरी विश्लेषण गर्दा वडा तहबाट प्राप्त ऐतिहासिक समय रेखाको विवरण तथा भौगोलिक प्रणालीमा आधारित विभिन्न प्रकोपहरूको जोखिम नक्शालाई पनि आधार मानिएको थियो। जलवायु परिवर्तनको प्रभाव तथा असर एवं अनुकूलनका क्षमताहरूको विश्लेषणका आधारमा वडा नं. ७, ८, ९ र १० अति उच्च जोखिममा रहेका छन् भने वडा नं. ४, ५, ६ र १३ उच्च जोखिममा रहेका छन्। त्यसैगरी वडा नं. ३, ११, १२, १४ र १५ मध्यम जोखिममा रहेको देखिएको छ भने बाँकी वडाहरू वडा नं. १ र २ न्यून जोखिममा रहेको देखिएको छ। वडागत स्तरीकरणलाई तालिका ९ मा प्रस्तुत गरिएको छ। साथै वडागत संकटासन्नता स्तरीकरणको कारण तथा सूचकहरूलाई तालिका १० मा प्रस्तुत गरिएको छ।

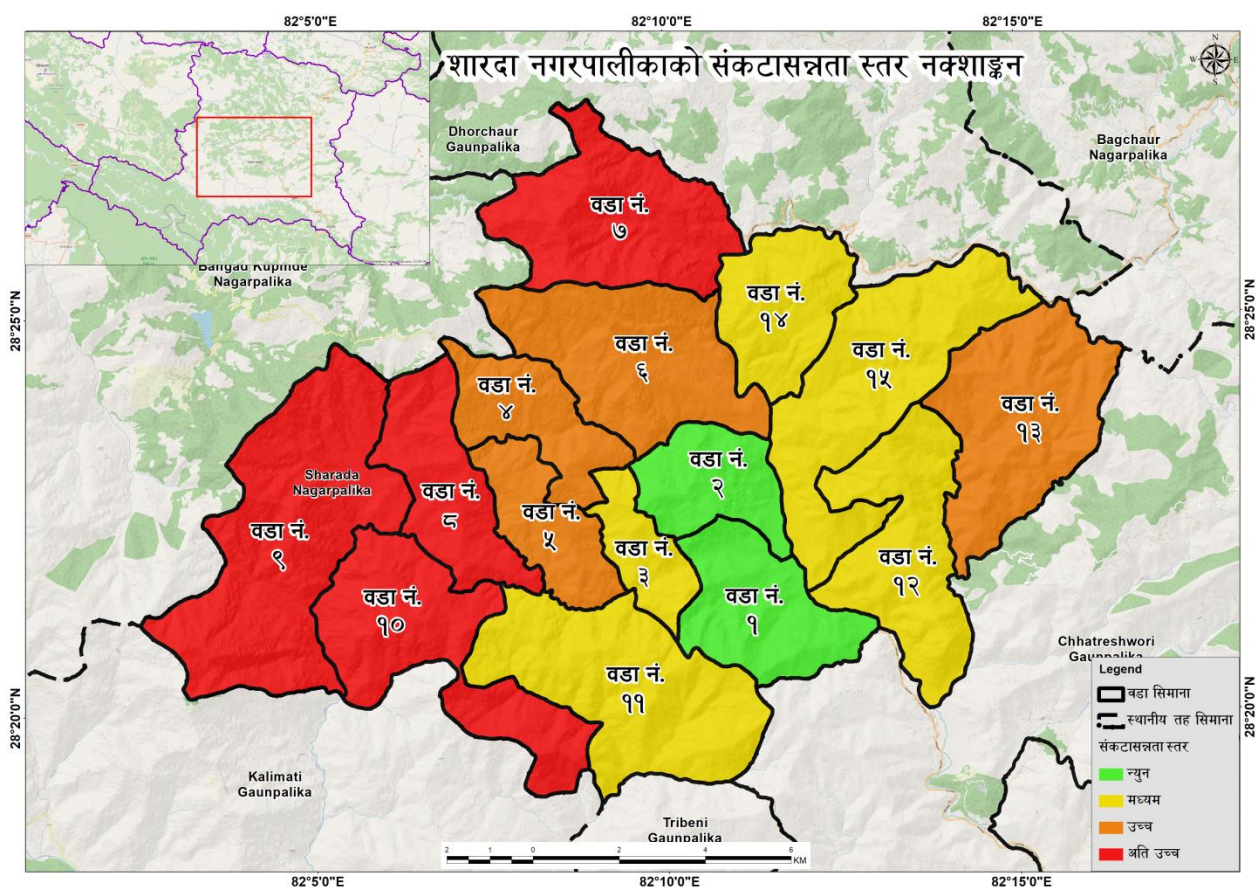
तालिका नं. ९ : प्रकोप तथा जोखिमहरूको आधारमा वडाहरूको जोडागत स्तरीकरण

वडाहरू	वडा नं. १	वडा नं. २	वडा नं. ३	वडा नं. ४	वडा नं. ५	वडा नं. ६	वडा नं. ७	वडा नं. ८	वडा नं. ९	वडा नं. १०	वडा नं. ११	वडा नं. १२	वडा नं. १३	वडा नं. १४	वडा नं. १५	जम्मा स्कोर	स्तर	जोखिम स्तर
वडा नं. १		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	1	पन्ध्रौ	V1
वडा नं. २			3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	2	चौधौ	V1
वडा नं. ३				4	5	6	7	8	9	10	11	3	13	3	3	6	दशौ	V2
वडा नं. ४					5	6	7	8	9	10	4	4	13	4	4	8	आठौ	V3
वडा नं. ५						6	7	8	9	10	5	5	13	5	5	9	सातौ	V3
वडा नं. ६							7	8	9	10	6	6	6	6	6	11	पाँचौ	V3
वडा नं. ७								8	9	10	7	7	7	7	7	12	चौथो	V4
वडा नं. ८									9	10	8	8	8	8	8	13	तेश्रो	V4
वडा नं. ९										9	9	9	9	9	9	15	पहिलो	V4
वडा नं. १०											10	10	10	10	10	14	दोश्रो	V4
वडा नं. ११												11	13	11	11	7	नवौ	V2
वडा नं. १२													13	12	12	5	एघारौ	V2
वडा नं. १३														13	13	10	छैठौ	V3
वडा नं. १४															14	4	बाह्रौ	V2
वडा नं. १५																3	तह्रौ	V2

तालिका नं. १०: संकटासन्नताका कारण तथा सूचकहरु

वडा नं.	संकटासन्नताको स्तर	संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरु
१ र २	न्यून	अन्य वडाहरु जस्तै सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरुको असर परिरहेता पनि बजार क्षेत्र भएको, व्यापारिक तथा प्रशासनि केन्द्र भएको, वित्तिय सेवा, स्वास्थ्य सेवा तथा यातायात को पहुँच अन्य वडाहरुको भन्दा राम्रो भएको ।
३, ११, १२, १४ र १५	मध्यम	सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरुको असर परेको , पहिरो, वन डढेलो तथा खडेरी जस्ता प्रकोपहरु वडा नं. ४, ५, ५ र १३ भन्दा बढी भएको । सेवाहरुसँगको पहुँच १ र २ भन्दा कम भएको ।
४, ५, ६ र १३	उच्च	अन्य वडाहरु भन्दा उच्च जलवायुजन्य प्रकोपहरु वाढी, पहिरो, खडेरीको असर धेरै परिरहेको तर ७, ८, ९ र १० नं. भन्दा कम असर परेको ।
७, ८, ९, १०	अति उच्च	वाढी तथा खोला कटान पहिरो, खडेरी, वन डढेलो जस्ता प्रकोपहरुको असर तुलनात्मक रुपमा धेरै भएको साथै बजार तथा नगरपालकाको केन्द्र वाट टाढा भएकोले शिक्षा, स्वास्थ्य संस्था, यातायात, वित्तिय संस्थाको पहुँच अन्य वडाहरुको तुलनामा कम भएको ।

शारदा नगरपालिकाको वडाहरुको संकटासन्नताको अवस्थालाई तलको नक्शामा देखाईएको छ ।

चित्र नं. १३ : शारदा नगरपालिकाको वडागत संकटासन्नताको नक्सा

३.३.२ वडाहरूको संकटासन्नता जोखिमको विश्लेषण

शारदा नगरपालिका र यसभित्र रहेका वडाहरूमा भौगोलिक सूचना प्रणाली तथा सहभागितामूलक परिदृश्य विकासको प्रयोग गरी सहभागितामूलक विधिहरूमार्फत प्रकोपहरूको पहिचान र जलवायुजन्य सङ्कटासन्नता तथा जोखिमको विश्लेषण गरिएको छ। यस्ता प्रकोप तथा जलवायुजन्य सङ्कटसँग जुध्नका लागि आवश्यक अनुकूलन क्षमताको प्रयाप्तता मापनका लागि जलवायुका प्रकोपहरूबाट सङ्कटासन्न वडाहरू र ती वडाभित्रका सङ्कटासन्न समुदाय, घरधुरी र व्यक्ति पहिचान गरी जलवायु परिवर्तनका प्रमुख असर तथा क्षेत्रहरूको विश्लेषण समेत सोही विधिबाट गरिएको छ। यो विधिको प्रयोगले हाल देखा परेका तथा भविष्यमा देखा पर्न सक्ने जलवायुजन्य सङ्कट तथा प्रकोपहरूको न्यूनीकरण गर्न आवश्यक पर्ने अनुकूलन क्रियाकलापहरूको पहिचान तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि सहज बनाउन निम्न उल्लिखित प्रक्रियाहरू पूरा गरी यो योजना तयार गरिएको छ।

३.३.२.१ प्रकोप सूचकाङ्क

शारदा नगरपालिकाको नगरपालिकास्तरीय अन्तरक्रियाका सहभागीहरूले पहिचान गरेका ९ वटा प्रकोपहरूसँग सामुदायिक तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीको सम्मुखता, संवेदनशीलता र प्रकोपहरूसँग जुध्ने अनुकूलन क्षमताको विश्लेषण नेपाल सरकारले तय गरेका विभिन्न सूचकहरूमध्येबाट यस नगरपालिकाका लागि उपयुक्त सूचकहरूको पहिचान र छनौट गरी गरिएको छ।

तालिका ११ मा देखाइएको प्रकोपहरूको सूचकाङ्क अनुसार जलवायुजन्य प्रकोपहरूको समस्या तथा जोखिम वडा ७ मा सबैभन्दा बढी र वडा ९ मा सबैभन्दा कम रहेको छ।

तालिका नं. ११ जलवायुजन्य प्रकोपहरूका वडागत सूचकाङ्क

प्रकोप	प्रकोपको वडागत सूचकाङ्क														
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
वाढी तथा खोला कटान	०.२०	०.००	०.१०	०.०३	०.००	०.२०	०.०७	०.०७	०.०७	०.१०	०.०७	०.१३	०.१७	०.१७	०.१३
पहिरो	०.०९	०.१२	०.१५	०.१२	०.१५	०.१२	०.१५	०.१२	०.१२	०.१५	०.१२	०.०९	०.१२	०.०३	०.००
खडेरी	०.००	०.१५	०.१५	०.१५	०.१५	०.००	०.१५	०.१५	०.००	०.१५	०.००	०.१५	०.१५	०.१५	०.१५
कृषि तथा पशुमा रोग	०.००	०.०४	०.०४	०.११	०.१५	०.११	०.१५	०.११	०.११	०.१५	०.११	०.०८	०.०८	०.११	०.११
वन डढेलो	०.०३	०.०४	०.०३	०.०४	०.०२	०.००	०.०१	०.०४	०.०५	०.०२	०.०५	०.०४	०.०३	०.०३	०.०४
असिना	०.१०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.१०	०.००	०.००	०.१०	०.००	०.१०	०.१०	०.००	०.००	०.००
मिचाहा प्रजाति	०.०३	०.०७	०.००	०.०३	०.०३	०.०७	०.१०	०.०३	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.०३
मानव रोग	०.०३	०.०५	०.०३	०.०३	०.०५	०.०१	०.००	०.००	०.०१	०.०१	०.०१	०.०१	०.०१	०.०३	०.०३
हावाहुरी	०.००	०.०५	०.०५	०.०५	०.०५	०.००	०.०५	०.०५	०.००	०.०५	०.००	०.००	०.०५	०.०५	०.०५
जम्मा	०.४९	०.५२	०.५५	०.५७	०.६०	०.६२	०.६८	०.५७	०.४७	०.६३	०.४७	०.६१	०.६०	०.५८	०.५५

३.३.२.२ सम्मुखता

यस नगरपालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरूसँग सामुदायिक तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीको सम्मुखताको विश्लेषणका लागि जम्मा जनसङ्ख्या, खेतीयोग्य जमिन, वन क्षेत्र तथा बस्तीलाई सूचकको रूपमा लिइएको छ। यी सूचकहरूको वडागत मान नगरपालिकामा आयोजित अन्तरक्रिया कार्यक्रमका सहभागीहरूले सहभागितामूलक ढङ्गले निर्धारण गरेका छन् जसलाई तालिका १२ मा प्रस्तुत गरिएको छ। पहिचान भएका प्रकोपसँग प्रत्येक वडाको जम्मा सम्मुखतालाई एक मानी बढी सम्मुख भएको सूचकलाई बढी र कम सम्मुख भएको सूचकलाई कम मान दिइएको छ। यस नगरपालिकामा प्रकोपहरूले सबैभन्दा बढी कृषि भूमिमा असर गरेको देखिन्छ।

तालिका नं. १२ सम्मुखताको वडागत सुचकाङ्क

सूचकाङ्क	सम्मुखताको वडागत सुचकाङ्क														
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
जम्मा जनसंख्या	०.४०	०.१०	०.००	०.०१	०.०४	०.१५	०.१०	०.०३	०.०८	०.०६	०.०४	०.०८	०.०७	०.०५	०.१२
कृषि भूमि (हे)	०.११	०.०५	०.००	०.०७	०.०८	०.३०	०.१८	०.२३	०.३८	०.२३	०.२१	०.१४	०.१९	०.१२	०.२६
वन क्षेत्र (हे)	०.०४	०.०३	०.०१	०.०२	०.०१	०.०३	०.०८	०.००	०.१०	०.०७	०.१०	०.०६	०.०८	०.०३	०.१०
बस्ती (हे)	०.२०	०.०६	०.०१	०.०५	०.०६	०.०४	०.०२	०.१३	०.१०	०.०२	०.०४	०.००	०.००	०.००	०.००
सम्मुखता	०.७४	०.२४	०.०३	०.१६	०.१९	०.५२	०.३७	०.३८	०.६६	०.३८	०.४०	०.२८	०.३५	०.१९	०.४८

तालिका १२ मा देखाइएको सम्मुखताको सूचकाङ्क अनुसार जलवायुजन्य प्रकोपहरूसँग वडा १ सबैभन्दा बढी र वडा ३ सबैभन्दा कम सम्मुख रहेका छन्।

३.३.२.३ संवेदनशीलता

यस नगरपालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरूसँग सामुदायिक तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीको संवेदनशीलताको विश्लेषणका लागि १५ वर्षभन्दा कम तथा ६० वर्षभन्दा माथिको जनसङ्ख्या, महिलाको जनसङ्ख्या, खाना पकाउन दाउरा प्रयोग गर्ने घरधुरीको सङ्ख्या, खानेपानीको लागि खुल्ला पानीको स्रोत प्रयोग गर्ने घरधुरी, बिजुली नभएका घरधुरी र कच्ची छानो भएका घरधुरीको सङ्ख्यालाई सूचकको रूपमा लिइएको छ। यी सूचकहरूको वडागत मान नगरपालिकामा आयोजित अन्तरक्रिया कार्यक्रमका सहभागीहरूले सहभागितामूलक ढङ्गले निर्धारण गरेका छन् जसलाई तालिका १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ। पहिचान भएका प्रकोपसँग प्रत्येक वडाको जम्मा संवेदनशीलतालाई एक मानी बढी संवेदनशील सूचकलाई बढी र कम संवेदनशील सूचकलाई कम मान दिइएको छ।

तालिका नं. १३ संवेदनशीलताको वडागत सुचकाङ्क

सूचकाङ्क	संवेदनशीलताको वडागत सुचकाङ्क														
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१५ वर्षभन्दा कम तथा ६० वर्षभन्दा माथिको जनसङ्ख्या	०.२०	०.०५	०.००	०.०	०.०३	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
महिलाको जनसङ्ख्या	०.१०	०.०२	०.००	०.०	०.०१	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
कच्ची छाना भएको घरधुरीको सङ्ख्या	०.०१	०.०	०.००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.१	०.०	०.०	०.०	०.०
खाना पकाउन दाउरा प्रयोग गर्ने घरधुरीको सङ्ख्या	०.०६	०.०२	०.००	०.०	०.०	०.१०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
खानेपानीको लागि खुल्ला पानीको स्रोत प्रयोग गर्ने घरधुरीको सङ्ख्या	०.०२	०.०५	०.०५	०.५	०.४	०.०	०.०	०.१	०.१	०.०	०.०	०.३	०.०	०.०	०.०
बिजुली बत्तीको प्रयोग नगर्ने घरधुरीको सङ्ख्या	०.०१	०.०१	०.००	०.०	०.०	०.०	०.२	०.०	०.१	०.०	०.१	०.०	०.०	०.०	०.०
संवेदनशीलता	०.३९	०.१६	०.०५	०.०	०.१५	०.२७	०.३	०.२	०.५	०.२	०.३	०.५	०.२	०.५	०.३३

तालिका १३ मा देखाइएको संवेदनशीलताको सूचकाङ्क अनुसार जलवायुजन्य प्रकोपहरूसँग वडा ९ सबैभन्दा बढी र वडा ३ सबैभन्दा कम संवेदनशील रहेका छन्।

३.३.२.३ अनुकूलन क्षमता

यस नगरपालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरूसँग सामुदायिक तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीको अनुकूलन क्षमताको विश्लेषणका लागि जागिरेको सङ्ख्या, शिक्षित जनसङ्ख्या, उपलब्ध सामुदायिक भवन, विद्युतमा पहुँच पुगेका घरधुरीको सङ्ख्या, सामुदायिक वनको सङ्ख्या, विद्यालयको सङ्ख्या, स्वास्थ्य पूर्वाधारको सङ्ख्या, सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच भएका घरधुरीको सङ्ख्या, एग्रोभेटको सङ्ख्या, पर्यटकीय क्षेत्रको सङ्ख्या र लघुवित्तको सङ्ख्यालाई सूचकको रूपमा लिइएको छ । यी सूचकहरूको वडागत मान नगरपालिकामा आयोजित अन्तरक्रिया कार्यक्रमका सहभागीहरूले सहभागितामूलक ढङ्गले निर्धारण गरेका छन् जसलाई तालिका १४ मा प्रस्तुत गरिएको छ । पहिचान भएका प्रकोपसँग प्रत्येक वडाको जम्मा अनुकूलन क्षमतालाई एक मानी बढी क्षमता भएको सूचकलाई बढी र कम क्षमता भएको सूचकलाई कम मान दिइएको छ ।

तालिका नं. १४ अनुकूलन क्षमताको वडागत सूचकाङ्क

सूचकाङ्क	अनुकूलन क्षमताको वडागत सूचकाङ्क														
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
जागिरेको सङ्ख्या	०.१०	०.०३	०.०१	०.०२	०.०१	०.०६	०.०	०.००	०.०२	०.०५	०.०१	०.०२	०.०२	०.०	०.०
शिक्षित जनसङ्ख्या	०.१०	०.०२	०.००	०.००	०.०१	०.०३	०.०२	०.००	०.०१	०.०१	०.०१	०.०१	०.०१	०.०१	०.०३
सामुदायिक भवनको क्षमता (व्यक्ति)	०.०१	०.०१	०.००	०.००	०.०	०.०२	०.०३	०.००	०.०	०.०	०.०१	०.१०	०.०	०.००	०.०
सामुदायिक वनको सङ्ख्या	०.०३	०.०	०.०३	०.०३	०.०३	०.०३	०.०३	०.०५	०.०५	०.०३	०.१०	०.०३	०.०३	०.००	०.०५
सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच भएका घरधुरीको सङ्ख्या	०.१०	०.०३	०.०१	०.०१	०.०१	०.०	०.०२	०.००	०.०	०.०२	०.०१	०.००	०.०२	०.०१	०.०३
विद्युतमा पहुँच पुगेका घरधुरी	०.१०	०.०३	०.०१	०.०१	०.०१	०.०	०.००	०.०१	०.०	०.०१	०.०१	०.०२	०.०२	०.०१	०.०३
विद्यालयको सङ्ख्या	०.०१	०.०२	०.००	०.०२	०.०	०.०३	०.०२	०.०१	०.०५	०.०२	०.०	०.०२	०.०३	०.०२	०.०२
स्वास्थ्य पूर्वाधारको सङ्ख्या	०.००	०.१०	०.००	०.०३	०.०	०.००	०.०३	०.००	०.०	०.०	०.०३	०.००	०.०३	०.००	०.०३
पर्यटकीय क्षेत्रको सङ्ख्या	०.१०	०.०	०.००	०.००	०.०३	०.००	०.००	०.००	०.०	०.०	०.००	०.००	०.०	०.०७	०.००
लघुवित्तको सङ्ख्या	०.०	०.१५	०.०	०.०	०.०	०.११	०.००	०.००	०.०	०.०	०.००	०.०	०.०	०.०	०.०
एग्रोभेटको सङ्ख्या	०.००	०.०	०.००	०.०१	०.०	०.००	०.००	०.०१	०.०	०.०	०.००	०.००	०.०	०.०१	०.००
अनुकूलन क्षमता	०.५८	०.५६	०.१२	०.२०	०.१०	०.३५	०.१८	०.०	०.१४	०.१२	०.२२	०.२७	०.१६	०.२४	०.३०

तालिका १४ मा देखाइएको अनुकूलन क्षमताको सूचकाङ्क अनुसार प्रकोपहरूसँग जुध्न वडा १ सँग सबैभन्दा बढी र वडा ५ सँग सबैभन्दा कम अनुकूलन क्षमता रहेका छन्

३.३.२.४ जोखिमका आधारमा वडा स्तरीकरण

संवेदनशीलता तथा अनुकूलन क्षमताको वडागत कूल सूचकाङ्कको आधारमा वडागत सङ्कटासन्नता पहिचान गरिएको छ । सोही आधारमा प्रकोप, सम्मुखता र सङ्कटासन्नताका आधारमा जोखिमको वडागत सूचकाङ्क निकालिएको छ । यसरी जोखिमको वडागत सूचकाङ्कको पहिचान गरी १५ वटै वडाहरूको स्तरीकरण गरिएको छ । तालिका नं. १५ मा देखाइए भैं

शारदा नगरपालिकाको वडा नं. १, २ र ६ न्यून जोखिममा छन् भने वडा नं ७, ८, ९ र १२ अति उच्च जोखिममा रहेका छन् ।

तालिका नं. १५ प्रकोप, सम्मुखता, संवेदनशीलता, अनुकूलन क्षमता, संकटासन्नता तथा जोखिमको आधारमा वडा स्तरीकरण

वडा नं	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
प्रकोप (क)	०.४९	०.५२	०.५५	०.५७	०.६०	०.६२	०.६८	०.५७	०.४	०.६३	०.४७	०.६१	०.६०	०.५८	०.५५
सम्मुखता (ख)	०.७४	०.२४	०.०३	०.१६	०.१९	०.५२	०.३७	०.३८	०.६६	०.३८	०.४०	०.२	०.३५	०.१९	०.४८
संवेदनशीलता (ग)	०.३९	०.१६	०.०५	०.०९	०.१५	०.२७	०.३९	०.२९	०.५७	०.२	०.३८	०.५२	०.२५	०.२२	०.३३
अनुकूलन क्षमता (घ)	०.५८	०.५६	०.१२	०.२०	०.१०	०.३५	०.१८	०.०	०.१४	०.१२	०.२२	०.२७	०.१६	०.२४	०.३०
संकटासन्नता (ङ: ग-घ)	०.१९	०.४०	०.०७	०.११	०.०	०.०८	०.२१	०.२१	०.४३	०.११	०.१५	०.२५	०.०	०.०२	०.०४
जोखिम (क*ख*ङ)	०.०७	०.०५	०.००	०.०१	०.०१	०.०३	०.०५	०.०	०.१३	०.०३	०.०३	०.०	०.०२	०.००	०.०१
स्तरीकरण	न्यून	न्यून	मध्यम	मध्यम	उच्च	न्यून	अति उच्च	अति उच्च	अति उच्च	उच्च	उच्च	अति उच्च	उच्च	मध्यम	उच्च

३.३.३ जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरूको विश्लेषण

यस शारदा नगरपालिकामा विद्यमान जीविकोपार्जनका स्रोतहरू र ती स्रोतहरूबाट नगरपालिकामा उपलब्ध भई रहेको विभिन्न सेवा, सुविधा तथा वस्तुहरूको अवस्था सन्तोषजनक रूपमा रहेको देखिन्छ। तर यी सेवा तथा सुविधाहरूको गुणस्तर तथा पहुँचहरूमा अभिवृद्धि गर्नको लागि स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार, संघिय सरकारहरू लगायत अन्य निकायहरूको लगानीहरू क्रमशः वृद्धि हुदै गएको देखिएको छ। नगरपालिकाका समग्र जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरूलाई विश्लेषण गरी तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. १६ : जीविकोपार्जनका सम्पत्ति तथा स्रोतहरूको विश्लेषण

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	जीविकोपार्जनको सम्पत्तिहरूको हालको अवस्था र गुणस्तर
प्राकृतिक सम्पत्ति	<p>वन, वन्यजन्तु तथा जडिबुटी</p> <p>शारदा नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफल १९८.१२ वर्ग कि.मि. मध्ये वन क्षेत्रले ८६.०२ वर्ग कि.मि. (४३.४३ %) भन्दा बढी क्षेत्र १०.४ वर्ग कि.मि.(४.२५%) र चरण क्षेत्रले ११.९९ वर्ग कि.मि. (६.०५ %) भू-भाग ओगटेको छ (स्रोत : FRTC, 2022, Landcover of Nepal[Data Set]FRTC)</p> <ul style="list-style-type: none"> शारदा नगरपालिकामा ९४ वटा सामुदायिक वनहरू, १२ वटा कवुलियती वन र ११ वटा निजि वनहरू रहेका छन्। यहाँका सामुदायिक तथा राष्ट्रिय वनहरूमा पाईने प्रमुख वनस्पतिहरूमा : सल्ला, टुनी, साल, उतिस, साज, गुराँस, रैज, बाँफ, फलाट, कटुज, मेल, काफल, जामुन, काउलो, वोटघाईरो, चिउरी, आप, सिमल, पिपल, वर, सादन, किम्बु, धाईरो, करौँती, दबदबे, रिउना, बेलाउती, घंघारु आदि रहेका छन् भने जडी बुटीहरूमा घोडाटाप्रे, तिते, समययो, जन्तीफुल, सिल्यु, गुर्जो, पुदिना, वोभो, हिर्रो, वर्रो, अमला, दालचिनी, टिमुर आदि रहेका छन्। त्यसै गरी यस नगरपालिकाका वन क्षेत्रहरूमा पाईने वन्यजन्तुहरूमा बाँदर, स्याल, बाघ, भालु, बँदेल, रतुवा, दुम्सी, खरायो, पानीओत, पाखेओत, मलस्याप्रो, सर्प आदि रहेका छन्। यस क्षेत्रमा पाईने पंक्षीहरूमा कालिज, तित्ता, चाखुरा, सुगा, परेवा, जुरेली, काग, हुचिल, चिल, मैना, ढुकुर, सारस, वकुल्ला, कोईली आदि रहेका छन्।

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	जीविकोपार्जनको सम्पत्तिहरूको हालको अवस्था र गुणस्तर
	<ul style="list-style-type: none"> सामुदायिक वनमा आवद्ध रहेका घरधुरीहरूको अधिकांस मात्रामा काठ, दाउरा, घाँस र सोत्तर वनबाट नै लिने गरेका छन् । बढ्दो खडेरीका साथै मिचाहा प्रजातीको वनमा पाइने जडीबुटीहरू, रैथाने घाँस प्रजातीहरू, वन्यजन्तु तथा विभिन्न चराचुरुङ्ग घट्दै गएका छन् । <p>नदि खोला, पानीको मुहान तथा श्रोतहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> शारदा नगरपालिका भएर बग्ने मुख्य खोला शारदा खोलाहो भने अन्य साना खोलाहरूमा सुके खोला, घट्टे खोला, डुर खोला, दह खोला, कजेरी खोला, रामे खोला, गुप्ता खोल, मोख्लाखोल, काउले खोला, सिस्नेरी खोला आदी रहेका छन् । यी खोलाहरूको पानी सिँचाई तथा खानेपानीको लागि उपयोग भईरहेको छ । यद्यपि सबै वस्तीहरूमा प्रयाप्त मात्रामा सिँचाईको उपलब्धता हुन सकेको छैन । यसका अलावा ठूला पानीका मुहानहरूबाट खानेपानी तथा तथा तरकारी खेतीको लागि प्रयोग भएका तर पानीका मूलहरू क्रमश सुक्दै गई रहेकोले गर्दा पानीको आपूर्ती कम हुँदै गएको छ । यस नगरपालिका भित्रका ७९ वटा पानीका मुहानहरू खानेपानी तथा सिँचाइका लागि प्रयोग भएका तर पानीका मूलहरू क्रमश सुक्दै गई रहेकोले गर्दा पानीको आपूर्ती कम हुँदै गएको छ । करिब ५३ वटा मुहानहरू पूर्ण वा आंशिक रूपमा सुकेका छन् । हाल केही वडाहरूमा लिफ्ट प्रविधिबाट खानेपानी योजना निर्माण गरि बितरण गरिएको छ । शितलपाटी खलंगा लिफ्ट खानेपानी आयोजनाले वडा नं. १, २, ३, ४ र ५ का विभिन्न वस्तीहरूलाई खानेपानी उपलब्ध गराई रहेको छ । अभैपनि धेरै वस्तीहरूमा गुणस्तरी खानेपानी उपलब्ध हुन सकेको छैन । <p>खेतीयोग्य जमीन</p> <ul style="list-style-type: none"> नगरपालिकामा करिब ८८.४३ बर्ग कि.मि (४४.६३ %) क्षेत्रफल खेतीयोग्य जमीन रहेको शारदा खोला तथा अन्यखोलाहरूको किनारमा रहेका खेतहरूमा सिँचाईका सुविधा भएता पनि अधिकांस भू-भाग असिंचित पाखो बारी रहेको छ । बर्सेनी हुने खडेरी, सिँचाईको अभाव तथा सिँचाई भएको ठाउँमा पानी प्राप्त नपुगेकोले कृषियोग्य जमिनमा उत्पादनमा कमी हुँदै गएको छ । <p>खानी : चुनढंगाको लागि प्रख्यात खामेलेख यसै नगरपालिकामा पर्दछ ।</p>
भौतिक सम्पत्ति	<p>भवन तथा पूर्वाधारहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> शारदा नगरपालिकाको आफ्नै भवन रहेको छ जिल्ला सदरमुकाम रहेकोले जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला सम्मन्वय समिति , पूर्वाधार विकास कार्यालय, जिल्ला हुलाक कार्यालय, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, डिभिजनल वन कार्यालय, खानेपानी सिँचाई तथा ऊर्जा विकास कार्यालय, उद्योग तथा उपभोक्ता हित संरक्षण कार्यालय, नेपाल टेलिकम, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, जिल्ला अस्पताल, स्वास्थ्य चौकि, बर्थिङ सेन्टर, लगायतका कार्यलयहरूका आफ्नै भवनहरू रहेका छन् । शारदा नगरपालिकाका वटा विभिन्न तहका ७७ वटा शैक्षिक संस्थाहरू हरू रहेका छन् । जसमा २ वटा क्याम्पस, ४ वटा उच्च मा.वि, ७ वटा माध्यमिक विद्यालय, ५० वटा प्राथमिक तथा आधारभुत विद्यालय २ वटा प्राविधिक शिक्षालयहरू रहेका छन् भने १२ वटा निजी विद्यालयहरू रहेका छन्। यी शैक्षिक संस्थाहरूका आफ्नै भवन भएता पनि अधिकांसमा भौतिक पूर्वाधारहरू कक्षाकोठा, शौचालय, खानेपानी, खेलमैदान, टेबल, फर्निचर, पुस्तकालय आदि) कमजोर रहेको छ यस नगरपालिकामा खेलकुदको लागि कभर्ड हल पनि रहेको छ । <p>मोटरबाटो तथा पुलहरू</p>

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	जीविकोपार्जनको सम्पत्तिहरूको हालको अवस्था र गुणस्तर
	<ul style="list-style-type: none"> ● यस नगरपालिकाको वडा नं १, २, ६ र ७ नं. वडा भएर जाने राप्ति राजमार्ग र श्रीनगर देखि मार्के, सिमखर्क सम्मको सडक पक्की अवस्थामा छन भने सबै वडाहरूमा ग्रामीण कच्ची सडक संजाल रहेको छ । ● सहज पहुँच तथा आवतजावतका लागि नगरपालिका भित्र जम्मा ८ वटा पक्की पुल र ८ वटा भोलुङ्गे पुलहरू । <p>सिँचाई सुविधा, ऊर्जा, विद्युत</p> <ul style="list-style-type: none"> ● यस नगरपालिकामा शाराद खोला लगायत सुके खोला, घट्टेखोला, ग्वार खोला, कजेरी, मोख्ला खोला, रेशम खोलाका आसपासका खेतहरूमा लगायतका सिँचाई कूलोहरू मार्फत सिँचाई सुविधा पुगेको छ । केहि सिँचाई कुलाहरू क्रमश पक्की हुने क्रममा भएतापनि अधिकांश कच्ची र माटोको भएका हुदाँ पानीहरू चुहिने परम्परागत ढाँचाका छन् । ● यस नगरपालिकामा कुटानी, पिसानी र पेलानीको लागि १५ मिलहरू रहेका छन । ● यस नगरपालिकाको सबै वडाहरूमा केन्द्रिय प्रशारण लाईन विद्युत बिस्तार भएको छ भने वडा नं. १३ बाहेक अन्य वडाहरूमा करिब ९५% घरधुरीहरूमा बजुली बत्ति पुगेको छ । विजुली नभएका घरधुरीले सोलार बत्तीको प्रयोग गरेका छन । ● यस नगरपालिकाको शहरी क्षेत्रमा प्रायजसो घरधुरीहरू खाना पकाउनको लागि ईन्धनको एल.पि.जि. ग्यासको प्रयोग गर्दछन भने ग्रामीण भेगमा दाउराको प्रयोग गर्दछन राष्ट्रिय जन गणना २०७८, अनुसार शारदा नगरपालिकाको ७४.९% घरधुरीहरूले खाना पकाउनको लागि दाउराको प्रयोग गर्छन भने २४.९ % घरधुरीहरूले एल.पि.जि. ग्यासको प्रयोग गर्दछन । उज्यालोको लागि मुख्य रूपमा जलविद्युत र केहीले सोलार विद्युतको प्रयोग गर्ने गर्दछन् । राष्ट्रिय जन गणना २०७८अनुसार शारदा नगरपालिकामा अज्यालोको लागि ८६.२ % घरधुरीहरूले जलविद्युत र ११.९ % घरधुरीहरूले सोलार विद्युत प्रयोग गरिरहेका छन ।
आर्थिक सम्पत्ति	<p>अर्थिक क्रियाकलापहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> ● यस नगरपालिकाको धेरैजसो जनसंख्या जीविकोपार्जनको लागि कृषिमा आश्रित रहेका छन् । यहाँको आयआर्जनको श्रोतहरूमा ब्यापार ब्यसाय, ज्याला मजदुरी तथा विभिन्न सरकारी, गैर सरकी तथा निजि संस्थाहरूमा नोकरी रहेका छन । यसका अलावा यहाँका बासिन्दाहरू रोजगारीको देशकै विभिन्न जिल्ला, छिमेकी मुलुक भारतका साथै खाडी मुलुक तथा कही तेश्रो मुलुक पनि जाने गरेका छन । विदेश जाने क्रम युवाहरूमा दिन प्रति दिन बढ्दो रहेको छ । ● आर्थिक कारोवारका लागि १३ वटा बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू रहेका छन भने १७ वटा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था रहेका छन । यी वित्तिय संस्थाहरूले बचत, ऋण, रेमिटेन्स जस्ता सेवाहरू प्रदान गरिरहेको छ । ● करिब ८८७ व्यक्तिहरू स्थानीय स्तरमा ब्यापार ब्यवसाय गरी रहेका छन् । ● यस नगरपालिकाको मुख्य ब्यापारिक केन्द्रमा श्रीनगर र खलंगा बजार रहेका छन ।

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	जीविकोपार्जनको सम्पत्तिहरूको हालको अवस्था र गुणस्तर
सामाजिक सम्पत्तिहरू	<ul style="list-style-type: none"> ● ७८ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू तथा १२ वटा कवुलियती वन उपभोक्ता समूहहरू क्रियाशिल रहेका छन् । ● ६४ वटा आमा /महिला समूहहरू, ४९ वटा कृषि समूहहरू, १२ वटा युवा क्लबहरू, १२ वटा बाल क्लबले समुदायमा सचेतना अभिवृद्धि लगायतका विभिन्न कार्यहरू गर्दै आएका छन् । ● पश्चिम क्षेत्रकै धार्मिक महत्वको क्षेत्र खैराबाङ्ग भगवतीको मन्दिर यसै नगरपालिकामा पर्दछ । ● यस नगरपालिकामा कार्यरत क्रियाशिल गैर-सरकारी संस्था दलित विकास संस्था, शारदा, पास नेपाल, ग्रामीण विकास केन्द्र, नेपाल रेडक्रस, One Earth, World Bank तथा परियोजनाहरूमा नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम , सुक्ष्म आप्रवासन कार्यक्रम लगायतका रहेका छन् । ● नगरपालिका अन्तरगतका विभिन्न शाखाहरू तथा वडा कार्यालयहरूले स्थानीय स्तरमा नै सेवा प्रदान गरिरहेका छन् । ● स्वास्थ्य सेवाका लागि शारदा नगरपालिकामा,जिल्ला अस्पताल का साथै ७ वटा स्वास्थ्य चौकीहरू र २ वटा शहरी क्लिनिक, २७ वटा गाउँघर क्लिनिक, ७ वटा आधारभूत स्वास्थ्यकेन्द्र ४ वटा बर्थिङ सेन्टरहरू रहेका छन् । यसका आलावा निजी क्षेत्रबाट संचालित ५ वटा अस्पताल र नर्सिङहोम, १ पोलिक्लिनिक तथा ७ वटा औषधी पसलहरू रहेका छन् ● संचार सुविधाका साधनहरूमा यहाँका समुदायले मोबाइल, रेडियो र टेलिभिजन जस्ता साधनहरूको उपयोग गरिरहेको पाइन्छ । यस नगरपालिकाका अधिकांस क्षेत्रमा नमस्ते र एन सेल मोबाइल नेटवर्कको पहुँचमा रहेको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा हाल ३ वटा एफ. एम. स्टेशनहरू : राप्ति, शारदा र तहल्का एफ.एम. संचालनमा रहेका छन् ।
मानवीय सम्पत्ति	<ul style="list-style-type: none"> ● राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार शारदा नगरपालिकाको कूल साक्षरता दर ८० प्रतिशत छ जसमध्ये महिला साक्षरता दर ७२.५ प्रतिशत छ भने पुरुको ८८.८ प्रतिशत रहेको छ । ● नगरपालिकामा सिकर्मी तथा डकर्मीहरूको संख्या २०४ रहेका छ सिलाई कटाई २०६, ग्याबियन तारजाली १३ । बजार क्षेत्रमा अधिकांसले उनीहरूको सीपमा व्यवसायिकता दिएका छन् भने ग्रामीण क्षेत्रमा भने उनीहरूको शिपले व्यवसायिकता आउन सकेको छैन । ● यस नगरपालिकामा २९६ जना शिक्षा सेवा (स्थायी) २४५ जना निजामति सेवामा , २८२ जना सुरक्षा निकाय र २९५ जना गै.स.सं र नीजि संस्थाहरूमा संलग्न रहेका छन् । ● २०६ जना वैदेशिक रोजगारीका लागि खाडी मूलकहरूका साथै जापान, अमेरिका, बेलायत लगायत देशहरूमा गएका छन् ● कृषि तथा पशु प्राविधिकहरू : ५३ जना ● स्वस्थकर्मिहरू : ४३ जना जसमध्ये ३ जना एम. वि.वि.स. डाक्टर ● महिला स्वयमसेविका : १७४ जना ● प्राविधिक जनशक्ति (ओभरथिर, ईन्जिनियर) : ८२ जना ● ड्राइभर पेशामा संलग्न : ४७ जना ● सि. ए. : २ जना

३.३.३ जलवायु परिवर्तन संकटासन्न घरधुरी

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको क्रममा सहभागितामूलक विधि अनुसार सबै घरधुरीहरूको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नटाको स्तरीकरण गरिएको थियो । यसक्रममा समुदाय आफैले तयार गरेको जलवायु परिवर्तन सम्मुखता, संवेदनशीलता र अनुकूलन क्षमता (जीविकोपार्जनका पाँच सम्पत्तीहरू (प्राकृतिक, भौतिक, मानवीय, सामाजिक र आर्थिक सम्पत्ती)साथै जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरूले घरधुरीमा पारेको प्रभावको समेत आधारहरूमा विश्लेषण तथा स्तरीकरण गरेको थियो । घरको उत्पादनले १२ महिना खाना पुग्ने, सरकारी तथा गैरसरकारी सेवामा रोजगारी भएका, र जलवायुजन्य

प्रकोपको न्यून जोखिम भएका र प्रकोपबाट प्रभावित नभएका सम्पन्न घरधुरीलाई, न्यून संकटासन्न घरधुरी (V1) मा राखिएको थियो भने घरको उत्पादनले ९ महिना मात्र खाना पुग्ने र सरकारी सेवामा रोजगारी भएतापनि जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमबाट प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीलाई मध्यम संकटासन्न घरधुरी (V2) मा राखिएको थियो। त्यसैगरी घरको उत्पादनले ६ महिना सम्मा खाना पुग्ने वा ६ महिना भन्दा बढी खाना पुगे तापनि जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित र जोखिमबाट उच्च संकटासन्न घरधुरीलाई (V3) मा राखिएको थियो भने घरको उत्पादनले ३ महिना मात्र खाना पुग्ने र जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित अति विपन्न घरधुरीलाई अति उच्च संकटासन्न घरधुरी (V4) मा राखिएको थियो।

यस सहभागितामूलक विश्लेषण अनुसार कूल ७८१९ घरधुरी मध्ये अति उच्च संकटासन्न स्तर (V4) मा १८.८३ प्रतिशत रहेका छन् भने ३८ प्रतिशत घरधुरीहरू उच्च संकटासन्न स्तर (V3) रहेको देखिन्छन्। त्यसै गरी मध्यम संकटासन्न स्तर (V2) मा ३१.९ प्रतिशत घरधुरी रहेका छन् भने ११.२८ प्रतिशत घरधुरी न्यून संकटासन्न स्तर (V1) मा रहेका छन्। वडागतरूपमा घरधुरीहरूको संकटासन्नता स्तरीकरणको विवरण तालिका १७ मा प्रस्तुत गरिएको छ भने संकटासन्न घरधुरीहरूको विस्तृत विवरण अनुसूची ५ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. १७ : शारदा नगरपालिकाको घरधुरीहरूको सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरीकरण

वडा नं	घरधुरीगत जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल सम्पन्नता स्तर				जम्मा
	न्यून (V1)	मध्यम (V2)	उच्च (V3)	अति उच्च (V4)	
1	322	550	148	43	1063
2	144	267	174	122	707
3	24	135	151	48	358
4	19	205	114	31	369
5	56	146	138	65	405
6	33	20	350	336	739
7	97	238	148	33	516
8	16	30	153	208	407
9	18	18	229	217	482
10	55	92	224	116	487
11	5	61	421	15	502
12	10	363	107	18	498
13	10	84	192	90	376
14	36	165	221	80	502
15	37	120	201	50	408
जम्मा	882	2494	2971	1472	7819
प्रतिशत	11.28	31.90	38.00	18.83	100

आधार: जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरीकरण, २०८०

परिच्छेद ४ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको रणनीति

जलवायु परिवर्तनका असरहरूसँग जुध्न शारदा नगरपालिकाले तपशिलका रणनीतिहरु अवलम्बन गर्ने छ ।

- जलवायुजन्य प्रकोपहरुबाट कृषिवाली तथा पशुधनहरुमा हुने क्षति न्यूनीकरण गर्न जलवायु मैत्री बीउविजन, प्रविधि, क्षमता विकासका तालिम, विमा र प्राविधिक सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुका साथै उन्नत नश्लको प्रवर्धन गरी कृषि उत्पादन तथा पशु व्यवसायमा वृद्धि गर्ने ।
- विपन्न तथा संकटासन्न घरधुरी, समूह तथा लक्षित वर्गहरुको वैकल्पिक आम्दानी र खाद्य सुरक्षाको सुनिश्चत गर्न जलवायु उत्थानशिल जीविकोपार्जनका कार्यक्रमहरु (फलफुल खेती, रैथाने वाली खेती, कृषिवन कार्यक्रम, माहुरी पालन) तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा उपलब्ध जलस्रोतको दीगो व्यवस्थापन, बहुउपयोग र पहुँच विस्तार एवम् अभिवृद्धि गर्न खानेपानी, सिँचाई कुलो, सिँचाई पोखरीका साथै पानी किफायती सिँचाई प्रविधिहरुको प्रवर्द्धन र विस्तार गर्ने ।
- पहिरो तथा बाढीको जोखिम क्षेत्रहरु पहिचान गरी रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि तटबन्धका साथै बायोइन्जिनियरीङ्ग विधि अपनाउने ।
- वन डहेलो न्यूनीकरण गर्न जनचेतनामुलक कार्यक्रमका साथै प्रविधि तथा तालिम दिई क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- वृक्षारोपण, वन व्यवस्थापन तथा वन संरक्षणका कृयाकलापहरुको माध्यमबाट मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण तथा वनको हैसियतमा वृद्धि गर्नुका साथै वन्यजन्तुहरुको संरक्षण गर्ने ।
- सामुदायिक वन क्षेत्रहरुको खाली जग्गामा कृषि वन प्रणाली विकास गरी संकटासन्न घरधुरीहरुको उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने
- जलवायु उत्थानशील भौतिक पूर्वाधारहरुको निर्माण गरी दीगो र भरपर्दो आधारभूत सेवाहरुको पहुँच विस्तार गर्ने ।
- स्थानीय समुदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी चेतना अभिवृद्धि गरी यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुने र क्षति न्यूनीकरण गर्ने क्षमताको विकास गर्ने ।

४.१ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरुको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण

यस विधि अन्तर्गत अनुकूलनका कार्यहरुको प्राथमिकीकरण गर्नको लागि विभिन्न आधारहरु जस्तै: प्रभावकारीता, सम्भाव्यता, दीगोपना, खर्चको मितव्ययिता, संकटासन्न घरधुरीमुखी (लक्षित वर्गमुखी) तथा महिला प्रति संवेदनशीलता निर्धारण गरिएको थिए । प्राथमिकीकरणको लागि यसमा १ देखि ३ सम्मको अङ्कभारको प्रयोग गरिएको थियो । अङ्कभार १ ले उक्त आधारहरु राम्ररी पूरा गर्न नसक्ने भन्ने जनाउँछ, भने अङ्कभार ३ ले आधार राम्ररी पूरा गर्न सक्ने जनाउँछ । खर्चको मितव्ययिताको सम्बन्धमा भने कम खर्चिलोलाई ३ अंक र धेरै खर्चिलोलाई १ अंक दिइएको थियो ।

तालिका नं. १८ : अनुकूलनका उपायाहरुको पहिचान तथा प्राथमिकरण

विषयगत क्षेत्र	अनुकूलनका तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका उपायाहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	विपन्नमुखी (१-३)	महिलामुखी (१-३)	जम्मा	प्राथमिकता स्तर
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	प्लाष्टिक घरमा तरकारी खेती	3	3	2	3	3	14	I
	पशु विमा कार्यक्रम	2	3	3	3	2	13	II
	वाली विमा कार्यक्रम	1	3	3	3	2	12	III
	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला संचालन गर्ने	3	3	2	3	3	14	I

विषयगत क्षेत्र	अनुकूलनका तथा विपद् बोखिम व्यवस्थापनका उपायाहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	बिपन्नमुखी (१-३)	महिलामुखी (१-३)	जम्मा	प्राथमिकता स्तर
	मौसमी सुचना केन्द्र स्थापना गर्ने	3	3	2	3	2	13	II
	फलफुल तथा तरकारीको खेती विस्तार	3	2	2	3	3	13	II
	सामुदायिक विउ संकलन केन्द्रको स्थापना गर्ने (विउ बैंक)	3	2	1	2	2	10	V
	माटो परिक्षण शिविर सञ्चालन गर्ने	3	3	2	3	2	13	II
	पशु स्वास्थ्यको शिविर सञ्चालन गर्ने	3	3	2	3	2	13	II
	उन्नत जातका बोका तथा राँगा वितरण	2	3	2	2	3	12	III
	गोठ तथा भकारी सुधार कार्यक्रम	3	3	1	2	3	12	III
वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण	कृषि वनको प्रवर्धन गर्ने	3	3	3	2	3	14	I
	वृक्षारोपण	3	3	3	2	3	14	I
	वन व्यवस्थापन तालिम	3	3	3	2	2	13	II
	वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम	2	3	3	2	2	12	III
	रिचार्ज पोखरी निर्माण गर्ने	3	3	3	2	2	13	II
	संरक्षण पोखरी निर्माण गर्ने	3	3	3	2	2	13	II
उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार	चोया चेत्रो उद्योग स्थापनामा सहयोग	2	3	2	3	2	12	III
	आरण उद्योग स्थापनामा सहयोग	3	3	2	3	2	13	II
	खुकुरी उद्योग स्थापनामा सहयोग	3	3	2	3	2	13	II
	सडक किनारमा वृक्षारोपण	3	3	2	2	2	12	III
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास	मुख्य सडक तथा भित्रि सडक छेउमा सोलार बत्ति जडान एवं मर्मत	3	3	2	3	3	14	I
स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई	फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि डम्पिङ स्थलको स्तरोन्नती	2	3	2	2	3	12	III
	नकृहिने फोहरहरु संकलन तथा विक्रिका लागि श्रोत केन्द्रको स्थापना	3	3	2	2	3	13	II
	स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	2	3	3	2	3	13	II
	मुहान संरक्षण, खानेपानी योजना निर्माण तथा मर्मत	3	3	2	3	3	14	I
विपद् जोखिम न्यूनीकरण	खोला कटान नियन्त्रणको लागि तटबन्धन निर्माण	3	3	2	3	3	14	I
	पहिरो नियन्त्रणको लागि ग्याबियन निर्माण	3	3	2	2	3	13	II
	पहिरो तथा भू-क्षय नियन्त्रणको लागि बायोइन्जिनियरीङ्ग प्रविधि अपनाउने	2	2	3	3	2	12	III
जल तथा ऊर्जा	पक्की सिँचाई पोखरी निर्माण	3	3	2	3	3	14	I
	सिँचाई कूलो मर्मत तथा स्तरोन्नती	3	3	2	3	3	14	I
	विद्युतीय चारजिङ्ग स्टेशन निर्माण	3	3	2	1	1	10	V
	कृहिने फोहरबाट ऊर्जा उत्पादन	2	3	1	2	2	10	V

विषयगत क्षेत्र	अनुकूलनका तथा विपद् बोखिम व्यवस्थापनका उपायाहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	बिपन्नमुखी (१-३)	महिलामुखि (१-३)	जम्मा	प्राथमिकता स्तर
पर्यटन एवम् सांस्कृतिक सम्पदा	पर्या पर्यटन प्रबद्धनका लागि पदमार्ग निर्माण	3	3	2	2	1	11	IV
	पार्क निर्माण तथा स्तरोन्नति	3	3	2	2	1	11	IV
लैंगिक समानता तथा क्षमता विकास	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि गर्ने	3	3	2	2	2	12	III
	स्थानीय तहमा जलवायु परिवर्तनका ज्ञान केन्द्रको स्थापना	3	3	2	2	2	12	III
	प्राविधिकहरुलाई जलवायु उत्थानशील भौतिक पूर्वाधार निर्माणका लागि तालिम	3	3	3	2	1	12	III
	जलवायु परिवर्तन तथा जलवायु उत्थानशील निति तर्जुमा गर्ने	3	3	3	2	1	12	III
	सामुदायिक पूर्वाधारहरुको मर्मत सम्भारको निति तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	3	3	3	2	2	13	II
	जनप्रतिनिधीहरुलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा उत्थानशीलता सम्बन्धि तालिम	3	3	2	2	2	12	III

४.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा

वडास्तरी अनुकूलन योजना तयारी गोष्ठीबाट पहिचान भई र नगरपालिका तहमा संश्लेषण गरी प्राथमिकतामा परेका जलवायु परिवर्तनका दृष्टिकोणले प्राविधिक रुपमा सबल देखिएका अनुकूलनका उपायहरुलाई समेट्दै र स्थानीय व्यक्ति तथा समुदायद्वारा गरेका अनुकूलन प्रयासहरुलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै यस अनुकूलन योजना तर्जुमा गरिएको छ । यस शारदा नगरपालिकाको उच्च प्राथमिकतामा परेको र तत्कालै कार्यान्वयन गर्न आवश्यक देखिएको क्रियाकलापहरु समावेश गरिएका छन् । यस योजनाको बजेट तर्जुमा नगरपालिकामा विद्यमान दररेट, कार्यक्रमसँग सम्बन्धित सरकारी निकायहरूसँगको समन्वय र योजना तयारीमा संलग्न स्थानीय व्यक्तिहरु र संस्थाहरुको अनुभवको साथै प्राविधिकहरुको सुझाव तथा सल्लाहका आधारमा गरिएको छ । यस कार्ययोजनामा पहिलो वर्ष रु १९,३४,५०,०००/- (२६ प्रतिशत), दोस्रो वर्ष रु. १६,५१,८०,०००/- (२२.२ प्रतिशत), तेस्रो वर्ष रु. १५,९८,९०,०००/- (२१.५ प्रतिशत), चौथो वर्ष रु. १०,१४,२९,०००/- (१३.६ प्रतिशत) र पाँचौ वर्ष रु. १२,४०,९०,०००/- (१६.७ प्रतिशत) गरी जम्मा रु ७४,४०,३९,०००/- बराबरको रकम कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नका लागि समावेश गरिएको छ । आगामि ५ वर्षको वार्षिक बजेटको संक्षिप्त विवरण तालिका १९ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. १९ : आगामि ५ वर्षको वार्षिक बजेटको संक्षिप्त विवरण

वडा नं.	पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष	जम्मा
1	22480	10870	6630	8470	10180	58630
2	6010	6260	6010	5310	6810	30400
3	7680	7200	5530	3803	3630	27843
4	7530	9300	7130	2453	5380	31793
5	7950	9450	5850	5803	3950	33003
6	9300	6050	10500	5050	8000	38900
7	7840	10490	9040	5390	7340	40100
8	12600	5400	7100	3700	5600	34400

वडा नं.	पहिलो बर्ष	दोश्रो बर्ष	तेश्रो बर्ष	चौथो बर्ष	पाँचौ बर्ष	जम्मा
9	17250	11500	18000	10800	11600	69150
10	15050	12100	14850	5100	9250	56350
11	18100	13350	14100	6250	8100	59900
12	13900	16600	10600	10600	13750	65450
13	13850	15200	11750	7550	8050	56400
14	13150	16100	15100	7600	7900	59850
15	13600	8600	13650	7500	10400	53750
पालिका स्तरीय योजनाको बजेट	7160	6710	4050	6050	4150	28120
कूल जम्मा	193450	165180	159890	101429	124090	744039
प्रतिशत	26.0	22.2	21.5	13.6	16.7	100

४.३. अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका योजनाहरू

शारदा नगरपालिकाको आगामि ५ बर्षको लागि वडागत तथा पालिका स्तरीय अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका योजनाहरूलाई तालिका २० देखि तालिका ३५ सम्म प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २० : वडा नं. १ को योजना तथा बजेट

क्र. स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई बाखापालन सम्बन्धि तालिमका साथै खोर सुधार र बाखा खरिदमा अनुदान	पटक	५	५००	२००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	वडा नं. १ का वस्तीहरुमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.२	माहुरी पालन तालिम तथा अनुदान	पटक	२	२००	४०	१	२००	१	२००	०	०	०	०	०	०	४००	भगवती टोल	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.३	भैंसी पालन तालिम तथा भकारो सुधारमा अनुदान	पटक	३	५००	९	१	५००	०	०	०	०	१	५००	१	५००	१५००	दारिमचौर	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.४	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला	पटक	५	२००	२५०	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	प्रत्येक वर्ष १ १९ वटा फरक फरक वस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	वेमौषमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिंचाई प्रविधि	सेट	१२५	२०	१२५	२५	५००	२५	५००	२५	५००	२५	५००	२५	५००	२५००	प्रत्येक वर्ष २५ १२५ वटा फरक फरक वस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	२२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र. स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.७	कृषि उपज संकलन केन्द्रको स्थापना	पटक	१	५००	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	५००	५००	दारिमचौर	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						१९५०		१४५०		१२५०		१७५०		२२५०	८६५०		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
२.१	वृक्षारोपण	हेक्टर	१५	४०		३	१२०	३	१२०	३	१२०	३	१२०	३	१२०	६००	सवै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा निजी आवादी काल्नाहरुमा प्रत्येक बर्ष ३ हेक्टर	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.२	डढेलो नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला प्रतियोगिता)	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.३	संरक्षण पोखरी निर्माण	वटा	६	१००		०	०	२	२००	२	२००	२	२००	०	०	६००	सवै सा.व.मा २ वटाको का दरले	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.४	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	९	२०	२७०	३	६०	०	०	३	६०	०	०	३	६०	१८०	सवै सा.व.उ.स.हरुमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.

क्र. स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080/81		2081/82		2082/83		2083/84		2084/85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.५	वन डेढेलो नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा औजार खरिद	पटक	1	200	25	0	0	1	200	0	0	0	0	0	0	200	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.६	संकटासन्न घरधुरीहरुको लागि कृषि वन प्रवर्धन कार्यक्रम	स्थान	2	1000	50	0	0	0	0	1	1000	0	0	1	1000	2000	जानकी र मधु	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
	जम्मा						230		570		1430		370		1230	3830		
३	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई																	
३.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																	
३.१.१	जन चेतनामूलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप)	पटक	5	50	405	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा नं. १	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
३.१.२	घरधुरी तहमा फोहरमैला प्रार्थमिकीकरण सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	5	50	405	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा नं. १	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
३.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा संरक्षण																	
३.२.१	लिफ्ट खानेपानी योजना निर्माण	वटा	1	8000	80	0	0	0	0	0	0	1	8000	0	0	8000	चैवाङ	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु

क्र. स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
३.२.१	छापडाँडा खा.पा. योजना मर्मत	वटा	१	५००	११०	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	छापडाँडा	न.पा., वडा कार्यालय , अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
३.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	न.पा., वडा कार्यालय , अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
३.३.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण	वटा	३	१५०	८०	१	१५०	१	१५०	०	०	१	१५०	०	०	४५०	दारिमचौर, छापडाँडा	न.पा., वडा कार्यालय , अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						७५०		२५०		१००		८२५०		१००	९४५०		
४	विपद जोखिम न्युनिकरण र व्यवस्थापन																	
४.१	वाढी नियन्त्रणका लागी भगवती खोला तटबन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	मि.	५००	७	१४०	५००	३५००	०	०	०	०	०	०	०	०	३५००	भगवती खोलाको जोखिमपूर्ण स्थानमा	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
४.२	वाढी नियन्त्रणका लागि सुकेखोला तटबन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	मि.	१०००	७	१३१	५००	३५००	०	०	५००	३५००	०	०	०	०	७०००	सुकेखोलाको जोखिमपूर्ण स्थानमा	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
४.३	वाढी नियन्त्रणका लागी शारदा खोला तटबन्ध निर्माण, खोला किनारामा वृक्षारोपण	मि.	२०००	७	२००	५००	३५००	५००	३५००	०	०	५००	३५००	५००	३५००	१४०००	शारदा खोलाको जोखिमपूर्ण स्थानमा	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						१०५००		३५००		३५००		३५००		३५००	२४५००		
५	जल तथा उर्जा																	

क्र. स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080/81		2081/82		2082/83		2083/84		2084/85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.१	पक्की सिँचाई पोखरी तथा सिँचाई योजना निर्माण																	
५.१.२	दारिमचौर सिँचाई योजना (पाखो जग्गामा सिँचाईको लागि)	मि.	3000	2	115	3000	6000	0	0	0	0	0	0	0	0	6,000	वडा नं. १, दारिमचौर	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
५.२	सिँचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्क बनाउने)																	
५.२.१	दारिम जिउला सिँचाई कुलो स्तरोन्नती	मि.	500	5	100	500	2500	0	0	0	0	0	0	0	0	2,500	वडा नं. १, दारिम जिउला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
५.२.२	शारदा - चैवाड ज्यूला सिँचाई कुलो स्तरोन्नती	मि.	1000	5	100	0	0	500	2500	0	0	0	0	500	2500	5,000	वडा नं. १, दारिम जिउला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
५.२.३	शारदा -श्रीनगर- शान्तीनगर सिँचाई कुलो स्तरोन्नती	मि.	1000	5	100	0	0	500	2500	0	0	500	2500	0	0	5,000	वडा नं. १, दारिम जिउला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						8500		5000		0		2500		2500	18500		
	कुल बजेट						21930		10770		6280		16370		9580	64930		

तालिका नं. २१ : वडा नं. २ को योजना तथा बजेट

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोषिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	सामान्तिता घरधुरी	वार्षिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८० / ८१		२०८१ / ८२		२०८२ / ८३		२०८३ / ८४		२०८४ / ८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा बाघ सुरक्षा																	
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक बाघपालन तालिमका साथै खोर सुधार र बाघा खरिदमा अनुदान	पटक	५	५००	३००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	सबै वस्तीहरूमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.२	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक कुखुरा पालन तालिमका साथै खोर तयारी र कुखुरामा अनुदान	पटक	५	५००	३००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	सबै वस्तीका अलिसंकटासन्न घरधुरीलाई	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.४	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला	पटक	३	२००	१५०	१	२००	०	०	१	२००	०	०	१	२००	६००	प्रत्येक वर्ष फरक फरक वस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विपादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	२२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	अदुवा बेसार खेती प्रवर्धन कार्यक्रम	पटक	२	५००	५०	१	५००	०	०	१	५००	०	०	०	०	१०००	डाँडागाउँ, जोगिदेउखोला	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.७	पोषण सुधारको लागि घर बगैँचा कार्यक्रम	घरधुरी	५००	५	५००	१००	५००	१००	५००	१००	५००	१००	५००	१००	५००	२५००	सबै वस्तीहरूमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू	इकाई	परिचाय	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	सापेक्षित घातुरी	वार्षिक बर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080 / 81		2081 / 82		2082 / 83		2083 / 84		2084 / 85				
						परिचाय	बजेट	परिचाय	बजेट	परिचाय	बजेट	परिचाय	बजेट	परिचाय	बजेट			
१.८	कपकहरुलाई व्यवसायिक कृषि सम्बन्धी तालिम	बटा	5	50	125	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	बडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						2300		1600		2300		1600		1800	9600		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
२.१	वृक्षारोपण	हेक्टर	25	40		5	200	5	200	5	200	5	200	5	200	1000	सवै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा विद्यालयहरुमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.२	डडेले नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	5	50		1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	बडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.३	रिचार्ज पोखरी निर्माण	बटा	10	50		2	100	2	100	2	100	2	100	2	100	500	सवै सा.व.मा २।२ वटाको का दरले	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.४	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	5	50	300	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	सवै सा.व.उ.स.हरुमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.५	वन डडेले नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा औजार खरिद	पटक	1	200	25	0	0	1	200	0	0	0	0	0	0	200	बडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू	इकाई	परिचाय	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	सापत्नित घातुरी	वार्षिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080 / 81		2081 / 82		2082 / 83		2083 / 84		2084 / 85				
						परिचाय	बजेट	परिचाय	बजेट	परिचाय	बजेट	परिचाय	बजेट	परिचाय	बजेट			
२.६	संकटासन्न घरघुरीहरूको आयआर्जनको लागि कृषि वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	1	1000	50	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1000	1000	सामुदायिक वनको उपयुक्त स्थानमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
	जम्मा						400	600	400	400	400	1400	3200					
३	उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																	
३.२	सितलपाटी खलंगा सडक छेउमा वृक्षारोपण तथा संरक्षण (सौन्दर्य दिने विरुवा)	विरुवा	800	1		200	200	200	200	200	200	200	200	0	800	800	सितलपाटी खलंगा	देखि न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						200	200	200	200	200	0	800					
५	स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई																	
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																	
५.१.१	जन चेतनामूलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप)	पटक	5	50	125	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
५.१.२	टोल सरसफाई अभियान	पटक	60	5	500	12	60	12	60	12	60	12	60	12	60	300	प्रत्येक टोलमा कम्तिमा महिनामा १ पटक	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	सापेक्षित घण्टी	वार्षिक बर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080 / 81		2081 / 82		2082 / 83		2083 / 84		2084 / 85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.१.३	फोहरमैला संकलनका लागि बजार क्षेत्र र चौकहरूमा डस्टबिन राख्ने	बटा	100	10	500	50	500	0	0	50	500	0	0	0	0	1000	सबै वडा भरी	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
५.१.४	घरपुरी तहमा फोहरमैलाप्राथमिकीकरणसम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	5	50	500	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
५.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा संरक्षण																	
५.२.१	खलंगा खानेपानी आयोजना मर्मत	पटक	2	1000	150	0	0	1	1000	0	0	0	0	1	1000	2,000	आवश्यकता अनुसार	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू
५.२.२	स्याला प्वारा खानेपानी आयोजना मर्मत	बटा	1	250	40	1	250	0	0	0	0	0	0	0	0	250	प्वारा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू
५.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	
५.३.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण	बटा	7	250	350	2	500	2	500	1	250	1	250	1	250	1,750	दुल्खारा, स्यानधारा, काजिधारा, गैरामार्ड मुहान, मैसैपानी पानीखोला, रिठेखोला मुहान, तराया मुहान (स्याला), धोवीधारा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू	इकाई	परिचाय	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	सापेक्षित घाटोरी	वार्षिक बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080 / 81		2081 / 82		2082 / 83		2083 / 84		2084 / 85				
						परिचाय	बजेट	परिचाय	बजेट	परिचाय	बजेट	परिचाय	बजेट	परिचाय	बजेट			
५.३.२	मूहान संरक्षण तथा बृहत रिजार्ज पोखरी निर्माण	बटा	2	500	50	0	0	1	500	0	0	1	500	0	0	1,000	माफिपोवा तथा केनेरा खोला मुहान	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू
	जम्मा						1410		2160		910		910		1410	6800		
६	विपद जोखिम न्युनिकरण र व्यवस्थापन																	
६.१	पहिरो नियन्त्रणको लागि तारजाली तथा बायोईन्जिनियरीङ्ग	स्थान	3	500	125	1	500	0	0	1	500	0	0	1	500	1500	काजिधारा नजिकको पहिरो, लक्ष्मीफोटो स्टुडियो देखि ठुलधारा जाने बाटोको पहिरो, तल्लो पानीखोला पहिरो, जोली पिपल पहिरो, ठण्डीस डक पहिरो	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू
६.२	खोला कटान नियन्त्रणको लागि तारजाली तथा बायोईन्जिनियरीङ्ग	स्थान	2	500	125	0	0	1	500	0	0	1	500	0	0	1000	शारदा खोला (सिमला रुख) घट्टेखोला (पुल आसपासको क्षेत्र)	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू
	जम्मा						500		500		500		500		500	2500		
७	जल तथा उर्जा																	
७.१.१	पक्की सिंचाइ पोखरी निर्माण	ओटा	3	250	60	1	250	1	250	1	250	0	0	0	0	750	मैसेपानी, ठुलधारा, काजिधारा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिचाप	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	सापत्नित घाटुरी	वार्षिक बर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080 / 81		2081 / 82		2082 / 83		2083 / 84		2084 / 85				
						परिचाप	बजेट	परिचाप	बजेट	परिचाप	बजेट	परिचाप	बजेट	परिचाप	बजेट			
७.१.२	सिंचाइ कुलोको स्तरोन्नती	ओटा	7	500	250	1	500	1	500	1	500	2	1000	2	1000	3500	पधेरी पलेसी जल उपभोक्ता समूहको कुलो, दानीपिपल बगर कुलो, बगरज्यूला एकहत्तर सिं. कु. , प्यारा-मेलतरी सिं. कु. , अलाक टापु सिं. कु. , तल्लो टापु सिं. कु.	न.पा., वडा कार्यालय , अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						750		750		750		1000		1000	4250		
८	पर्यटन एवम सांस्कृतिक सम्पदा																	
८.१	डोमार्टी देखि सिता पाइला पदमार्ग निर्माण	पटक	1	500	0	1	500	0	0	0	0	0	0	0	0	500	सितापाइला	न.पा., वडा कार्यालय , अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
८.२	चन्द्रापाला पार्कको स्तर उन्नती	पटक	1	500	0	0	0	0	0	1	500	0	0	0	0	500	चन्द्रापाला	न.पा., वडा कार्यालय , अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						500		0		500		0		0	1000		
	कुल जम्मा						6060		5810		6060		4610		6110	28650		

तालिका नं. २२ : वडा नं. ३ को योजना तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी, सहकार्य र समन्वय
						२०८० / ८१		२०८१ / ८२		२०८२ / ८३		२०८३ / ८४		२०८४ / ८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक बाखापालन तालिमका साथै खोर सुधार र बाखा खरिदमा अनुदान	पटक	५	५००	२००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	वडाखोला, सिरुवार, बयलडाँडा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.३	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला	पटक	५	२००	१२५	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	वडाखोला, सिरुवार, बयलडाँडा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.४	बेमौषमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिंचाई प्रविधि	सेट	७५	२०	२५	०	०	०	०	२५	५००	२५	५००	२५	५००	१५००	सिरुवार	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	१२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	घाँस खेतीमा सहयोग	हेक्टर	५	५०	२२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	सवै वस्तीहरुमा प्रत्येक वर्ष	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						८००		८००		१३००		१३००		१३००	५५००		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी, सहकार्य र समन्वय
						२०८० / ८१		२०८१ / ८२		२०८२ / ८३		२०८३ / ८४		२०८४ / ८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.१	वृक्षारोपण	हेक्टर	१५	५०		३	१५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	७५०	सवै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा निजी आवादी काल्नाहरुमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.२	डडेलेो नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.३	संरक्षण पोखरी निर्माण	वटा	८	१००		२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	०	०	८००	सवै सा.व.मा २।२ वटाको का दरले	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.४	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१२	२०	२७०	४	८०	०	०	४	८०	०	०	४	८०	२४०	सवै सा.व.उ.स.हरुमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.५	वन डडेलेो नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	२००	२५	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.६	संकटासन्न घरधुरीहरुको आयआर्जनको लागि कृषि वन प्रवर्धन कार्यक्रम	स्थान	२	२०००	५०	१	२०००	१	२०००	०	०	०	०	०	०	४०००	दांगपाटा, सिरुवार	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
जम्मा							२४८०	२६००	४८०	४००	२८०	६२४०						

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी, सहकार्य र समन्वय
						२०८० / ८१		२०८१ / ८२		२०८२ / ८३		२०८३ / ८४		२०८४ / ८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
३	उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																	
३.१	संकटासन्न घरधुरीहरुलाई आरन उद्योग स्थापनामा सहयोग	स्थान	३	१००	१२५	१	१००	०	०	१	१००	१	१००	०	०	३००	साहुटोल, पिपलनेटा	न.पा., वडा कार्यालय,अन्य सरोकारवाला निकाय
३.२	संकटासन्न घरधुरीहरुलाई साबुन उद्योग स्थापनामा सहयोग	स्थान	१	१००	१२५	०	०	०	०	१	१००	०	०	०	०	१००	पिपलनेटा	न.पा., वडा कार्यालय,अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						१००	०	०	२००	१००	१००	०	०	४००			
५	स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई																	
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																	
५.१.१	जन चेतनामूलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप)	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय,अन्य सरोकारवाला निकाय
५.१.२	घरधुरी तहमा फोहरमैला प्रार्थमिकीकरण सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय,अन्य सरोकारवाला निकाय
५.२	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी, सहकार्य र समन्वय	
						२०८० / ८१		२०८१ / ८२		२०८२ / ८३		२०८३ / ८४		२०८४ / ८५					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
५.२.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण	वटा	१३	१००	२५०	२	२००	२	२००	३	३००	३	३००	३	३००	१,३००	बुरा नाउला, स्यानधारा, गाडापानी, माँझपनेरी	न.पा., वडा कार्यालय,अन्य सरोकारवाला निकाय	
५.२.२	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	६	५०		२	१००	२	१००	०	०	२	१००	०	०	३००	सवै सा.ब. मा २१२ वटा	न.पा., वडा कार्यालय,अन्य सरोकारवाला निकाय	
	जम्मा						४००		४००		४००		५००		४००	२१००			
६	विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन																		
६.१	खोला कटान नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण तथा खोला किनारामा वृक्षारोपण	घ.मि	५००	५	४५	२५०	१२५०	०	०	२५०	१२५०	०	०	०	०	२५००	घट्टे खोला तथा सुके खोलाको जोखिमपूर्ण स्थानमा	न.पा., वडा कार्यालय,अन्य सरोकारवाला निकाय	
६.२	पहिरो नियन्त्रणका लागि तारजाली तथा वृक्षारोपण	घ.मि	५००	५	४५	२५०	१२५०	०	०	२५०	१२५०	०	०	०	०	२५००	सिरुवार	न.पा., वडा कार्यालय,अन्य सरोकारवाला निकाय	
	जम्मा						२५००		०		२५००		०		०	५०००			
७	जल तथा उर्जा																		
७.१	पक्की सिँचाई पोखरी तथा साना सिँचाई योजना निर्माण																		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी, सहकार्य र समन्वय
						२०८० / ८१		२०८१ / ८२		२०८२ / ८३		२०८३ / ८४		२०८४ / ८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
७.१.१	सिँचाई पोखरी निर्माण	वटा	५	५००	१५०	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२,५००	बडाखोला, सिरुवार, द्वारीगौरा	न.पा., वडा कार्यालय,अन्य सरोकारवाला निकाय
७.२	सिँचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्की बनाउने)																	
७.२.१	सिँचाई कुलो मर्मत	वटा	२	१०००	४५	०	०	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	२,०००	सुकेखोला र घट्टेखोला	न.पा., वडा कार्यालय,अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						५००		१५००		५००		१५००		५००	४५००		
८	पर्यटन एवम साँस्कृतिक सम्पदा																	
८.१	तिलचौर पार्कको पर्यापर्यटन प्रवर्धन	पटक	१	१०००	०	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	तिलचौर पार्क	न.पा., वडा कार्यालय,अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						०		१०००		०		०		०	१०००		
	कुल जम्मा						६७८०		६३००		५३८०		३८००		२४८०	२४७४०		

तालिका नं. २३ : वडा नं. ४ को योजना तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	रु प्रति इकाई लागत हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८० / ८१		२०८१ / ८२		२०८२ / ८३		२०८३ / ८४		२०८४ / ८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक बाखापालन तालिमका साथै खोर सुधार र बाखा खरिदमा अनुदान	पटक	५	५००	२००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	वडा नं. ४ का वस्तीहरुमा (सुनटाकुरा साइलाकम्द, साहुटोल, लामाडाँडा, मनपुर)	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.३	भैसी पालक कृषकहरुलाई भकारो सुधारमा अनुदान	पटक	२०	१००	१०	०	०	१०	१०००	१०	१०००	०	०	०	०	२०००	वडा भरी २० वटा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.४	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला	पटक	५	२००	२५०	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	प्रत्येक वर्ष २ वटा फरक फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	बेमौषमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिँचाई प्रविधि	सेट	१२५	२०	१२५	२५	५००	२५	५००	२५	५००	२५	५००	२५	५००	२५००	प्रत्येक वर्ष २५ वटा फरक फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८० / ८१		२०८१ / ८२		२०८२ / ८३		२०८३ / ८४		२०८४ / ८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.६	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	१२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.७	घाँस खेतीमा सहयोग	हेक्टर	५	५०	२२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	सुनटाकुरा, साईलाकम्द, साहुटोल	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.८	अगुवा कृषकहरुलाई फलफूल खेती सम्बन्धी तालिम	पटक	३	५०	७५	०	०	१	५०	०	०	१	५०	१	५०	१५०	सुनटाकुरा, साईलाकम्द, साहुटोल	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.९	व्यवसायिक फलफूल खेती लागि सहयोग	पटक	२	५००	५०	१	५००	०	०	१	५००	०	०	०	०	१०००	सुनटाकुरा, साईलाकम्द	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.१०	बीऊ भण्डारणको लागि सिङ बिन वितरण	वटा	२५०	३	२२५	५०	१५०	५०	१५०	५०	१५०	५०	१५०	५०	१५०	७५०	सबै बस्तीहरुमा प्रत्येक वर्ष	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						१९५०		२५००		२९५०		१५००		१५००	१०४००		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
२.१	वृक्षारोपण	हेक्टर	१५	५०	३५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	७५०	सबै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा निजी आवादी काल्नाहरुमा प्रत्येक वर्ष ३ हेक्टर	डिभिजन तथा सर्वडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८० / ८१		२०८१ / ८२		२०८२ / ८३		२०८३ / ८४		२०८४ / ८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.२	डढेलो नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	५	५०	३५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सर्वडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.३	संरक्षण पोखरी निर्माण	वटा	८	१००		२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	०	०	८००	सवै सा.व.मा २।२ वटाको का दरले	डिभिजन तथा सर्वडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.४	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१२	२०	२७०	४	८०	०	०	४	८०	०	०	४	८०	२४०	सवै सा.व.उ.स.ह रुमा	डिभिजन तथा सर्वडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.५	वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	२००	२५	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सर्वडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.६	संकटासन्न घरधुरीहरुको आयआर्जनको लागि कृषि वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	२	२०००	५०	१	२०००	१	२०००	०	०	०	०	०	०	४०००	सानटाकुरा र साईलाकम्द को सा.व. क्षेत्रमा	डिभिजन तथा सर्वडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.

	जम्मा						२४८०		२६००		४८०		४००		२८०	६२४०			
३	उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८० / ८१		२०८१ / ८२		२०८२ / ८३		२०८३ / ८४		२०८४ / ८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
३.१	संकटासन्न घरधुरीहरुलाई सिस्नो पाउडर उत्पादनमा सहयोग	स्थान	१	५००	४०	०	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	५००	सानटाकुरा	डिभिजन तथा सर्वडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
	जम्मा						०	०	०	५००	०	०	०	०	५००			
५	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई																	
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																	
५.१.१	जन चेतनामूलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप)	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.१.२	वातावरण दिवस लक्षित जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.१.३	घरधुरी तहमा फोहरमैला प्राथमिकीकरण सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.२	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय		
						२०८० / ८१		२०८१ / ८२		२०८२ / ८३		२०८३ / ८४		२०८४ / ८५						
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
५.२.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण	वटा	१३	१००	२५०	२	२००	२	२००	३	३००	३	३००	३	३००	३००	१,३००	सुनटाकुरा मुहान, साइलाकम्द मुहान, काफलखोला, निगालीखोला, पन्यारीखोला, तिमिलेखोला, चिसापानी, बरी गारे, गफपानी, चिसापानी, ठूलो कुवा, साहुको कुवा, भट्टवा कुवा, स्यानीपनेरी कुवा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	
५.२.२	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	२	१००		०	०	२	२००	०	०	०	०	०	०	०	२००	सुनटाकुरा, घारीटाकुरा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	
	जम्मा						३५०		५५०		४५०		४५०		४५०	४५०	२२५०			
६	विपद जोखिम न्युनिकरण र व्यवस्थापन																			

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८० / ८१		२०८१ / ८२		२०८२ / ८३		२०८३ / ८४		२०८४ / ८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
६.१	पहिरो नियन्त्रणका लागी तारजाली तथा बायोईन्जिनियरीङ्ग	स्थान	१	१५००	१००	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१५००	चोरकाटे भिरको पहिरो	वडा कार्यालय, न.पा., सा.व.उ.स.
६.२	खोला कटान नियन्त्रणका लागी घट्टेखोला तटबन्ध निर्माण	घ.मि.	१०००	५	०	०	०	०	०	५००	२५००	०	०	५००	२५००	५०००	घट्टे खोलाको जोखिमपूर्ण स्थानमा	वडा कार्यालय, न.पा., सा.व.उ.स.
	जम्मा						०		१५००		२५००		०		२५००	६५००		
७	जल तथा उर्जा																	
७.१	पक्की सिँचाई पोखरी तथा सिँचाई योजना निर्माण																	
७.१.१	साहिलाकम्द सिँचाई योजना	वटा	१	१०००	१५०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१,०००	वडा नं. ४, साइलाकम्द	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
७.१.२	सुनटाकुरा सिँचाई योजना	वटा	१	१०००	५०	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१,०००	वडा नं. ४, सुनटाकुरा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
७.१.३	घट्टेखोलाको मुहान देखि निगालीखोला सिँचाई कुलो निर्माण	पटक	१	१०००	१५०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	घट्टे खोला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						२०००		१०००		०		०		०	३०००		
८	पर्यटन एवम साँस्कृतिक सम्पदा																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८० / ८१		२०८१ / ८२		२०८२ / ८३		२०८३ / ८४		२०८४ / ८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
८.१	घरिटाकुरा मनोरञ्जन पार्क निर्माण	पटक	१	५००	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	घरिटाकुरा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा								५००						५००			
	कुल बजेट								६७८०						४७३०	२९३९०		

तालिका नं. २४ : वडा नं. ५ को योजना तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक बाख्रापालन तालिमका साथै खोर सुधार र बाख्रा खरिदमा अनुदान	पटक	५	५००	२००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	सबै बस्तीहरुमा प्रत्येक वर्ष फरकफरक वर्ष	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.३	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला	पटक	५	२००	२५०	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	तल्लो मार्के, रानीकोट, रातामाटा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.४	बेमौषमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिंचाई प्रविधि	सेट	१२५	२०	१२५	२५	५००	२५	५००	२५	५००	२५	५००	२५	५००	२५००	तल्लो मार्के, रानीकोट, रातामाटा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	१२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	व्यवसायिक फलफूल खेती लागि सहयोग (सुन्तला, कागती, अनार)	विरुवा	५०००	०.१	२५०	१०००	१००	१०००	१००	१०००	१००	१०००	१००	१०००	१००	५००	मार्के, रानीकोट, रातामाटा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
जम्मा							१३५०		१३५०		१३५०		१३५०		१३५०	६७५०		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
२.१	वृक्षारोपण	हेक्टर	२०	५०	३५०	४	२००	४	२००	४	२००	४	२००	४	२००	१०००	सवै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा निजी आवादी काल्नाहरुमा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.२	डडेल्डो नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	५	५०	३५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.३	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	७	१००		२	२००	२	२००	०	०	२	२००	१	१००	७००	सवै सा.व.मा २१२ वटाको का दरले	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.५	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१२	५०	२७०	४	२००	०	०	४	२००	०	०	४	२००	६००	सवै सा.व.उ.स.हरुमा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.६	वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	२००	२५	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.७	संकटासन्न घरधुरीहरुको आयआर्जनको लागि कृषिवन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	३	२०००	५०	१	२०००	०	०	१	२०००	१	२०००	०	०	६०००	रानीकोट, रातामाटा मार्केको सा.व.को उपयुक्त स्थानमा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
	जम्मा						२६५०		६५०		२४५०		२४५०		५५०	८७५०		
३	उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																	
३.१	संकटासन्न घरधुरीहरुलाई सावुन उद्योग स्थापनामा सहयोग	स्थान	१	१००	१२५	०	०	०	०	१	१००	०	०	०	०	१००	रानीकोट	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा								०		१००		०		०	१००		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई																	
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																	
५.१.१	जन चेतनामूलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप)	पटक	5	50	405	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.१.२	घरधुरी तहमा फोहरमैला प्राथमिकीकरण सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	5	50	405	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा संरक्षण																	
५.२.१	तल्लो मार्के लिफ्ट खा.पा. योजना निर्माण	वटा	1	5000	80	0	0	1	5000	0	0	0	0	0	0	5,000	तल्लो मार्के	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.२.२	रातामाटा सिमटोल खा.पा.योजना मर्मत	वटा	13	100	40	2	200	2	200	3	300	3	300	3	300	1,300	रातामाटा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.२.३	रातामाटा गरेली खोला खा.पा.योजना मर्मत	वटा	13	100	30	2	200	2	200	3	300	3	300	3	300	1,300	रातामाटा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
५.३.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	बटा	५	१००	२५०	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	रानीकोट टिम्पुर धारा मुहान, सिमकाधारा लगायतका पानीका मुहानहरु	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
	जम्मा						६००		५६००		८००		८००		८००	८६००			
६	विपद जोखिम न्युनिकरण र व्यवस्थापन																		
६.१	भू क्षय तथा पहिरो नियन्त्रणका लागि तारजाली तथा बायो इन्जिनियरीङ्ग	स्थान	३	१०००		१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	१	१०००	३०००	वाउनचौर	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
	जम्मा						१०००		०		१०००		०		१०००	३०००			
७	जल तथा उर्जा																		
७.१	पक्की सिँचाई पोखरी तथा सिँचाई योजना निर्माण																		
७.१.१	रातामाटा सिँचाई योजना	बटा	३	१०००	४०	१	१०००	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	३,०००	रातामाटा, वाजेरी खेत, भित्रीखोला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय	
७.२	सिँचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्की बनाउने)																		
७.२.१	बागमारे रातामाटे चौर सिँचाई कुलो	बटा	१	१०००	३०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१,०००	बागमारे	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय	
	जम्मा						२०००		१०००		०		१०००		०	४०००			

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
८	पर्यटन एवम साँस्कृतिक सम्पदा																	
८.१	रानीकोट पार्कको व्यवस्थापन	पटक	१	५००	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	रानीकोट	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						०	५००		०		०	०	०	५००			
	कुल जम्मा						७६००	९१००		५७००		५६००		३७००	३१७००			

तालिका नं. २५ :वडा नं. ६ को योजना तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक बाखापालन तालिमका साथै खोर सुधार र बाखा खरिदमा अनुदान	पटक	५	५००	२००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	सबै वस्तीहरुमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.२	गोठ सुधार तथा भैसी पालनमा अनुदान	ओटा	५०	१००	४००	१०	१०००	१०	१०००	१०	१०००	१०	१०००	१०	१०००	५०००	वरला, हलचौर, कौछे	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.४	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला	पटक	५	२००	२५०	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	प्रत्येक वर्ष ११ वटा फरक फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	बेमौषमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिंचाई प्रविधि	सेट	१००	२०	१००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०००	प्रत्येक वर्ष २०-२० वटा फरक फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	२२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.७	व्यवसायिक फलफूल खेतीमा सहयोग (सुन्तला, अनार, कागती)	बिरुवा	९०००	०.१५	५००	३०००	४५०	०	०	३०००	४५०	०	०	३०००	४५०	१३५०	सापमारा, खातीगाउँ, मदमकाँडा, कोलडाँडा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						२६००		२१५०		२६००		२१५०		२६००	१२१००		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
२.१	वृक्षारोपण	हेक्टर	२५	४०		५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	१०००	सवै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा निजी आवादी काल्नाहरुमा प्रत्येक वर्ष ३ हेक्टर चौडापाते	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
																	विरुवाहरु लगाउने	
२.२	डढेलो नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.३	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	१३	२००		२	४००	२	४००	३	६००	३	६००	३	६००	२६००	सवै सा.व.मा १ ११ वटाको का दरले	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.४	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१०	५०	३००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	५००	सवै सा.व.उ.स.हरु मा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.५	वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	२००	२५	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.६	संकटासन्न घरधुरीहरुको आयआर्जनको लागि कृषिवन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	२	२०००	५०	१	२०००	०	०	१	२०००	०	०	०	०	४०००	कुनै २ वटा सामुदायक वनको उपयुक्त स्थानमा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
	जम्मा						२७५०		९५०		२९५०		९५०		९५०	८५५०		
५	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																	
५.१.१	जन चेतनामूलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप)	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.१.२	वातावरण दिवस लक्षित जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.१.३	घरधुरी तहमा फोहरमैला प्रार्थमिकीकरण सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा संरक्षण																	
५.२.१	सिस्ने वान वरलासम्म खानेपानी योजना निर्माण मर्मत	वटा	१	५००	४५	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	वरला	न.पा., वडा कार्यालय , अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.२	सिस्ने वान भट्टाचौर खानेपानी योजना मर्मत	वटा	१	५००	३५	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	भट्टाचौर	न.पा., वडा कार्यालय , अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.३	धारापानी खातीगाउँ खानेपानी योजना	वटा	१	५००	५०	०	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	५००	खातीगाउँ	न.पा., वडा कार्यालय , अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.४	पाईखोली डौडेडाँडा खानेपानी योजना	वटा	१	५००	४५	०	०	०	०	०	०	१	५००	०	०	५००	डौडेडाँडा	न.पा., वडा कार्यालय , अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	
५.३.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण	वटा	५	१००	५००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	खातीगाउँ, सापमारा, मदमकाडा, कोल्डाँडा, हल्चौर	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						७५०		७५०		७५०		७५०		२५०	३२५०		
६	विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन																	
६.१	शारदा खोला कटान नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण तथा खोला किनारामा वृक्षारोपण	स्थान	३	२०००	१५०	१	२०००	०	०	१	२०००	०	०	१	२०००	६०००	शारदाखोलाको भट्टाचौर र बरला क्षेत्र बाढीको जोखिमपूर्ण स्थानमा	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
६.२	घट्टे खोला कटान नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण तथा खोला किनारामा वृक्षारोपण	स्थान	३	१०००	१००	०	०	१	१०००	०	०	१	१०००	१	१०००	३०००	घट्टेखोलाको बाढीको जोखिमपूर्ण स्थानमा	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
६.३	पहिरो नियन्त्रणको लागि तारजाली तथा बायोईन्जिनियरीङ्ग	स्थान	३	१०००	२००	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	१	१०००	३०००	सापमारा खोला, खातीगाउँ, मदमकाँडा	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						३०००		१०००		३०००		१०००		४०००	१२०००		
७	जल तथा उर्जा																	
७.१	सिँचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्क वनाउने)																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
७.१.१	टाटके सिंचाई कुलो	पटक	1	1000	0	0	0	1	1000	0	0	0	0	0	0	1000	वरला	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
७.१.२	छोटो सिंचाई कुलो	पटक	1	1000	0	0	0	0	0	1	1000	0	0	0	0	1000	गुर्ताले	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
जम्मा							0	1000	1000	0	0	0	0	0	2000			
कुल जम्मा							9100	5850	10300	4850	7800	37900						

तालिका नं. २६ :वडा नं. ७ को योजना तथा बजेट

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक बाखापालन तालिमका साथै खोर सुधार र बाखा खरिदमा अनुदान	पटक	5	500	300	1	500	1	500	1	500	1	500	1	500	2500	सवै बस्तीहरुमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.२	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक कुखुरापालन तालिमका साथै कुखुरा खरिदको लागि अनुदान	पटक	५	५००	३००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	सबै वस्तीहरुमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा.,अन्य सरोकारवाला निकाय
१.४	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला	पटक	७	२००	२५०	१	२००	१	२००	१	२००	२	४००	२	४००	१४००	प्रत्येक वर्ष फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	बमौषमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिंचाई प्रविधि	सेट	१००	२०	१००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०००	प्रत्येक वर्ष २०/२० वटा फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	२२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.७	अगुवा कृषकहरुलाई फलफूलको बगैँचा व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवहारिक तालिम	पटक	२	५०	५०	१	५०	०	०	१	५०	०	०	०	०	१००	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.८	पोषण सुधारको लागि घर बगैँचा कार्यक्रम	घरधुरी	५००	५	५००	१००	५००	१००	५००	१००	५००	१००	५००	१००	५००	२५००	सबै वस्तीहरुमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
																		सरोकारवाला निकाय
१.९	व्यवसायिक फलफूल खेतीमा सहयोग (सुन्तला,कागती, अनार)	बिरुवा	7000	0.15	200	2000	300	2000	300	0	0	0	0	3000	450	1050	सबै वस्तीहरुमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						2500		2450			2200		2350		12300		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
२.१	वृक्षारोपण	हेक्टर	30	40		6	240	6	240	6	240	6	240	6	240	1200	सबै सा.व.को खाली क्षेत्र	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.२	डडेलो नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	5	50		1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.३	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	12	200		2	400	2	400	2	400	3	600	3	600	2400	सबै सा.व.मा कम्तिमा २ वटाको का दरले	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.४	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	५	५०	३००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	सवै सा.व.उ.स.हरुमा	डिभिजन तथा सव डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.५	वन डहेलो नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	२००	२५	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सव डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.६	संकटासन्न घरधुरीहरुको आयआर्जनको लागि कृषि वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	२	२०००	५०	०	०	०	०	१	२०००	०	०	१	२०००	४०००	सा.व.को उपयुक्त स्थलमा	डिभिजन तथा सव डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
	जम्मा						७४०		९४०		२७४०		९४०		२९४०	८३००		
५	स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई																	
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																	
५.१.१	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप,)	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.१.२	वातावरण दिवस लक्षित जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	5	50	405	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.१.३	घरधुरी तहमा फोहरमैला प्रार्थमिकीकरण सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	5	50	405	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा संरक्षण																	
५.२.१	शारदा देखि रामेखोला लिफ्ट खा.पा. योजना	वटा	1	5000	300	0	0	1	5000	0	0	0	0	0	0	5,000	रामे खोला	न.पा., वडा कार्यालय, प्रदेश सरकार, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.२	ओखेनी खा.पा. योजना	वटा	1	2000	80	1	2000	0	0	0	0	0	0	0	0	2,000	ओखेनी	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.३	छरीखोला खा.पा. योजना	वटा	1	1000	18	0	0	0	0	1	1000	0	0	0	0	1,000	छरीखोला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
५.३.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारवार तथा वृक्षारोपण	बटा	५	२५०	३५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१,२५०	धापोछरी, मुहान, हुंगा, पनेरी मुहान, खोला मुहान	जुम्रे चौखे मुहान, खोला छरी	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
जम्मा							२४००	५४००	१४००	४००	४००	१००००							
६	विपद् जोखिम न्युनिकरण र व्यवस्थापन																		
६.१	खोला कटान नियन्त्रणका लागि तटबन्ध	स्थान	३	१०००	१३०	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	१	१०००	३०००	शारदा खोला, रामे खोला र कजेरी खोलाको जोखिम स्थानमा		वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला नवकाय
६.१	पहिरो नियन्त्रणको लागि तारजाली तथा वायोईन्जिनरीङ्ग	स्थान	३	५००	५०	०	०	१	५००	१	५००	१	५००	०	०	१५००	तिलपोखरा, हलहले, काँक्रेको पहिराको जोखिम पूर्ण स्थान		वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला नवकाय
जम्मा							१०००	५००	१५००	५००	१०००	४५००							
७	जल तथा उर्जा																		
७.२	सिँचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्की बनाउने)																		
७.२.१	सिँचाई कुलो मर्मत तथा स्तरोन्नती	बटा	१	१०००	१३२	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	०	०	४,०००	डाँडेसिम, रत्नमारे, रामेखोला सि.कू. ओखेनी लामडाँडा		न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
	जम्मा						१०००		१०००		१०००		१०००		०	४०००		
	कुल जम्मा						७६४०		१०२९०		८८४०		५१९०		७१४०	३९१००		

तालिका नं. २७ : वडा नं. ८ को योजना तथा बजेट

क्र.स.	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक बाखापालन तालिमका साथै खोर सुधार र बाखा खरिदमा अनुदान	पटक	५	५००	२००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	सवै बस्तीमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.३	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला	पटक	१०	२००	२५०	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२०००	प्रत्येक वर्ष २।२ वटा फरक फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.४	बेमौषमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिँचाई प्रविधि	सेट	१००	२०	१००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०००	प्रत्येक वर्ष २०।२० वटा फरक फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.५	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	२२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा.,अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	अगुवा कृषकहरुलाई बगैचा व्यवस्थापनमा सहयोग	पटक	५	५०	२२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा.,अन्य सरोकारवाला निकाय
जम्मा							१४००	१४००	१४००	१४००	१४००	१४००	१४००	७०००				
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
२.२	वृक्षारोपण	हेक्टर	२५	४०		५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	१०००	सवै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा निजी आवादी काल्नाहरुमा	डिभिजन तथा सर्वाडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.३	डढेलो नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सर्वाडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.४	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	१०	५०		२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	५००	सवै सा.व.मा कम्तिमा २ वटा	डिभिजन तथा सर्वाडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.५	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१०	५०	३००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	५००	सवै सा.व.उ.स.हरुमा	डिभिजन तथा सर्वाडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.६	वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	२००	२५	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सर्वाडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)		आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.७	संकटासन्न घरधुरीहरुको आयआर्जनको लागि कृषिवन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	२	२००	५०	१	२०००	०	०	१	२०००	०	०	०	०	४०००	कुनै २ वटा सामुदायक वनको उपयुक्त स्थानमा	डिभिजन तथा सर्वाडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
	जम्मा						२४५०		६५०		२४५०		४५०		४५०	६४५०			
३	उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																		
३.१	संकटासन्न घरधुरीहरुलाई चोया चेत्रो उद्योग स्थापनामा सहयोग	स्थान	१	५००	३०	०	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	५००		न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय	
	जम्मा						०		०		५००		०		०	५००			
५	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई																		
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																		
५.१.१	जन चेतनामूलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप)	पटक	५	५०	४०	५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
५.१.२	वातावरण दिवस लक्षित जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	५	५०	४०	५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
५.१.३	घरधुरी तहमा फोहरमैला प्रार्थमिकीकरण सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	५	५०	४०	५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
५.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा संरक्षण																		
५.२.१	रानी खा.पा. योजना	वटा	१	२००	४५	१	२०००	०	०	०	०	०	०	०	०	२,०००	मेलटाकुरा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय	
५.२.२	सिमखर्क हुलाक खा.पा. तथा सिंचाई योजना	वटा	१	२५०	८०	१	२५००	०	०	०	०	०	०	०	०	२,५००	मेलटाकुरा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत र इजाजतमा (०००) लाभाञ्चित घरधुरी		आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.२.३	रारे खानेपानी योजना	वटा	1	2000	90	1	2000	0	0	0	0	0	0	0	0	2,000	रारे	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
५.२.४	ठान्डाँडा ओडगाउँ खा.पा. योजना	वटा	1	2000	200	0	0	1	2000	0	0	0	0	0	0	2,000	ओडगाउँ	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
५.२.५	रगालटोल खा.पा. योजना	वटा	1	1000	15	0	0	0	0	0	0	1	1000	0	0	1,000	रगालटोल खा.पा. योजना	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
५.२.६	सिमखर्क दुलधारा खानेपानी योजना	वटा	1	2000	90	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2000	2,000	सिमखर्क दुलधारा खानेपानी योजना	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
५.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
५.३.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण	वटा	2	100	125	0	0	1	100	0	0	1	100	0	0	200	ज्वालापुर खानेपानी मुहान, सिउरेनी खानेपानी मुहान	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						6650		2250		150		1250		2150	12450		
६	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन																	
६.१	पहिरो नियन्त्रणको लागि तारजाली तथा वृक्षारोपण	स्थान	2	1000	200	1	1000	0	0	1	1000	0	0	0	0	2000	कोल्तेपानी बडागाउँ सडकखण्ड	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						1000		0		1000		0		0	2000		
७	जल तथा उर्जा																	
७.१	पक्की सिँचाई पोखरी वा साना सिँचाई योजना निर्माण																	
७.१.१	सिँचाई योजना निर्माण	वटा	1	500	7	1	500	1	500	0	0	0	0	0	0	1,000	काटिगाउँ, रारे	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
७.१.२	रारे टाटके ठुला खोला सिँचाई योजना	वटा	1	1000	50	0	0	0	0	1	1000	0	0	0	0	1,000	टाटके	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
७.१.३	ठुलाखोला पाल्ना टाटके सिंचाइ योजना	वटा	1	1000	50	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1000	1,000	पाल्ना टाटके सिंचाइ	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						500		500		1000		0		1000	3000		
	कुल जम्मा						12000		4800		6500		3100		5000	31400		

तालिका नं. २८ : वडा नं. ९ को योजना तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक बाख्रापालन तालिमका साथै खोर सुधार र बाख्रा खरिदमा अनुदान	पटक	5	500	200	1	500	1	500	1	500	1	500	1	500	2500	वडा नं. ९ (सालचौर, नयाँ बस्ती, सिउरे, निपाने, सानीगारे)	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.३	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला	पटक	10	200	250	2	400	2	400	2	400	2	400	2	400	2000	प्रत्येक वर्ष २।२ वटा फरक फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.४	बेमौषमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिँचाई प्रविधि	सेट	१००	२०	१००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०००	प्रत्येक वर्ष २०।२० वटा फरक फरक बस्तीमा (बागचौर, निपाने र सुनचौरलाई प्राथमिकतामा राख्ने)	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	२२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	अगुवा कृषकहरुलाई टिमुर, ओखर तथा फलफूल व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम	पटक	३	५०	७५	०	०	०	०	१	५०	१	५०	१	५०	१५०	सुनचौर, सालचौर, नयाँबस्ती	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.७	व्यवसायिक ओखर खेतीमा सहयोग	बिरुवा	१५०००	०.२५	१५०	५०००	१२५०	५०००	१२५०	५०००	१२५०	०	०	०	०	३७५०	सुनचौर, नयाँबस्ती, धान छहरे	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.८	व्यवसायिक टिमुर खेतीमा सहयोग	बिरुवा	९०००	०.२५	९०	३०००	७५०	३०००	७५०	३०००	७५०	०	०	०	०	२२५०	सिउरे, नयाँबस्ती, अग्रछिका	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.९	व्यवसायिक फलफूल खेतीमा सहयोग (सुन्तला, अनार)	बिरुवा	९०००	०.१५	५००	३०००	४५०	०	०	३०००	४५०	०	०	३०००	४५०	१३५०	सानीगारे, मेलटाकुरा लगायतका बस्तीहरुमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						३८००		३३५०		३८५०		१४००		१८५०	१४२५०		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.१	वृक्षारोपण	हेक्टर	२५	४०		५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	१०००	सवै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा निजी आवादी काल्नाहरुमा प्रत्येक वर्ष ३ हेक्टर	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.२	डढेलो नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.३	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	१३	२००		२	४००	२	४००	३	६००	३	६००	३	६००	२६००	सवै सा.व.मा ११ वटाको का दरले साथै लिक्केडाँडा, घरेल डाँडा, बागचौर गाई चरण	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.४	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१०	५०	३००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	५००	सवै सा.व.उ.स.हरुमा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.५	वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	२००	२५	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.६	संकटासन्न घरधुरीहरुको आयआर्जनको लागि कृषि वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	२	२०००	५०	१	२०००	०	०	१	२०००	०	०	०	०	४०००	कुनै २ वटा सामुदायिक वनको उपयुक्त स्थानमा	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
	जम्मा						२७५०		९५०		२९५०		९५०		९५०	८५५०			
३	उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																		
३.२	संकटासन्न घरधुरीहरुलाई चोया चेत्रो उद्योग स्थापनामा सहयोग	स्थान	१	५००	३०	०	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	५००	सुनचौर	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
	जम्मा						५००		०		५००		०		०	१०००			
५	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई																		
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																		
५.१.१	जन चेतनामूलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप)	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
५.१.२	घरधुरी तहमा फोहरमैला प्राथमिकीकरण सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
५.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा संरक्षण																		
५.२.१	मेलटाकुरा लिफ्ट खा.पा. योजना	वटा	१	३०००	९८	१	३०००	०	०	०	०	०	०	०	०	३,०००	मेलटाकुरा	न.पा., वडा कार्यालय, प्रदेश सरकार, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.२.२	सुनचौर, पुनटोल, खोलमेला लिफ्ट खा.पा. योजना	वटा	१	३०००	९८	०	०	०	०	१	३०००	०	०	०	०	३,०००	सुनचौर, पुनटोल, खोलमेला	न.पा., वडा कार्यालय, प्रदेश सरकार, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	
५.३.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण	वटा	४	१५०	५००	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	०	०	६००	साविक वडा नं. २, ६, ५ र ९	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						३२५०		२५०		३२५०		२५०		१००	७१००		
६	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन																	
६.१	खोला कटान नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण तथा खोला किनारामा वृक्षारोपण	स्थान	७	२०००	४५०	१	२०००	१	२०००	१	२०००	२	४०००	२	४०००	१४०००	हरले खोला, बागचौरखोला, दोमान खोला, गोगने खोला, जर्खुखोला, बाँसखोला, लाखमारे खोलाको जोखिमपूर्ण स्थानमा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
६.२	बजार तथा बस्ती संरक्षणको लागि तटबन्धन	स्थान	२	१५००	४५०	०	०	१	१५००	०	०	१	१५००	०	०	३०००	साल्चौर बजार, निपाने बस्ती	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
६.३	पहिरो नियन्त्रणको लागि तारजाली तथा बायोईन्जिनरीङ्ग	स्थान	३	१०००	४५०	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	१	१०००	३०००	हरले खोला, नयाँ बस्ती, सुनचौर पहिरो	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
	जम्मा						३०००		३५००		३०००		५५००		५०००	२००००			
७	जल तथा उर्जा																		
७.१	पक्की सिँचाई पोखरी वा साना सिँचाई योजना निर्माण																		
७.१.१	कुइरे खोला सिँचाई योजना	वटा	१	७५०	२३८	१	७५०	१	७५०	१	७५०	२	१५००	२	१५००	५,२५०	कुइरेखोला, पल्लीखोला ओराल, हरले, बागचौर, ढिकमुनी, टोल, दोभान, मिल्, दुवेरी	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	
७.२	सिँचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत																		
७.२.१	सिँचाई कुलो स्तरोन्नती	वटा	१	१०००	२४०	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	५,०००	भुवाखोला, पल्लीतरा, तिनुतरा, रयजतरा, गोरेखोला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	
७.२.६	पंचारे हुदै किमु खेत सिँचाई कुलो	वटा	१	२०००	३५	१	२०००	०	०	०	०	०	०	०	०	२,०००	किमुखेत	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	
७.२.८	पैया खोला देखि टाटुके सिँचाई कुलो	वटा	२	१५००	४२	०	०	१	१५००	१	१५००	०	०	०	०	३,०००	बागचौर	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक	
	जम्मा						३७५०		३२५०		३२५०		२५००		२५००	१५२५०			
८	पर्यटन एवम साँस्कृतिक सम्पदा																		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
८.१	पर्यापर्यटन प्रवर्द्धनका लागि पार्क निर्माण	पटक	२	१०००	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१	१०००	२०००	निगाल्चुला, घरेलडाँडा	न.पा., वडा कार्यालय
	जम्मा						०	०	०	१	१०००	०	०	१	१०००	२०००		
	कुल जम्मा						१६५५०	११३००	१७८००	१०६००	११४००	६७६५०						

तालिका नं. २९ : वडा नं. १० को योजना तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक बाखापालन तालिमका साथै खोर सुधार र बाखा खरिदमा अनुदान	पटक	५	५००	३००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	सबै बस्तीहरुमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा.,अन्य सरोकारवाला निकाय
१.२	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक भैसीपालन तालिम तथा भकारो सुधारमा अनुदान	पटक	५	५००	५०	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	सबै बस्तीहरुमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा.,अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.५	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला	पटक	७	२००	२५०	१	२००	१	२००	१	२००	२	४००	२	४००	१४००	प्रत्येक वर्ष फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	बेमौषमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिँचाई प्रविधि	सेट	१००	२०	१००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०००	प्रत्येक वर्ष २०/२० वटा फरक फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.७	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	२२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.८	अगुवा कृषकहरुलाई फलफूलको बगैँचा व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवहारिक तालिम	पटक	२	५०	५०	१	५०	०	०	१	५०	०	०	०	०	१००	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.९	माहुरी पालनका लागि तालिम तथा घर वितरण	पटक	३	५००	१५०	१	५००	०	०	१	५००	०	०	१	५००	१५००	सबै बस्तीका विपन्न तथा ईच्छुक कृषकहरुलाई	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.१०	पोषण सुधारको लागि घर बगैँचा कार्यक्रम	घरधुरी	५००	५	५००	१००	५००	१००	५००	१००	५००	१००	५००	१००	५००	२५००	सबै बस्तीहरुमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.११	व्यवसायिक फलफूल खेतीमा सहयोग (सुन्तला)	विरुवा	७०००	०.१५	२००	२०००	३००	२०००	३००	०	०	०	०	३०००	४५०	१०५०	उपयुक्त बस्तीहरुमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.१२	व्यवसायिक टिमुर खेतीको लागि सहयोग	वटा	२०	१०	२०	०	०	०	०	२०	२००	०	०	०	०	२००	उपयुक्त बस्तीहरुमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
	जम्मा						३०००		२४५०		२९००		२३५०		३३००	१४०००			
२	वन, जैबिक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																		
२.१	बहुउदेशीय नर्सरी स्थापना	ओटा	१	५००		१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	वडाका उपयुक्त २ वटा स्थानमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
२.२	वृक्षारोपण	हेक्टर	२५	४०		५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	१०००	सबै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा निजी आवादी काल्नाहरुमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
२.३	डढेलो नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
२.४	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	१०	५०		२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	५००	सबै सा.व.मा २ २ वटाको का दरले	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
२.५	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	५	५०	३००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	सबै सा.व.उ.स.हरुमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.६	वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम तथा औजार खरिद	पटक	1	200	25	0	0	1	200	0	0	0	0	0	0	200	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
२.७	संकटासन्न घरधुरीहरुको आयआर्जनको लागि कृषि वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	2	1000	50	1	1000	0	0	0	0	0	0	1	1000	2000	कुनै दुई वटा सा.व.को उपयुक्त स्थानमा	डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
	जम्मा						1900		600		400		400		1400	4700			
३	उद्योग, यातायात तथा भौतिक पुर्वाधार क्षेत्र																		
३.१	टिमुर प्रशोधन केन्द्र स्थापना	स्थान	1	500	30	1	500	0	0	0	0	0	0	0	0	500	जलुके	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
३.२	सडक छेउमा वृक्षारोपण तथा संरक्षण (सौन्दर्य दिने विरुवा)	विरुवा	1000	1		200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	1000	मुख्य सडक	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
	जम्मा						700		200		200		200		200	1500			
५	स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई																		
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.१.१	जन चेतनामूलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप)	पटक	5	50	405	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.१.२	वातावरण दिवस लक्षित जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	5	50	405	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.१.३	घरधुरी तहमा फोहरमैला प्राथमिकीकरण सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	5	50	405	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा संरक्षण																	
५.२.१	सागिनीखोला खानेपानी योजना	वटा	1	5000	33	0	0	1	5000	0	0	0	0	0	0	5,000	सागिनीखोला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.२	ताउले रह खानेपानी योजना	वटा	1	800	35	1	800	0	0	0	0	0	0	0	0	800	ताउले रह	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.३	पाखापानी खानेपानी योजना	वटा	1	1500	25	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1500	1,500	पाखापानी	न.पा., वडा कार्यालय, NCCSP, प्रदेश सरकार, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.२.४	ठूला पान्ला पैयाखर्क लिफ्ट खा.पा. खानेपानी आयोजना निर्माण	वटा	1	5000	325	0	0	0	0	1	5000	0	0	0	0	5,000	पैयाखर्क	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.५	जर्ख जुम्ती मुल	वटा	1	500	20	0	0	1	500	0	0	0	0	0	0	500	जर्क	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.६	जामुनेचौर खानेपानी आयोजना	वटा	2	2500	15	1	2500	0	0	1	2500	0	0	0	0	5,000	जामुनेचौर	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.७	समिकारी खानेपानी आयोजना	वटा	2	800	100	1	800	0	0	0	0	1	800	0	0	1,600	समिकारी	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.३.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण	वटा	3	1000	350	1	1000	0	0	1	1000	0	0	1	1000	3,000	भल्काने मुहान, पुतली मुहान, दोरकोट मुहान	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						5250		5650		8650		950		2650	23150		
६	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन																	
६.१	खोला कटान नियन्त्रणका लागि तटबन्धन योजना	स्थान	3	1500	0	1	1500	1	1500	0	0	0	0	1	1500	4500	जर्खुखोला, जलुके खोला तथा ठूलाखोला क्षेत्रको तटबन्धन	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
६.२	पहिरो नियन्त्रणको लागी तारजाली तथा बायोईन्जिनियरीङ्ग	स्थान	3	1000	50	1	1000	0	0	1	1000	1	1000	0	0	3000	जलुके गाउँ, ठूलाखोला, भांगाचौर क्षेत्र	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						2500		1500		1000		1000		1500	7500		
७	जल तथा उर्जा																	
७.१	पक्की सिँचाई पोखरी वा साना सिँचाई योजना निर्माण																	
७.१.२	जलुके सिँचाई योजना निर्माण	वटा	1	1500	52	1	1500	0	0	0	0	0	0	0	0	1,500	जलुके	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
७.२	सिँचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत																	
७.२.२	अधेरीखोला देखि सल्लेरीखर्क सिँचाई कुलो निर्माण	वटा	1	1500	36	0	0	1	1500	0	0	0	0	0	0	1,500	अधेरीखोला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
७.२.३	प्यालेखोला सिँचाई कुलो स्तरोन्नती	वटा	1	1500	25	0	0	0	0	1	1500	0	0	0	0	1,500	प्यालेखोला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						1500		1500		1500		0		0	4500		
	कुल जम्मा						14850		11900		14650		4900		9050	55350		

तालिका नं. ३० : वडा नं. ११ को योजना तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक बाखापालन तालिमका साथै खोर सुधार र बाखा खरिदमा अनुदान	पटक	५	५००	३००	.	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	सवै बस्तीहरुमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.३	पशुहरुको लागि खोप भण्डारण तथा व्यवस्थापन	पटक	१	५००	४००	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	हिवल्चा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.४	माटो परिक्षण शिविर	पटक	२	४००	४००	१	४००	०	०	०	०	०	०	१	४००	८००	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला	पटक	७	२००	२५०	१	२००	१	२००	१	२००	२	४००	२	४००	१४००	प्रत्येक वर्ष फरक फरक बस्तीमा (हिवल्चा, रातामाटा, अश्वा, खैराबाँग, स्लयाला लगायतका बस्तीहरुमा)	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.६	बेमौपमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिँचाई प्रविधि	सेट	१००	२०	१००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०००	प्रत्येक वर्ष २०।२० वटा फरक फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.७	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	२२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.८	बेसार खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	२	५००	५०	१	५००	१	५००	०	०	०	०	०	०	१०००	खैराबाड	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.९	अगुवा कृषकहरुलाई फलफूलको बगैँचा व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवहारिक तालिम	पटक	२	५०	५०	१	५०	०	०	१	५०	०	०	०	०	१००	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.१०	माहुरी पालनका लागि तालिम तथा घर वितरण	पटक	३	५००	१५०	१	५००	०	०	१	५००	०	०	१	५००	१५००	सबै बस्तीका बिपन्न तथा ईच्छुक कृषकहरुलाई छनौट गरी वडा स्तरमा तालिम प्रदान गरी घर तथा औजार प्रदान गर्ने	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.११	व्यवसायिक फलफूल खेतीमा सहयोग (सुन्तला)	बिरुवा	७०००	०.१५	२००	२०००	३००	२०००	३००	०	०	०	०	३०००	४५०	१०५०	हिवल्चा तथा अन्य उपयुक्त बस्तीहरुमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरघुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.१२	सुन्तला संकलन केन्द्र स्थापना	सथान	१	५००	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	५००	५००	हिवल्द्या	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						३४००		१९५०		१७००		१३५०		३२००	११६००		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
२.२	वृक्षारोपण	हेक्टर	२५	४०		५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	१०००	सवै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा निजी आवादी काल्नाहरुमा प्रत्येक वर्ष ३ हेक्टर	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.३	डढेलो नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.४	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	१०	२००		२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२०००	सवै सा.व.मा २ वटाको दरले	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.५	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	५	५०	३००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	सवै सा.व.उ.स.हरुमा	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.६	वन ढढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	२००	२५	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
२.७	संकटासन्न घरधुरीहरुको आयआर्जनको लागि कृषि वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	३	२०००	५०	१	२०००	०	०	१	२०००	०	०	१	२०००	६०००	खैराबाड, लामिडाँडा, हिवल्चा	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
	जम्मा						२७००		९००		२७००		७००		२७००	९७००			
३	उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																		
३.१	बेसार प्रशोधन उद्योग स्थापनामा सहयोग	स्थान	१	५००	३०	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	खैराबाड	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय	
३.२	हिवल्चा खैराबाड सडक छेउमा वृक्षारोपण तथा संरक्षण	विरुवा	१०००	१		२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	१०००	हिवल्चा खैराबाड	देखि न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय	
	जम्मा						७००		२००		२००		२००		२००	१५००			
५	स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई																		
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.१.१	जन चेतनामूलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप, बालविवाह)	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.१.२	घरधुरी तहमा फोहरमैला प्राथमिकीकरण सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	५	५०	४०५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा शंरक्षण																	
५.२.१	तल्लो स्याला देखि माथिल्लो स्याला लिफ्ट खा.पा. योजना	वटा	१	३०००	५००	०	०	१	३०००	०	०	०	०	०	०	३,०००	माथिल्लो स्याला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.२.२	अस्वा खानेपानी टंकी निर्माण	वटा	१	८००	१५	१	८००	०	०	०	०	०	०	०	८००	अस्वा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
५.२.३	हिवल्या खानेपानी आयोजना निर्माण	वटा	१	१५००	१५०	०	०	०	०	१	१५००	०	०	०	१,५००	हिवल्या	न.पा., वडा कार्यालय, NCCSP, प्रदेश सरकार, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	
५.२.४	खैरावाड खानेपानी आयोजना निर्माण	वटा	१	१५००	१५०	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	१,५००	खैरावाड	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.२.५	लेखपानी खानेपानी आयोजना निर्माण	वटा	१	२०००	३५	०	०	१	२०००	०	०	०	०	०	०	२,०००	लेखपानी	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.२.६	रातामाटा डाँडासिम खानेपानी आयोजना	वटा	२	२०००	१२०	१	२०००	०	०	१	२०००	०	०	०	०	४,०००	डाँडासिम	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	
५.३.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण	वटा	४	२००	३५०	१	२००	०	०	१	२००	१	२००	१	२००	८००	भल्काने मुहान, पुतली मुहान, दोरकोट मुहान, चिसापानी	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						३१००		६६००		३८००		३००		३००	१४१००		
६	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन																	
६.१	वायो इन्जिनियरीङ्ग प्रविधिबाट भूक्षय नियन्त्रण	स्थान	१	१५००	०	१	१५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१५००	पाटेश्वरी वन क्षेत्र	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
६.२	गुप्ताखोला कटान नियन्त्रणको लागि तारजाली तथा वायोइन्जिनियरीङ्ग	स्थान	३	१५००	५०	१	१५००	०	०	१	१५००	०	०	१	१५००	४५००	गुप्ताखोला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
६.३	पहिरो नियन्त्रणको लागि तारजाली तथा वायोइन्जिनियरीङ्ग	स्थान	२	१५००	५०	१	१५००	१	१५००	०	०	०	०	०	०	३०००	हिवल्चा, भल्काने खानेपानी मुहान क्षेत्र	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
	जम्मा						४५००		१५००		१५००		०		१५००	९०००			
७	जल तथा उर्जा																		
७.१	पक्की सिँचाई पोखरी वा साना सिँचाई योजना निर्माण																		
७.१.१	सिँचाई योजना	वटा	१	१०००	७	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	०	०	२,०००	लामाचौर, दोरताल	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
७.२	सिँचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्की बनाउने)																		
७.२.१	पेदिखोला सिँचाई कुलो योजना	वटा	१	२०००	१५	०	०	१	२०००	०	०	०	०	०	०	२,०००	रातामाटा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
७.२.२	अरिगाले सिँचाई कुलो	वटा	१	२५००	१८	१	२५००	०	०	०	०	०	०	०	०	२,५००	रातामाटा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
७.२.३	मालुसुइना सिँचाई कुलो योजना	वटा	१	३०००	२१	०	०	०	०	१	३०००	०	०	०	०	३,०००	मालु	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
७.२.४	स्याला सिँचाई कुलो योजना	वटा	१	३०००	३५	०	०	०	०	०	०	१	३०००	०	०	३,०००	मालु	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
	जम्मा						३५००		२०००		४०००		३०००		०	१२५००			

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
८	पर्यटन एवम सांस्कृतिक सम्पदा																	
८.१	लेक देउराली पर्यापर्यटन प्रवर्द्धनका	पटक	1	500	0	0	0	0	0	0	0	1	500	0	0	500	लेक देउराली	वडा कार्यालय, न.पा., NCCSP, सा.व.उ.स.
	जम्मा					0	0	0	0	0	0	500	0	0	500			
	कुल जम्मा						17900		13150		13900		6050		7900	58900		

तालिका नं. ३१ : वडा नं. १२ को योजना तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक वाखापालन तालिमका साथै खोर सुधार र वाखा खरिदमा अनुदान	पटक	5	500	300	1	500	1	500	1	500	1	500	1	500	2500	सवै बस्तीहरुमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)		आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.३	भकारो सुधार कार्यक्रम	पटक	५	७००	३००	१	७००	१	७००	१	७००	१	७००	१	७००	३५००	फलेदा, रेशमज्युला	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.४	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला	पटक	७	२००	२५०	१	२००	१	२००	१	२००	२	४००	२	४००	१४००	प्रत्येक वर्ष फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	बमौसमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिँचाई प्रविधि	सेट	१२५	२०	१२५	२५	५००	२५	५००	२५	५००	२५	५००	२५	५००	२५००	प्रत्येक वर्ष २५ १२५ वटा फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	२२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.७	पोषण सुधारको लागि घर बगैँचा कार्यक्रम	घरधुरी	५००	५	५००	१००	५००	१००	५००	१००	५००	१००	५००	१००	५००	२५००	सबै बस्तीहरुमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१.८	व्यवसायिक फलफूल खेतीमा सहयोग (आँप)	विरुवा	7000	0.15	200	2000	300	2000	300	0	0	0	0	3000	450	1050	वडा नं. १२ को उपयुक्त स्थानहरु	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय	
	जम्मा						2750		2750		2450		2650		3100	13700			
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																		
२.१	वृक्षारोपण	हेक्टर	25	40		5	200	5	200	5	200	5	200	5	200	1000	सवै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा निजी आवादी काल्नाहरुमा	डिभिजन तथा सवडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
२.२	डटेलो नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	5	50		1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	मा.बि.	डिभिजन तथा सवडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
२.३	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	10	200		2	400	2	400	2	400	2	400	2	400	2000	सवै सा.व.मा २ १२ वटाको का दरले र चौरमा समेत	डिभिजन तथा सवडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत र ह्यारमा (०००) लाभाञ्चित घरधुरी		आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु ह्यारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.४	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	5	50	300	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	सवै सा.व.उ.स.हरुमा	डिभिजन तथा सबडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.५	वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम तथा औजार खरिद	पटक	1	200	25	0	0	1	200	0	0	0	0	0	0	200	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सबडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.६	संकटासन्न घरधुरीहरुको आयआर्जनको लागि कृषि वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	1	2000	50	1	2000	0	0	0	0	0	0	0	0	2000	सा.व.को उपयुक्त स्थानमा	डिभिजन तथा सबडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
	जम्मा						2700		900		700		700		700	5700		
३	उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																	
३.१	डेरी उद्योग स्थापनामा सहयोग	स्थान	1	500	30	1	500	0	0	0	0	0	0	0	0	500	रेशमज्युला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						500		0		0		0		0	500		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु. हजारमा (०००)		आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५	स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई																	
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																	
५.१.१	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप)	पटक	5	50	405	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा संरक्षण																	
५.२.१	अम्रैटाकुरा खानेपानी टंकी निर्माण	वटा	2	500	50	1	500	1	500	0	0	0	0	0	0	1,000	अम्रैटाकुरा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	
५.३.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण	वटा	4	200	350	1	200	1	200	1	200	0	0	1	200	800	चिउरी मुहान, खोला सिमापखा डाँगी मुहान	खोला पनेरी मुहान, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						750		750		250		50		250	2050		
६	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत र हजारमा (०००)		आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
६.१	पहिरो नियन्त्रणको लागि तारजाली तथा बायोईन्जिनियरीङ्ग	स्थान	३	१०००	५०	१	१०००	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	३०००	छहरी खोला, अम्रैटाकुरा, मुलडाँडा,	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकायहरु
६.२	शारदा खोला कटान नियन्त्रणको लागि तटबन्धन	मि.	२०००	७	१००	५००	३५००	०	०	५००	३५००	५००	३५००	५००	३५००	१४०००	शारदा खोलाको जोखिम क्षेत्र	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकायहरु
६.३	रेशम खोला कटान नियन्त्रणको लागि तटबन्धन	मि.	१०००	७	५०	०	०	५००	३५००	०	०	०	०	५००	३५००	७०००	रेशम खोलाको जोखिम क्षेत्र	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						४५००		४५००		३५००		४५००		७०००	२४०००		
७	जल तथा ऊर्जा																	
७.१	रेसमजिउला लिफ्ट सिँचाई	बटा	१	५०००	१५०	०	०	१	५०००	०	०	०	०	०	०	५,०००	अम्रैटाकुरा	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकायहरु
७.२	सिँचाई कुलो स्तरोन्तती	बटा	१	२५००	३५०	१	२५००	१	२५००	१	२५००	१	२५००	१	२५००	१२,५००	फलेदा सिँचाई, ठुलाबगर सिँचाई कुलो, माभ्र कुलो, पुलेबोट कुलो, मुलाखोला सिँचाई कुलो	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकायहरु
							२५००		७५००		२५००		२५००		२५००	१७५००		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
८	पर्यटन एवम सांस्कृतिक सम्पदा																	
८.१	खरायो गुफा पदमार्ग निर्माण	पटक	1	1000	0	0	0	0	0	1	1000	0	0	0	0	1000	चिसापानी रातापहर	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा					0	0	0	0	1000	0	0	0	0	1000			
	कुल जम्मा					13700		16400		10400		10400		13550	64450			

तालिका नं. ३२ :वडा नं. १३ को योजना तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक बाखापालन तालिमका साथै खोर सुधार र बाखा खरिदमा अनुदान	पटक	५	५००	३००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	सबै वस्तीहरुमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.३	भकारो सुधार	ओटा	१५०	१००	१५०	३०	३०००	३०	३०००	३०	३०००	३०	३०००	३०	३०००	१५०००	वडा भरी १५० जना भैसी तथा गाई पालक कृषकलाई	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.४	जलवायु मैत्री कृषक पाठशाला	पटक	३	२००	२५०	१	२००	०	०	१	२००	१	२००	०	०	६००	डाँडागाउँ, घर्तीगाउँ, चौर गाउँ	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	बेमौसमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिँचाई प्रविधि	सेट	१००	२०	१००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०००	प्रत्येक वर्ष २०, १२० वटा फरक फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	२२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१.७	अगुवा कृषकहरुलाई व्यवसायिक तरकारी खेती सम्बन्धी तालिम	पटक	1	50	125	1	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50	सबै वस्तीका विपन्न तथा ईच्छुक कृषकहरुलाई छुनोट गरी वडा स्तरमा तालिम प्रदान गरी घर तथा औजार प्रदान गर्ने	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा.,अन्य सरोकारवाला निकाय
१.८	व्यवसायिक फलफूल खेती विस्तारका लागि विरुवा वितरण (कागती, सुन्तला, अनार)	ओटा	11000	0.1	300	3000	300	2000	200	2000	200	2000	200	2000	200	2000	1100	सबै वस्तीका व्यवसायिक सुन्तला खेती गर्न ईच्छुक कृषकहरुलाई	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा.,अन्य सरोकारवाला निकाय
जम्मा							4500	4150	4350	4350	4150	21500							
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																		
२.१	वृक्षारोपण	हेक्टर	25	40		5	200	5	200	5	200	5	200	5	200	1000	सबै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा निजी आवादी काल्नाहरुमा	डिभिजन तथा सबडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.२	डढेलो नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	5	50		1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सर्वाडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.३	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	13	50		2	100	2	100	3	150	3	150	3	150	650	सवै सा.व.मा	डिभिजन तथा सर्वाडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.४	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	5	50	300	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	सवै सा.व.उ.स.हरुमा	डिभिजन तथा सर्वाडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.५	वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा औजार खरिद	पटक	1	200	25	0	0	1	200	0	0	0	0	0	0	200	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सर्वाडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.६	संकटासन्न घरधुरीहरुको आयआर्जनको लागि कृषि वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	1	2000	50	0	0	1	2000	0	0	0	0	0	0	2000	रावताकुना, पानीखोला	डिभिजन तथा सर्वाडिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	रु प्रति इकाई लागत (०००)	लाभान्वित घरधुरी हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
	जम्मा						400		2600		450		450		450	4350			
५	स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई																		
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																		
५.१.१	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग)	पटक	5	50	405	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
५.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा संरक्षण																		
५.२.१	खोर्याखोला खानेपानी योजना	वटा	1	1500	75	1	1500	0	0	0	0	0	0	0	0	1,500	चलाउनेपानी	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	
५.२.१	बागमारे खानेपानी योजना	वटा	1	1500	50	0	0	1	1500	0	0	0	0	0	0	1,500	बागमारे	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	
५.२.१	रावतगाउँ खानेपानी योजना	वटा	1	1000	140	0	0	0	0	1	1000	0	0	0	0	1,000	तल्लो सल्यानचौर	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	रु प्रति इकाई लागत (०००)	रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.२.१	राउट्रेगाउँ खानेपानी योजना	वटा	2	1000	120	1	1000	0	0	0	0	1	1000	0	0	2,000	राउट्रेगाउँ	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.१	मोखला लेखटाकुरा लिफ्ट खानेपानी योजना	वटा	1	3000		0	0	1	3000	0	0	0	0	0	0	3,000	लेखटाकुरा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	
५.३.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण	वटा	4	200	200	1	200	1	200	1	200	0	0	1	200	800	छहरे खोला मुहान, सिमाधारा, जुगेखोलि मुहान, ठुला खोला मुहान	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						2750		4750		1250		1050		250	10050		
६	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन																	
६.१	पहिरो नियन्त्रणको लागि तारजाली तथा वृक्षारोपण	स्थान	2	1000	125	1	1000	0	0	1	1000	0	0	0	0	2000	सालघारी सा.व. , बाघखोर बजार क्षेत्र	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
६.२	मोखला खोलाको बाढी तथा कटान नियन्त्रणको लागि तटबन्धन निर्माण	स्थान	५	१०००	१५०	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	५०००	मोखला खोला अच्छुखोली, कोकली खोला, संघारखोला र ठूला खोलाको जोखिम स्थानमा	वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						२०००		१०००		२०००		१०००		१०००	७०००		
७	जल तथा उर्जा																	
७.१	सिँचाई पोखरी निर्माण	वटा	५	५००	१३०	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२,५००	वडा भरी ५ वटा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
७.२	सिँचाई कुलो निर्माण तथा स्तरोन्नती																	
७.२.१	सिँचाई कुलो निर्माण तथा स्तरोन्नती	वटा	४	१५००	३००	१	१५००	१	१५००	१	१५००	०	०	१	१५००	६,०००	अच्छुखोलीमा २ वटा, अत्तरकाँडा खारखोला सिँचाई कुलो, जसमखोला सिँचाई कुलो	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
७.२.२	सिँचाई कुलो निर्माण तथा स्तरोन्नती	वटा	२	१५००	१००	१	१५००	०	०	१	१५००	०	०	०	०	३,०००	काउलीखोला देखि जोगिचौर सिं.कु., सिस्नेरी खोला देखि खार खोला पुल्माबोट सिं. कु.	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						३५००		२०००		३५००		५००		२०००	११५००		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
८	पर्यटन एवम साँस्कृतिक सम्पदा																	
८.१	गुप्ति दह संरक्षण	पटक	1	500	0	1	500	0	0	0	0	0	0	0	0	500	वडा नं. १३, गुप्ति दह	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						500		0		0		0		0	500		
	कुल जम्मा						13650		14500		11550		7350		7850	54900		

तालिका नं. ३३ :वडा नं. १४ को योजना तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक बाखापालन तालिमका साथै खोर सुधार र बाखा खरिदमा अनुदान	पटक	5	500	300	1	500	1	500	1	500	1	500	1	500	2500	सबै बस्तीहरुमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.३	भकारो सुधार	ओटा	150	100	150	30	3000	30	3000	30	3000	30	3000	30	3000	15000	वडा भरी १५० जना भैसी तथा गाई पालक कृषकलाई	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.४	जलवायु मैत्री कृषक पाठशाला	पटक	3	200	250	1	200	0	0	1	200	1	200	0	0	600	डाँडागाउँ, घर्तीगाउँ, चौर गाउँ	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	बेमौसमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिँचाई प्रविधि	सेट	100	20	100	20	400	20	400	20	400	20	400	20	400	2000	प्रत्येक बर्ष २० १२० वटा फरक फरक बस्तीमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	5	50	225	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.७	अदुवा खेतीको व्यवसायिकरण	स्थान	1	1000	50	0	0	1	1000	0	0	0	0	0	0	1000	स्यालटाकुरा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.८	अगुवा कृषकहरुलाई व्यवसायिक तरकारी खेती सम्बन्धी तालिम	पटक	1	50	150	1	50	0	0	0	0	0	0	0	0	50	सवै बस्तीका विपन्न तथा ईच्छुक कृषकहरुलाई छनौट गरी वडा स्तरमा तालिम प्रदान गरी घर तथा औजार प्रदान गर्ने	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
जम्मा							4200		4950		4150		4150		3950	21400		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित धरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
२.१	वृक्षारोपण	हेक्टर	25	40	5	200	5	200	5	200	5	200	5	200	1000	सवै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा निजी आवादी काल्नाहरुमा प्रत्येक वर्ष ३ हेक्टर	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
२.२	डढेलो नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	5	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
२.३	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	10	200	2	400	2	400	2	400	2	400	2	400	2000	सवै सा.व.मा २ 1२ वटाको का दरले	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	
२.४	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	5	50	300	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	सवै सा.व.उ.स.हरुमा	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.५	वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम तथा औजार खरिद	पटक	1	200	25	0	0	1	200	0	0	0	0	0	0	200	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरघुरो	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.६	संकटासन्न घरघुरीहरुको आयआर्जनको लागि कृषिवन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	1	2000	50	0	0	1	2000	0	0	0	0	0	0	2000	रावताकुना, पानीखोला	डिभिजन तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
	जम्मा						700		2900		700		700		700	570 0		
३	उच्चोग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																	
३.१	अदुवा प्रशोधन केन्द्रको स्थापना	स्थान	1	2000	700	0	0	0	0	1	2000	0	0	0	0	2000	डाँडागाउँ	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						0		0		2000		0		0	200 0		
५	स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई																	
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																	
५.१.१	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप)	पटक	5	50	405	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा संरक्षण																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घाट्युरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.२.१	ढोरचौर लेखापाखा, ढाँरखानी बृहत लिफ्ट खानेपानी योजना	वटा	1	5000	500	0	0	1	5000	0	0	0	0	0	0	5,000	ढाँरखानी	न.पा., वडा कार्यालय, प्रदेश सरकार, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.२	स्याला खानेपानी योजना मर्मत	वटा	1	500	70	0	0	1	500	0	0	0	0	0	0	500	स्याला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.३	तुसारे खानेपानी योजना	वटा	2	1000	45	1	1000	0	0	1	1000	0	0	0	0	2,000	तुसारे	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.४	ढाँरखानी पधेरो मर्मत	वटा	1	500	180	0	0	0	0	1	500	0	0	0	0	500	ढाँरखानी	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.५	च्याउ खोला (रह खोला) खानेपानी योजना	वटा	2	2000	120	1	2000	0	0	1	2000	0	0	0	0	4,000	च्याउखोला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	
५.३.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण	वटा	3	500	200	1	500	0	0	1	500	0	0	1	500	1,500	गौरगाउँ, दुरा खोला मुल, गोगन पानी मुहान	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						3550		5550		4050		50		550	13750		
६	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरघुरो	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
६.१	वाढी नियन्त्रणको लागि तटबन्धन	स्थान	३	२०००	२५०	१	२०००	१	५००	१	२०००	०	०	०	०	४५००	शारदा नदीको पउली सिँचाई कूलो, बरला सिँचाई कूलो, बयाखेत सिँचाई कूलो आसपासको वाढी जोखिमको क्षेत्र	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
६.२	पहिरो नियन्त्रणको लागि तारजाली तथा बायोईन्जिनियरीङ्ग	स्थान	४	१०००	१००	१	१०००	०	५००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	४५००	ढाँरखानी गाउँ क्षेत्र, च्याउखोला बस्ती क्षेत्र, ढाँर र तुसारेको क्षेत्रको पहिरो	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						३०००		१०००		३०००		१०००		१०००	९०००		
७	जल तथा उर्जा																	
७.१	पक्की सिँचाई पोखरी वा साना सिँचाई योजना निर्माण																	
७.१.१	जम्मुखोला सिँचाई योजना	वटा	१	१५००	१९	१	१५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१,५००	जम्मुखोला चौर	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
७.२	सिँचाई कूलो निर्माण तथा स्तरोन्नती																	
७.२.१	माथिल्लो बरला सिँचाई कूलो	वटा	१	१५००	३०	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१,५००		न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
७.२.२	चाँगा सिँचाई कुलो	वटा	1	1500	25	0	0	0	0	0	0	1	1500	0	0	1,500	वरला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	
७.२.३	पउली चिाई कुलो	वटा	1	1500	25	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1500	1,500	पउली	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	
	जम्मा						1500		1500		0		1500		1500	6000			
	पर्यटन एवम साँस्कृतिक सम्पदा																		
८.१	भाईरल डाँडा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन	पटक	1	1000	0	0	0	0	0	1	1000	0	0	0	0	1000	वडा नं. १४, भाईरल डाँडा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	
	जम्मा						0		0		1000		0		0	1000			
कुल जम्मा							12950		15900		14900		7400		7700	58850			

तालिका नं. ३४ :वडा नं. १५ को योजना तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.१	संकटासन्न घरधुरीलाई व्यवसायिक बाखापालन तालिमका साथै खोर सुधार र बाखा खरिदमा अनुदान	पटक	5	500	300	1	500	1	500	1	500	1	500	1	500	2500	सबै बस्तीहरुमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.३	व्यवसायिक भैंसी पालनमा सहयोग	पटक	1	1000	10	1	1000	0	0	0	0	0	0	0	0	1000	चौरगाउँ	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.४	भकारो सुधार	ओटा	60	50	50	10	500	10	500	10	500	10	500	20	1000	3000	सबै बस्तीहरुमा	पशु शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.५	जलवायुमैत्री कृषक पाठशाला	पटक	3	200	250	1	200	0	0	1	200	1	200	0	0	600	डाँडागाउँ, चौरगाउँ, घर्तिगाउँ	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.६	बेमौसमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिँचाई प्रविधि	सेट	100	20	100	20	400	20	400	20	400	20	400	20	400	2000	सबै बस्तीहरुमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.७	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	5	50	225	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
१.८	अदुवा बेसार खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	2	500	50	1	500	1	500	0	0	0	0	0	0	1000	डाँडागाउँ	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.९	व्यवसायिक फलफूल खेतीमा सहयोग (सुन्तला)	बिरु वा	७००	०.१५	१००	२०००	३००	२०००	३००	१०००	१५०	०	०	२०००	३००	१०५०	डाँडागाउँ	कृषि शाखा, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						३४५०		२२५०		१८००		१६५०		२२५०	११४००		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
२.१	वृक्षारोपण	हेक्टर	२५	४०		५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	५	२००	१०००	सवै सा.व.को खाली क्षेत्र तथा निजी आवादी काल्नाहरुमा प्रत्येक वर्ष ३ हेक्टर	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.२	डिफेन्स नियन्त्रणका लागि विद्यालय स्तरीय सचेतना कार्यक्रम (निबन्ध, वक्तृत्वकला) प्रतियोगिता	पटक	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.३	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	१०	२००		२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२०००	सवै सा.व.मा २ वटाको दरले	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.४	वन व्यवस्थापन तालिम तथा औजार खरिद	पटक	५	५०	३००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	सवै सा.व.उ.स.हरुमा	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित्त घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.५	वन डहेलो नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	२००	२५	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा स्तरमा	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
२.६	संकटासन्न घरधुरीहरुको आयआर्जनको लागि कृषि वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	२	२०००	१	०	०	१	२०००	०	०	०	०	१	२०००	४०००	सा.व.को उपयुक्त स्थानमा	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
	जम्मा								७००		२९००			७००		७००		
३	उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																	
३.१	अदुवा तथा बेसार प्रशोधन उद्योग स्थापनामा सहयोग	स्थान	१	५००	३०	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	डाँडागाउँ	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
३.२	बरला, डाँडागाउँ हुदै मोख्ला सडक छेउमा वृक्षारोपण तथा संरक्षण	बिरुवा	२५००	१		५००	५००	५००	५००	५००	५००	५००	५००	५००	५००	२५००	बरला मोख्ला देखि	डिभिजन तथा सव-डिभिजन वन कार्यालय, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.
	जम्मा								१०००		५००		५००		५००	३०००		
५	स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई																	
५.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरेघुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.१.१	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप)	पटक	5	50	405	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	250	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, NCCSP, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
५.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा संरक्षण																	
५.२.१	मोरे सल्ला हुदै हरले लिफ्ट खानेपानी आयोजना	वटा	1	5000	300	0	0	0	0	1	5000	0	0	0	0	5,000	हरले	न.पा., वडा कार्यालय, प्रदेश सरकार अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.२	नाउला हुदै हरले खानेपानी योजना मर्मत	वटा	1	1500	50	1	1500	0	0	0	0	0	0	0	0	1,500	हरले	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.३	फटकेगैरी खा.पा. योजना	वटा	1	700	20	0	0	0	0	1	700	0	0	0	0	700	हरले	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.४	सिमखोली खानेपानी योजना मर्मत	वटा	1	700	30	0	0	0	0	0	0	1	700	0	0	700	हरले	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.२.५	भारगाउँ, काटने, ढारी खोला हुदै सुन्दरडाँडा खानेपानी योजना मर्मत	वटा	0	1000	50	0	0	1	1000	0	0	0	0	0	0	1,000	भारगाउँ	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
५.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.३.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, तारबार तथा वृक्षारोपण	वटा	५	२००	३५०	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१,०००	बोसेघारी मुहान, काफरी मुहान, नाउला मूल, धारापानी मुहान, गोगनखोली मुहान	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						१७५०		१२५०		५९५०		९५०		२५०	१०१५०		
६	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन																	
६.१	पहिरो नियन्त्रणको लागि तारजाली	स्थान	३	१०००	०	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	१	१०००	३०००	डाँडागाउँ, हरले	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
६.२	खोला कटान नियन्त्रणको लागि तटबन्धन	स्थान	२	२०००	२००	१	२०००	०	०	१	२०००	०	०	०	०	४०००	शारदा नदिको बाढीको जोखिम स्थानहरुमा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
६.३	खोला कटान नियन्त्रणको लागि तटबन्धन तथा वृक्षारोपण	स्थान	३	२०००	२००	१	२०००	०	०	०	०	१	२०००	१	२०००	६०००	स्यालपानी देखि सिमतरा खोला सम्म, हरले खोला	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु
	जम्मा						५०००		०		३०००		२०००		३०००	१३०००		
७	जल तथा उर्जा																	
७.१	सिँचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्की बनाउने)																	
७.१.१	सिँचाई कुलो स्तरोन्नती	वटा	१	१५००	३५०	१	१५००	१	१५००	१	१५००	१	१५००	१	१५००	७,५००	थाङ्गेखोला हुँदै पटारे सि. कू., चिसापानी सि.	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत र हजारमा (०००)	लाभान्वित घट्टुरी	आर्थिक वर्ष बजेट र हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट र हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
	जम्मा						१५००		१५००		१५००		१५००		१५००	७५००		
	कुल जम्मा						१३४००		८४००		१३४५०		७३००		१०२००	५२७५०		

तालिका नं. ३५ : पालिका स्तरीयको योजना तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट र हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट र हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१. कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																		
१.१	पशु स्वास्थ्य शिविर	वटा	७५	२००		१५	३०००	१५	३०००	१५	३०००	१५	३०००	१५	३०००	१५०००	सबै वडाहरु मा प्रत्येक वर्ष	वडा कार्यलय, तथा अन्य संघसस्था
१.२	माटो परिक्षण शिविर	वटा	५	२००		१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	शारदा न.पा. को उपयुक्त स्थानमा	वडा कार्यलय, न.पा. तथा अन्य संघसस्था

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						2080÷81		2081÷82		2082÷83		2083÷84		2084÷85				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१.३	कृषि तथा पशु विमा कार्यक्रम सञ्चालन तथा अनुदान प्रदान	पटक	5	200		1	200	1	200	1	200	1	200	1	200	1000	शारदा न.पा.	वडा कार्यलय, न.पा. तथा अन्य संघसस्था
१.४	कृषि क्षेत्रमा पर्न सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण र यससँग अनुकूलन हुन सहजीकरण गर्ने र कृषिसँग सम्बन्धित जलवायु पूर्व सूचना प्रणाली (Early Warning System) स्थापना गरी कृषक समुदायहरुलाई सूचना प्रवाह गर्ने	वटा	1	500		0	0	1	500	0	0	0	0	0	0	500	शारदा न.पा.	वडा कार्यलय, न.पा. तथा अन्य संघसस्था
१.५	बाली तथा पशुपालनको जोखिम हस्तान्तरण प्रणाली स्थापना को लागि सहजीकरण,जनचेतना तथा सहयोग कार्यक्रम	पटक	4	100		1	100	1	100	0	0	1	100	1	100	400	शारदा न.पा.	वडा कार्यलय, न.पा. तथा अन्य संघसस्था
१.६	कृषक संजाल गठन तथा क्षमता विकास	वटा	1	600		0	0	1	600	0	0	0	0	0	0	600	न.पा. स्तरीय	वडा कार्यलय, न.पा. तथा अन्य संघसस्था
१.७	स्थानीय श्रोत व्यक्ति तथा अगुवा कृषकलाई प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम	पटक	2	200		1	200	0	0	0	0	1	200	0	0	400	न.पा. स्तरीय	वडा कार्यलय, न.पा. तथा अन्य संघसस्था

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
	जम्मा						५००		१४००		२००		५००		३००	२९००		
२. वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																		
२.१	वन डढेलो न्यूनीकरण र व्यवस्थापन गर्न न.पा. स्तरको योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने	वटा	१	१०००		१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	शारदा न.पा.	वडा कार्यलय, न.पा. , डिभिजन वन कार्यालय तथा अन्य संघसस्था
२.२	जलवायु परिवर्तन तथा वन डढेलो सम्बन्धी सचेतनामुलक होर्डिङ बोर्ड	ओटा	७५	२०		१५	३००	१५	३००	१५	३००	१५	३००	१५	३००	१५००	प्रत्येक वडाहरु मा ५।५ वटा	वडा कार्यलय, न.पा. , डिभिजन वन कार्यालय तथा अन्य संघसस्था
२.३	वातावरण मैत्री स्थानीय शासन कार्यविधि तयारी तथा अभिमुखिकरण	पटक	१	२५०		०	०	०	०	१	२५०	०	०	०	०	२५०	न.पा. स्तरमा	वडा कार्यलय, न.पा. , डिभिजन वन कार्यालय तथा अन्य संघसस्था
२.४	स्थानीय वातावरण तथा प्राकृतिक तथा स्रोत संरक्षण ऐन तथा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण कार्यविधि तयारी तथा अभिमुखिकरण	पटक	१	२५०		०	०	१	२५०	०	०	०	०	०	०	२५०	शारदा न.पा.	वडा कार्यलय, न.पा. , डिभिजन वन कार्यालय तथा अन्य संघसस्था
	जम्मा						१३००		५५०		५५०		३००		३००	३०००		
३. उद्योग, यातायत तथा भौतिक पुर्वाधार क्षेत्र																		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
३.१	उत्थानशिल पूर्वाधारका लागि मर्मत सम्भार कार्य विधि तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	वटा	१	२५०		०	०	०	०	१	२५०	०	०	०	०	२५०	न.पा. स्तरीय	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
३.२	वायोयन्जिनियरीङ्ग प्रविधि सम्बन्धी प्राविधिकहरुलाई तालिम	पटक	२	२००		०	०	१	२००	०	०	१	२००	०	०	४००	न.पा. स्तरीय	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
जम्मा							०		२००		२५०		२००		०	६५०		
४. ग्रामिण तथा शहरी बसोबास																		
४.१	घर निर्माण मापदण्ड तयारी तथा कार्यान्वयन	पटक	१	२५०		०	०	१	२५०	०	०	०	०	०	०	२५०	न.पा. स्तरीय	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
जम्मा							०		२५०		०		०		०	२५०		
५. स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ																		
५.१	फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि डम्पिङ्ग स्थलको स्तरोन्नती	पटक	२	२५००		१	२५००	०	०	०	०	१	२५००	०	०	५०००	सुके खोला	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
५.२	नकृहिने फोहरहरु संकलन तथा बिक्रिका लागि श्रोत केन्द्रको स्थापना	पटक	१	५००		०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	डम्पिङ्ग स्थल संगै	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
	जम्मा						२५००		१०००		०		२५००		०	६०००			
६. विपद जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन																			
६.१	विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन कार्यविधि	पटक	१	२५०		१	२५०	०	०	०	०	०	०	०	०	२५०	न.पा. स्तरीय	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था	
६.२	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिती गठन वा क्षमता विकास	पटक	४५	२०		१५	३००	०	०	०	०	१५	३००	१५	३००	९००	सबै वडाहरु मा	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था	
६.३	स्थानीय आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्रको स्थापना तथा सर्बलिकरण	पटक	५	२५०		१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१२५०	न.पा. स्तरीय	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था	
	जम्मा						२५०		२५०		२५०		२५०		२५०	१२५०			
७. जल तथा उर्जा																			
७.१	कुहिने फोहरबाट उर्जा उत्पादन	पटक	१	१०००		०	०	०	०	०	०	०	०	१	१०००	१०००	डम्पिङ स्थल संगै	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था	
	जम्मा						०		०		०		०		१०००	१०००			
८. पर्यटन प्राकृतिक एवम सास्कृतिक सम्पदा																			
	जम्मा						०		०		०		०		०	०			

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
९.१	जलवायु परिवर्तन ज्ञान केन्द्र स्थापना	पटक	१	२५०		१	२५०	०	०	०	०	०	०	०	०	२५०	न.पा. स्तरमा	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
९.२	जोखिम न्यूनीकरणका लागि स्थानीय स्तरमा दक्ष महिला जनशक्ति तयार गर्नको लागि शीपमुलक तालिम सञ्चालन	वटा	१५	५००		३	१५००	३	१५००	३	१५००	३	१५००	३	१५००	७५००	प्रत्येक वर्ष ३ वटा वडामा (मुडा बनाउने , होजेरी जस्ता शिपमुलक तालिम	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
९.३	महिला तथा बन्चित वर्गलाई लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम	पटक	७५	३०		१५	४५०	१५	४५०	१५	४५०	१५	४५०	१५	४५०	२२५०	सबै वडाहरुमा	न.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकाय
९.४	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम (कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधि)	पटक	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	न.पा. स्तरमा	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
९.५	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन ज्ञान केन्द्रको स्थापना	वटा	१	५००		०	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	५००	न.पा. कार्यालय	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
९.६	जलवायु परिवर्तनका जोखिम, प्रतिकूल मौसमका घटना, अनुकूलनका उपायहरु बारेमा सूचनाहरु संकलन तथा प्रवाह गर्न स्थानीय श्रोत व्यक्ति विकास गर्ने।	जना	१	२००		१	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	२००	न.पा. स्तरमा	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
९.७	स्थानीय एफ.एम. मार्फत जलवायु परिवर्तन तथा विपद सम्बन्धि जिज्ञल उत्पादन तथा प्रसारण ।	वटा	४	३०		२	६०	२	६०	०	०	०	०	०	०	१२०	न.पा. स्तरमा	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
९.८	जलवायु परिवर्तनका असर तथा अनुकूलनका प्रयासहरु सम्बन्धि घटना अध्ययन तथा सफलताको कथा उत्पादन तथा प्रकाशन गर्ने	पटक	१	३५०		०	०	१	३५०	०	०	०	०	०	०	३५०	न.पा. स्तरमा	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
९.९	लैंगिक समानता तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी जनप्रतिनिधीहरुलाई तालिम	वटा	४	२००		०	०	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	८००	न.पा. स्तरमा	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
९.१०	स्थानीय सरकार तथा विभिन्न सरोकारवालाहरु को क्षमता विकास को लागि सहयोग तथा कार्यशाला संचालन	वटा	१	१५०		०	०	१	१५०	०	०	०	०	०	०	१५०	न.पा. स्तरमा	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०÷८१		२०८१÷८२		२०८२÷८३		२०८३÷८४		२०८४÷८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
९.११	सरोकारवालाहरु बाट संयुक्त अनुगमन तथा मुल्याङ्कन	पटक	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यक्रम सचालन भएका स्थानहरुमा	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
९.१२	लापा कार्यान्वयनको लागि अभिमखीकरण गोष्ठी	पटक	१	२००		०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	न.पा. स्तरमा	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
९.१३	लापा कार्यान्वयनको समिक्षा	पटक	५	५०		१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	न.पा. स्तरमा	वडा कार्यलय, न.पा. , तथा अन्य संघसस्था
	जम्मा						२६१०		३०६०		२८००		२३००		२३००	१३०७०		
	कुल बजेट						७१६०		६७१०		४०५०		६०५०		४१५०	२८१२०		

परिच्छेद ५ : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरूको मूलप्रवाहीकरण

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका सवालहरूलाई नीति, नियम, आवधिक योजनामा र वार्षिक योजना तर्जुमा मूलप्रवाहीकरण गर्न विभिन्न तहमा भएका तहगत संरचना, मन्त्रालय, स्थानीय सरकार र सरोकारवालाहरूको समन्वयन हुनुपर्ने देखिन्छ । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको मूलप्रवाहीकरण भएमा स्थानीय योजना प्रक्रियामा छनौटमा परेका तर स्थानीय सरकारले लगानी गर्न नसक्ने, बहुवर्षेयोजनाहरूलाई समेत प्रदेश र संघबाट विनियोजन हुने बजेटहरूबाट कार्यान्वयन हुन सक्ने छन साथै बस्ती वा वडा स्तरमा समेत जलवायु र विपद् सम्बन्धी योजनाहरूले प्राथमिकता पाउनेछन ।

स्थानीय सरकारको नेतृत्वमा सहभागितामूलक पद्धतिबाट तर्जुमा भएको यस अनुकूलन कार्ययोजनालाई कार्यपालिकाको बैठकबाट अनुमोदन गरी कार्यान्वयनका लागि स्वीकृत गरिने छ । क्रमशः यस कार्ययोजनालाई नगरपालिकाको आवधिक योजनाका साथै वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गरिने छ ।

यस कार्ययोजनाका जलवायु परिवर्तन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित संवेदनशील विषयगत क्षेत्रहरू: कृषि तथा खाद्य सुरक्षा; वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण, जलश्रोत तथा ऊर्जा, स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई ; स्थानीय ग्रामीण तथा शहरी बस्ती; जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार; पर्यटन एवम प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा; लैंगिक समानता तथा समाजिक समावेशिता, जिविकोपार्जन र सुशासन; र जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास अन्तर्गतका कार्यहरू, स्थानीय तहको क्षेत्रगत क्षेत्रहरू : १) आर्थिक विकास, २) सामाजिक विकास, ३) पूर्वाधार विकास, ४) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र ५) संस्थागत विकास तथा सेवाप्रवाह मा एकिकृत एवम समायोजन गरिने छ ।

तालिका नं. ३६ : वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा अनुकूलन कार्ययोजनाको मूलप्रवाहीकरण प्रक्रिया

योजना तर्जुमाको स्तर	आवश्यक तयारी	जिम्मेवारी
बस्ती स्तरमा	यस योजना बमोजिम आ-आफ्नो टोल बस्तीमा प्राथमिकतामा परेका योजनाहरू निर्धारित ढाँचामा पेश गर्ने । यसरी बस्ती स्तरका योजनाहरूको सूची तयार गर्दा अनुकूलन योजनाहरू समावेश भएको सुनिश्चित गर्ने ।	सम्बन्धित टोल बस्तीबाट वडामा प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्ति - कार्यपालिका सदस्य) वा प्रभावित समुदाय वा सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको व्यक्ति
वडा स्तरमा	बस्ती स्तरमाबाट आएका योजनाहरू प्राथमिककरण गरेर पालिका स्तरमा पठाउँदा, अनुकूलन योजनाहरू समावेश भएको सुनिश्चित गर्ने । विभिन्न वडाहरूसँग सम्बन्धित कार्यक्रम भए सवैसँग समन्वय गर्नुपर्ने ।	वडा अध्यक्ष वा तोकिएको वडा समितिको सदस्य
पालिका स्तरमा	एकिकृत बजेट तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्दा अनुकूलन योजनाहरू छनौट भएको सुनिश्चित गर्ने, यस्ता अनुकूलनका योजनाहरूलाई उत्थानशील बनाउनकोले यथेष्ट बजेट विनियोजन भएको सुनिश्चित गर्ने। नगरसभाबाट अनुमोदन गराउन पहल गर्ने ।	कार्यपालिका सदस्यहरू, वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरू राजनीतिक दलका प्रतिनिधि

परिच्छेद ६ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन

६.१.स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका अपेक्षित उपलब्धीहरू

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका अपेक्षित उपलब्धीहरू निम्न अनुसार रहेका छन् :

- जलवायु मैत्री बीउविजन, प्रविधि, क्षमता विकासका तालिम, बीमा र प्राविधिक सहयोग, उन्नत नश्लको प्रवर्धनले गर्दा जलवायुजन्य प्रकोपहरूबाट कृषिबाली तथा पशुधनहरूमा हुने क्षति न्यूनीकरण भई कृषि उत्पादन तथा पशु व्यवसायमा वृद्धि हुने छ ।
- स्थानीय स्तरमा उपलब्ध जलस्रोतको दीगो व्यवस्थापन, बहुउपयोग र पहुँच विस्तार एवम अभिवृद्धि गर्न खानेपानी, सिँचाई कुलो, सिँचाई पोखरीका साथै पानी किफायती सिँचाई प्रविधिहरूको प्रवर्द्धन र विस्तार हुने छ ।
- पहिरो तथा बाढीको जोखिम क्षेत्रहरू पहिचान गरी रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि तटबन्धका साथै बायोइन्जीनियरिङ्ग विधि अपनाउनले पहिरो तथा बाढीबाट हुने क्षतीमा कमी आउने छ ।
- जनचेतनामुलक कार्यक्रमका साथै प्रविधि तथा तालिमले गर्दा वन डहेलोबाट हुने क्षती न्यूनीकरण हुने छ ।
- वृक्षारोपण, वन व्यवस्थापन तथा वन संरक्षणका कृषाकलापहरूको माध्यमबाट मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण तथा वनको हैसियतमा वृद्धि हुनुका साथै वन्यजन्तुहरूको संरक्षण हुने छ।
- सामुदायिक वन क्षेत्रहरूको खाली जग्गामा कृषि वन प्रणाली विकास गरी संकटासन्न घरधुरीहरूको जीविकोर्जनमा टेवा पुग्ने छ ।
- स्थानीय समुदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी चेतना अभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुने र क्षति न्यूनीकरण गर्ने क्षमताको विकास हुने छ ।

६.२.स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका वित्तीय संयन्त्र

शारदा नगरपालिकाको नेतृत्व र जलवायु संकटासन्न समुदाय तथा जनप्रतिनिधिहरूको सक्रिय सहभागितामा पहिचान तथा छनौट भएको तथा स्थानीय तहको वार्षिक कार्यक्रममा मूलप्रवाहीकरण भएको यस अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयनको जिम्मेवारी शारदा नगरपालिकाको हुनेछ । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका सबै क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गर्न स्थानीय तहसँग भएको श्रोत पर्याप्त नहुन सक्छ । यस्तो अवस्थामा स्थानीय तहले संघीय तथा प्रदेश सरकारसँग स्रोत प्राप्तिका लागि समन्वय गर्ने छ । यसरी नै निजी क्षेत्र तथा विकास साभेदारहरूको पनि यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयनको लागि प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग तथा सहकार्य प्राप्त हुने छ ।

६.३. प्रगति प्रतिवेदन

स्थानीय अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण क्रियाकलापहरू सम्पन्न भए पश्चात प्रत्येक क्रियाकलापहरूको योजनामा भएको बजेट, लाभदायीको विवरण, प्राविधिक योजना अनुसारको कार्य, विषयगत क्षेत्रमा लगानीबाट भएको उपलब्धी, सामाजिक लेखापरिक्षण, कार्यक्रमको फलक देखिने उपलब्धीमुलक चित्रण गर्ने फोटो, कार्यक्रममा सहयोग गर्ने निकाय र लगानीको निस्सा सहितको होडिङ्ग बोर्ड सहितको प्रगति प्रतिवेदन तयार गरिने छ । आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित सहयोगी निकायको सहकार्यमा चौमासिक, वार्षिक समिक्षा सहितको प्रगति प्रतिवेदन पेश तयार गरिने छ र कार्यक्रम सम्पन्न हुने अन्तिम आर्थिक वर्ष ५ वर्षको अन्तमा योजना सम्पन्न प्रतिवेदन तयार गरिने छ ।

६.४. योजना कार्यान्वयन रणनीतिहरू

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई कार्यान्वयनका निम्न अनुसारका रणनीतिहरू अवलम्बन गरिने छ :

- यस अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयनको नेतृत्व र जिम्मेवारी नगरपालिकाको हुनेछ
- यस अनुकूलन कार्ययोजनालाई नगरपालिकाका नियमित योजनाहरूभन्दा फरक रूपमा हेरिने छैन
- यस अनुकूलन कार्ययोजनाले पहिचान गरेका क्रियाकलापहरूलाई नगरपालिकाले आफ्नो वार्षिक योजना तयारी प्रक्रियामा समावेश गरी वार्षिक योजनामा पनि समावेश गर्नेछ
- यस अनुकूलन कार्ययोजनाले पहिचान गरेका क्रियाकलापहरूलाई कार्यान्वयन गर्न स्थानीय तहसँग भएको श्रोत पर्याप्त नभएमा स्थानीय तहले संघीय तथा प्रदेश सरकारसँग स्रोत प्राप्तिका लागि समन्वय गर्ने छ
- यस अनुकूलन कार्ययोजनाले पहिचान गरेका क्रियाकलापहरूलाई कार्यान्वयन गर्न नगरपालिकाले निजी क्षेत्र तथा विकास साभेदारहरूसँग प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोगको लागि सहकार्य गर्ने छ ।

६.५ प्रगति समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन

स्थानीय अनुकूलन योजनाको स्थानीय सरकारको वार्षिक योजनामा समायोजन पश्चात सफल कार्यान्वयनहरूबाट प्राप्त हुने नतीजा तथा उपलब्धिहरूलाई वार्षिक रूपमा सबै सरोकारवालाहरूको सहभागितामा समीक्षा गर्दै दस्तावेज तयार गरिने छ । समीक्षा गोष्ठी एवं स्थलगत अनुगमनबाट यस रणनीतिक योजना कार्यान्वयनमा प्राप्त भएका प्रतिफल मूल्यांकन गरि सिकाईहरूको आदान प्रदान गरिनेछ । यसै गरी समय-समयमा नगरपालिका स्तरमा रहेका सयन्त्रहरूबाट पनि संयुक्त अनुगमन गरी प्राविधिक स्तरको पृष्ठपोषण प्राप्त हुनेछ । यसका अतिरिक्त यस कार्ययोजना कार्यान्वयन र अनुगमनबाट आएका नतीजा, प्रगति र उपलब्धीहरू नगरपालिकामा हुने विभिन्न फोरमहरूमा प्रस्तुत गरी पृष्ठपोषण लिईनेछ । यसबाट यस कार्ययोजना कार्यान्वयनको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुग्नेछ । यसरी नै यस कार्य योजना कार्यान्वयनबाट प्राप्त उपलब्धी र नतीजाहरूको प्रगति विवरण र घटनाको विस्तृत अध्ययन गरी प्रकाशन तथा प्रसारण गरिनेछ । समुदाय तहमा सहभागितात्मक स्वःअनुगमन पद्धतिलाई प्राथमिकता दिईनेछ । यसका लागि उपभोक्ता समूह तथा समितिहरूले कार्यक्रमको शुरुवातमा र सपन्न भएपश्चात सार्वजनिक लेखा परिक्षण गर्नेछन् ।

तालिका नं. ३७ : अनुगमन योजना

अनुगमनका तहहरू	किन	कसले	कहिले	कसरी
समुदाय तहका अनुगमन (क्रियाकलापहरूको तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> ● पारदर्शिता र अपनत्व कायम गर्न । ● अनुकूलन कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> ● समुदाय स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	<ul style="list-style-type: none"> ● कार्यक्रम संचालन पूर्व, संचालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिना भित्र । 	सार्वजनिक लेखा परिक्षण, स्वःअनुगमन तथा मूल्यांकन, होर्डिग बोर्ड मार्फत ।
वडा तहका अनुगमन (प्रक्रिया र प्रगतिहरू तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> ● कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न । ● योजना र प्रगतिका लेखाजोखा गर्न । ● कार्यक्रमको प्रभावकारिता वृद्धि गर्दै 	<ul style="list-style-type: none"> ● वडा स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	<ul style="list-style-type: none"> ● अर्धवार्षिक रूपमा (पौष र असारमा) ● चौमासिक ● चौमासिक ● नियमित 	<ul style="list-style-type: none"> समीक्षा तथा योजना तर्जुमा बैठक तथा गोष्ठी फिल्ड अनुगमन भ्रमण । संकटासन्न वर्गहरूसँग अन्तरक्रिया । फोटो तथा घटना अध्ययनको संकलन ।

अनुगमनका तहहरू	किन	कसले	कहिले	कसरी
	समयमा सम्पन्न गर्न ।		वार्षिक	वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन ।
नगरपालिका तहका अनुगमन (नतिजाहरू र उपलब्धी तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> उपलब्धीहरू र नतिजाहरू सुनिश्चित गर्न । राम्रा अभ्यासहरूको अनुसरण, विस्तार र मूल प्रवाहीकरण गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> नगरपालिकाको कार्यालय, सहयोगी संस्थाहरू 	अर्धवार्षिक	सयुक्त अनुगमन ।
			अर्धवार्षिक	समिक्षा गोष्ठी तथा बैठक ।
			वार्षिक	घटना अध्ययनको संगालो प्रकाशन ।
			वार्षिक	प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन ।

सन्दर्भ सामाग्री:

- राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०६७ र २०७६
- स्थानीय अनुकुलन कार्ययोजना संरचना २०६७
- परिमार्जित स्थानीय अनुकुलन कार्ययोजना संरचना २०७६
- स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४
- शारदा नगरपालिकाको नगर पार्श्वचित्र, २०७४
- MoFE, 2019. Climate change scenarios for Nepal for National Adaptation Plan (NAP). Ministry of Forests and Environment, Kathmandu.
- MoFE, 2021. Vulnerability and Risk Assessment and Identifying Adaptation Options: Summary for Policy Makers. Ministry of Forests and Environment, Government of Nepal. Kathmandu, Nepal.

अनुसूचीहरू

अनुसूची १: शब्दावलीहरू

१. मौसम

पृथ्वीको वायुमण्डलमा हरेक दिन परिवर्तन भई रहने तापक्रम, वर्षा, वायुको चाप, आद्रता आदिको अवस्थालाई मौसम भनिन्छ। यो प्रत्येक दिन, हप्ता र महिनामा परिवर्तन भईरहन्छ।

२. जलवायु वा हावापानी

लामो अवधिको (करिब ३० वर्ष) मौसमको सरदर अवस्थालाई जलवायु भनिन्छ। सामान्यतया जलवायु स्थान, ऋतु विशेष अनुसार स्थिर रहन्छ।

३. जलवायु परिवर्तन

लामो समयको अन्तराल एवं दीर्घकालिन अवधिमा जलवायुका विभिन्न तत्वहरूमा भएको औसत परिवर्तनलाई जलवायु परिवर्तन भनिन्छ। पृथ्वीको सन्तुलन खल्वलिने गरी हजारौं वर्ष देखि मानवले महशुस गर्दै, भोग्दै र बुझ्दै आएको जलवायुमा हुने फरक तथा बदलावलाई नै जलवायु परिवर्तन भनिन्छ।

४. हरितगृह ग्याँसहरू

वायुमण्डलमा विश्वव्यापी रूपमा तापक्रम उष्णीकरण र जलवायु परिवर्तनको लागि जिम्मेवार रहेका ग्याँसहरूलाई हरितगृह ग्याँस भनिन्छ। क्योटो अभिसन्धि १९९७ को अनुसूची १ अनुसार हरितगृह ग्याँस अन्तर्गत कार्बनडाईअक्साईड (CO₂), मिथेन (CH₄), नाईट्रस अक्साईड (N₂O), हाईड्रोफ्लोरो कार्बन (HFC), परफ्लोरो कार्बन (Perfluoro Carbons (PFC), सल्फर हेक्जाफ्लोराईड (Sulphur Hexafluoride (SF₆)) गरी ६ किसिमका ग्याँसहरू पर्दछन्। कतारको दोहामा सम्पन्न पक्ष राष्ट्रहरूको सम्मेलन (COP) ले नाइट्रोजन ट्राईफ्लोराईड (NF₃) लाई थप गरेकोले हरितगृह ग्याँसको संख्या ७ पुगेको छ।

५. जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारूप महासन्धि

सन् १९९२ मा ब्राजिलको रियो दि जेनेरियामा भएको पृथ्वी सम्मेलनबाट स्थापना भएको संयन्त्र हो। विश्वका विभिन्न राष्ट्रहरूले विश्वमा जलवायु परिवर्तन भइरहेको महशुस गरेर त्यसलाई सम्बोधन गर्न यो महासन्धि पारित गरिएको हो। यसलाई १९९६ देशहरूले अनुमोदन (Ratify) गरेका छन् भने सन् १९९४ देखि यो कार्यान्वयनमा आईरहेको छ। यस महासन्धिको मुख्य उद्देश्य वायुमण्डलमा रहेका हरितगृह ग्याँसहरूलाई प्रतिवद्धता अनुसारको मात्रामा निश्चित समयभित्र स्थिर राख्नु रहेको छ।

६. पक्षधर राष्ट्रहरूको सम्मेलन

पक्ष (सदस्य) राष्ट्रहरूको सम्मेलन भन्नाले UNFCCC का पक्ष देशहरूको सम्मेलनलाई जनाउँछ। यो UNFCCC को सबैभन्दा शक्तिशाली निकाय हो र यो सम्मेलन प्रत्येक वर्षको अन्ततिर नोभेम्बर डिसेम्बर महिनाहरूमा हुने गर्दछ। सन् १९९७ मा जापानको क्योटोमा भएको COP-3, सन् २००७ मा इन्डोनेसियाको बालीमा भएको COP-13, सन् २००९ मा डेन्मार्कको कोपेन्हेगनमा भएको COP-15 र फ्रान्सको पेरिसमा सन् २०१५ मा भएको COP-21 सम्मेलनहरू विशेष चर्चामा र महत्वपूर्ण रहे। सन् २०१८ को डिसेम्बरमा पोल्याण्डमा COP-24 अर्थात चौबिसौं सम्मेलन सम्पन्न भयो जस्मा पेरिस सम्झौता सम्बन्धी महत्वपूर्ण निर्णयहरू भएका छन्। COP-27 इजिप्टमा भएको थियो भने COP-28 संयुक्त अरब इमिरेटसमा हुदैछ।

७. अनुकूलन

जलवायु परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरूसँग जुध्न गरिने उपायहरू नै अनुकूलन हो । जस्तो गर्मी ठाँउहरूमा घरमा बढी र ठूला भ्यालहरू बनाउनु, बाढी आउँछ भनेर घरको जग अग्लो बनाउनु । यो परिवर्तित वातावरणमा आफ्नो अस्तित्वलाई निरन्तरता दिन गरिने प्रक्रिया हो । मानव सन्दर्भमा अनुकूलन अन्तर्गत परिवर्तित वातावरणमा अनुकूलित हुन सकिने क्रियाकलापहरू पर्दछन् ।

८. न्यूनीकरण

हरितगृह ग्यास उत्सर्जनमा कटौति गरी वा वायुमण्डलमा भएको अधिक कार्बनलाई अवशोषण सञ्चित क्षमतामा अभिवृद्धि गराई वायुमण्डलमा थप हरितगृह ग्यास थुप्रन रोक्ने कार्यहरूलाई नै उत्सर्जन न्यूनीकरण भन्ने गरिन्छ ।

९. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय खाका)

राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) ले पहिचान गरेको कार्यक्रमहरूलाई समुदाय तहसम्म पुऱ्याउनका लागि नेपाल सरकार वातावरण मन्त्रालयले यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय खाका तयार गरेको हो । यो वि.सं. २०६८ मा अनुमोदन भई कार्यान्वयनमा रहेको यो खकालाई विद्यमान शासकिय संरचना अनुकूल बनाउन वि.सं. २०७६ मा समिक्षा गर्दै परिमार्जन गरिएको छ । स्थानीय स्तरमा विकास निर्माण र स्रोत व्यवस्थापनको समग्र प्रकृत्यामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न स्थानीय सरकार तथा अन्य सरोकारवालाहरूलाई दिशा निर्देश गर्नु यो लापा खाकाको मुख्य उद्देश्य रहेको छ । यसै खाका अनुसार तयार गरिएको स्थानीय स्तरको अनुकूलन कार्ययोजनालाई लापा (LAPA) भनिन्छ ।

१०. जोखिम

जलवायु परिवर्तनका कारण हुन सक्ने हानी, नोक्सानी वा प्रकोपको सम्भावना नै जोखिम हो ।

११. प्रकोप

कुनै समुदायमा पर्ने गम्भीर व्यवधान नै प्रकोप हो । प्रकोपले मानव समुदाय र भौतिक वस्तुहरूमा आर्थिक एवं वातावरणीय क्षति तथा प्रभाव पार्दछ जुन कुरा समुदाय वा समाजको आफ्नो श्रोत प्रयोग गरी पुनः स्थापित हुने क्षमता भन्दा बढी हुन्छ ।

१२. संकटासन्नता

कुनैपनि प्रणाली जलवायु परिवर्तनको असरबाट संकटमा पर्न सक्ने र प्रभाव वहन गर्न नसक्ने अवस्थामा पुग्ने स्थितिलाई संकटासन्नता भनिन्छ ।

१३. संवेदनशीलता

जलवायु परिवर्तनको कारणले कुनै पनि प्रणालीलाई सकारात्मक वा नकारात्मक रूपमा पार्ने प्रभावको परिणाम वा अवस्थालाई संवेदनशीलता भनिन्छ ।

१४. अनुकूलन क्षमता

जलवायु परिवर्तन वा अन्य वातावरणीय समस्याहरूसँग अनुकूलन हुन सक्ने क्षमतालाई अनुकूलन क्षमता भनिन्छ । अनुकूलन क्षमता समुदायको आर्थिक स्रोतहरू, प्रविधिहरूमा पहुँच, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सूचनाहरूमा पहुँच, सूचनाहरूको उपयोग गर्न सक्ने क्षमता, संस्था र स्रोतको न्यायोचित वितरणसँग सम्बन्धीत हुन्छ । अनुकूलन क्षमता विकाससँग पनि सम्बन्धीत हुन्छ, जस्तै जति बढी राष्ट्र वा समुदाय विकसित हुन्छ अनुकूलन क्षमता पनि उत्तिनै बढी हुन्छ ।

१५. जोखिम न्यूनीकरण

जलवायु परिवर्तन र मौसमसँग सम्बन्धित विषम घटना (Extreme Events) का कारण हुन सक्ने हानी नोक्सानी र जोखिमलाई कम गर्न अपनाइने कृयाकलापहरूलाई जोखिम न्यूनीकरण भनिन्छ ।

१६. जलवायु उत्थानशीलता

जलवायु परिवर्तनले पारेका असरलाई कम गरी जीविकोपार्जन, वातावरण र पारिस्थितिकीय प्रणालीलाई साविक प्राकृतिक अवस्था वा सो भन्दा सवल अवस्थामा लैजान गरिने कार्यलाई उत्थानशीलता भनिन्छ ।

१७. जलवायुमैत्री विकास

जलवायु परिवर्तन कम गर्न र विकास निर्माण कार्य गर्दा हरित गृह ग्याँस उत्सर्जन न्यून गर्दै गरिने विकास कार्यलाई जलवायु मैत्री विकास भनिन्छ ।

अनुसूची २: स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका लागि नगरपालिका स्तरीय शुरुवाती गोष्ठीका सहभागीहरु

अनुसूची ३: स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका लागि नगरपालिका स्तरीय अनुमोदन तथा पृष्ठपोषण गोष्ठीका सहभागीहरु

अनुसूची ४ : स्थानीय आनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रक्रियामा सहभागीहरूको विवरण

कार्यक्रम को नाम तथा वडा नं.	कार्यक्रम सम्पन्न मिति	सहभागीहरूको विवरण					
		महिला	पुरुष	दलित	जनजाती	बा /क्षे /ठ /स	जम्मा
शुरुवाती गोष्ठी	2/14/2080	9	20	4	5	20	29
वडा नं. १	2/17/2080	7	18	4	2	19	25
वडा नं. २	2/17/2080	7	11	3	1	14	18
वडा नं. ३	2/18/2080	8	11	4	3	11	18
वडा नं. ४	2/18/2080	7	15	15	2	0	20
वडा नं. ५	2/18/2080	9	24	5	7	21	33
वडा नं. ६	2/20/2080	3	15	1	0	17	18
वडा नं. ७	2/24/2080	6	25	1	2	28	31
वडा नं. ८	2/18/2080	14	16	5	1	24	30
वडा नं. ९	2/19/2080	3	22	2	7	16	25
वडा नं. १०	2/19/2080	17	40	5	0	52	57
वडा नं. ११	2/19/2080	10	9	1	0	18	19
वडा नं. १२	2/17/2080	25	38	6	4	53	63
वडा नं. १३	2/17/2080	18	49	6	15	46	67
वडा नं. १४	2/20/2080	15	17	9	4	19	32
वडा नं. १५	2/20/2080	4	15	1	0	18	19
पालिका स्तरीय पृष्ठपोषण गोष्ठी	3/18/2080	5	22	2	6	19	27
कूल जम्मा		167	367	74	59	395	531

अनुसूची ५ : संकटासन्न घरधुरी विवरण

अनुसूची ६ : फोटोहरु

अनुसूची ७ : लापा खाका २०१९को अनुसूची २. स्थानीय अनुकूलन रणनीतिहरूमा समावेश गर्न सकिने केही विषयगत जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका उपायहरू

२.१. कृषि तथा खाद्य सुरक्षा

- सुख्खा, खडेरी, डुवान सहन गर्न सक्ने स्थानीय बाली तथा तिनका प्रजातिहरू पहिचान गरी संरक्षण, विकास तथा प्रवर्द्धन गर्ने ।
- दबाव सहन सक्ने प्रजातिहरूको संरक्षण गर्ने स्थानीय स्तरमा सामुदायिक बीउविजन बैङ्क स्थापना गरी संचालन गर्ने ।
- प्रतिकूल मौसम र जलवायु परिवर्तनका कारण बालीनाली र बोट विरुवाको उत्पादकत्व घट्ने र गुणस्तरमा आउने समस्यालाई समाधानको लागि उन्नत बीउ, विरुवा पहिचान गरी संरक्षण, विकास तथा प्रवर्द्धन गर्ने ।
- कृषियोग्य जमिनको जलवायुजन्य प्रकोप (बाढी, पहिरो) बाट हुने क्षयीकरण रोक्न आवश्यक प्रविधिहरू पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने । जस्तै: बायोइन्जिनियरिङ, नदी कटान नियन्त्रण, वृक्षरोपण ।
- प्रतिकूल मौसम र जलवायु परिवर्तनका कारण बालीनालीमा लाग्ने रोग कीरा नियन्त्रण गर्ने एकीकृत रोग कीरा व्यवस्थापन, जैविक मल जस्ता स्थानीय परिवेश सुहाउँदा प्रविधि विकास गरी प्रवर्द्धन गर्ने ।
- कृषि बालीको उत्पादकत्व घट्ने समस्या समाधानको लागि उपयुक्त बालीको पहिचान, छनौट तथा प्रवर्द्धन, कृषि जैविक विविधताको प्रवर्द्धन, बालीको विविधीकरण, बहुवर्षीय बालीको प्रयोग जस्ता असल अभ्यासलाई बढावा दिने ।
- एक घर एक बगैँचा र करेसाबारीको अवधारणा मार्फत जैविक विविधताको प्रवर्द्धन र खाद्य तथा पौष्टिक सुरक्षा प्रवर्द्धन गर्ने । हैसियत बिग्रीएको र नदी उकास जमिनमा माटो सुहाउँदो बाली लगाउने । जस्तै: नदीको किनारमा - बगर खेती गर्ने, आयमूलक कृषि (वन प्रजाति रोप्ने) गर्ने ।
- कृषि जमिनमा सिँचाइको समस्या समाधानको लागि सरल थोपा सिँचाइ, नियन्त्रित सौर्यऊर्जा, सिँचाइ प्रविधि, विविध पानी प्रयोग गर्ने विधिहरूको लगायतका प्रविधिलाई प्रवर्द्धन गर्ने । त्यस्तै वर्षाको पानी संकलन गर्ने प्रविधि प्रचार प्रसार गर्ने ।
- माटोमा चिस्यान कायम राख्न मल्ची^१ प्रविधिलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- प्राङ्गारिक मल तथा कम्पोस्ट मलको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- कृषि क्षेत्रमा पर्न सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण र यससँग अनुकूलन हुन सहजीकरण गर्ने र कृषिसँग सम्बन्धित जलवायु पूर्वसूचना प्रणाली (Early Warning system) स्थापना गरी कृषक समुदायहरूलाई सूचना प्रवाह गर्ने ।
- स्थानीय र कृषक समूह स्तरमा कृषि सूचना प्रणाली (जस्तै: मौसमी पात्रो) स्थापना गरी कृषक समुदायबीच सूचना प्रवाह गर्ने ।
- पशुपक्षीमा प्रतिकूल मौसम र जलवायु परिवर्तनका कारण लाग्ने रोग नियन्त्रण गर्न उपयुक्त प्रविधिहरू पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने ।
- गरिब, भूमिहीन र संकटासन्न घरधुरीको अनुकूलनका लागि वैकल्पिक आय आर्जन र जीविकोपार्जनका उपायहरू पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने ।

- प्रतिकूल मौसम र जलवायु परिवर्तनका कारण उत्पादित वस्तुमा पर्ने असर कम गर्न आवश्यक उपायहरू पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने ।
- कृषि र पशुपक्षी बिमा लागु गरी कृषकहरूको जोखिम न्यूनीकरण र अनुकूलन क्षमता बढाउने।
- जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनीकरण र अनुकूलनको प्रभावकारिताको लागि कृषक पाठशाला संचालन गरी सूचना, ज्ञान र सीपको आदानप्रदान गर्ने ।
- जलवायुमैत्री परम्परागत र स्थानीय प्रविधि तथा अभ्यासलाई प्रवर्द्धन गर्ने, जस्तै: अन्न भण्डारका लागि प्रयोग गरिएको प्रविधि, बीउ उमाने प्रविधि, अग्लो नर्सरी ब्याड, बीउ उमाने र बालीनाली लगाउने समयमा परिवर्तन ।
- बाली विविधीकरणमा जोड दिने ।

२.२. वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण

- रोगव्याधि, खडेरी आदिको दबाव सहन सक्ने वन प्रजातिहरूको पहिचान गरी तिनीहरूको संरक्षण गर्ने गरी स्थानीय स्तरमा कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
- जलवायु परिवर्तनको जोखिममा रहेका वन, वन्यजन्तु एवं सिमसार क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
- जलवायु परिवर्तनका कारण संकटासन्न र जोखिममा रहेका लोपोन्मुख प्रजातिहरूको संरक्षणको लागि स्थानीय र सामुदायिक स्तरमा नर्सरी र जिन बैङ्क स्थापना गर्ने ।
- प्राकृतिक स्रोतमा आश्रित गरिब, विपन्न, महिला तथा संकटासन्न घरधुरी र समुदायका लागि अनुकूलन क्षमता बढाउने वैकल्पिक आय आर्जनका उपायहरू पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने ।
- जलवायुजन्य जोखिमबाट प्रभावित भिरालो तथा हैसियत कम भएको वन क्षेत्र र नदी उकास जमिनमा कृषि वन विकास गर्ने र संकटासन्न घरधुरी र समुदाय केन्द्रित कार्यक्रम पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने जस्तै: भिरालो जमिनमा गह्वा सुधार तथा उपयुक्त खेती प्रणाली, साल्ट प्रविधि, एकीकृत कृषि वन अवलम्बन गर्ने ।
- भूस्खलन तथा भूक्षय रोक्न गरिने गल्छी निर्माण, वृक्षरोपण र चरीचरण नियन्त्रण गर्ने ।
- एकीकृत जलाधार व्यवस्थापनमा समुदायको सहभागिता सुनिश्चित गर्दै स्थानीय समुदायको अनुकूलन क्षमता वृद्धि गर्ने ।
- वनमा लाग्ने रोग तथा कीरा, खडेरी तथा मिचाहा प्रजातिको प्रकोप न्यूनीकरण र व्यवस्थापन गर्न स्थानीय स्तरमा योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
- वन डढेलो न्यूनीकरण र व्यवस्थापन गर्न स्थानीय स्तरमा योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने । साथै यस सम्बन्धी स्थानीय स्तरमा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा पारिस्थितिकीय प्रणालीमा आधारित अनुकूलन कार्यक्रमबाट प्राप्त वातावरणीय सेवाको भुक्तानी प्रणालीको विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

२.३. जल तथा ऊर्जा

- जलवायु परिवर्तनले पानीको उपलब्धता र पहुँचमा पार्ने असरलाई दृष्टिगत गर्दै स्थानीय स्तरमा बर्सातको पानी सोस्न र भूमिगत जल पुनर्भरणका लागि गरिने कुलेसा, पोखरी निर्माण, पानी संकलन र भण्डारण गर्ने । जस्तै: पानीको संकलन र समुचित व्यवस्थापनको लागि पानी घट्ट, प्लास्टिक पोखरी, पोखरी, तलाउ र सूक्ष्म जलाशयहरू निर्माण गरी प्रवर्द्धन गर्ने र लोप भएका पोखरीहरूको पुनःस्थापना गर्ने ।
- खानेपानीका मुहानहरू संरक्षण तथा वैकल्पिक पानीको स्रोतको पहिचान गरी पानीको उपलब्धता र पहुँचमा स्थानीय समुदायको अधिकार सुनिश्चित गर्ने ।
- सिँचाइ र पानीको वितरणमा हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्ने स्थानीय स्तरमा उपयुक्त मापदण्ड तथा प्रविधिको विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- समुदायस्तरमा सञ्चालित सिँचाइ कुलो, पोखरी, साना ताल तलैया र तलाउहरूको संरक्षण गर्ने ।
- हरेक घरमा स्वच्छ ऊर्जाको पहुँच विस्तारका लागि स्थानीय र समुदाय स्तरमा लघु जलविद्युत्, सौर्य ऊर्जा, बायोग्याँस, पानी घट्ट, वायु ऊर्जा, बायो ब्रिकेट, सुधारिएको चुलो लगायतका प्रविधि पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने र यस्ता प्रविधिमा विपन्न वर्गको पहुँचका लागि अनुदानको व्यवस्था गर्ने ।
- नदी किनाराका गह्रा - सदा हराभरा भन्ने नाराका साथ पहाडी क्षेत्रका नदी छेउछाउमा अवस्थित कृषियोग्य जमिनमा सौर्य ऊर्जा समेत उपयोग गरी लिफ्ट सिँचाइ आयोजनालाई अभियानकै रूपमा सञ्चालन गर्ने ।

२.४. स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई

- जलवायु परिवर्तनबाट सृजित रोगवाहक कीटाणु तथा संक्रामक रोगको महामारीको बारेमा स्थानीय समुदाय र सरोकारवालालाई सुसूचित गर्ने ।
- तातो हावा (लु), सितलहर, अति गर्मी र अति जाडोबाट हुने जलवायुजन्य स्वास्थ्य सम्बन्धी समस्याबाट बच्न र यसको समाधानको लागि स्थानीय स्तरमा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- जलवायु परिवर्तनबाट सृजित रोगवाहक कीटाणु तथा संक्रामक रोगको महामारी फैलिन नदिन स्थानीय र समुदाय स्तरमा पूर्वतयारी आवश्यक संयन्त्रको विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- संक्रामक रोगको नियन्त्रणको लागि स्थानीय संरचनाहरू जस्तै : हेल्थ पोस्ट, स्थानीय अस्पतालको सेवा सुविधालाई सुधार गर्ने ।
- घरेलु तथा होटल व्यवसाय र अस्पतालहरूबाट निस्कने फोहरमैलाको स्रोतमा वर्गीकरण गरी सफा ऊर्जा उत्पादन गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।
- घरभित्र हुने धुँवा र यसबाट हुने असरलाई न्यूनीकरण गर्न उपयुक्त प्रविधिलाई प्रोत्साहन गर्ने जस्तै: सुधारिएको चुलोको प्रवर्द्धन ।
- स्थानीय विद्यालय र शैक्षिक संस्थाहरूमा जलवायु परिवर्तनको कारण स्वास्थ्य तथा सरसफाइमा पर्ने असरको बारेमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

२.५. स्थानीय ग्रामीण तथा सहरी बस्ती

- स्थानीय तह स्तरीय भूउपयोग योजना तर्जुमा गर्दा जलवायु परिवर्तनका जोखिमहरूको आधारमा वन, कृषि, बस्ती तथा औद्योगिक क्षेत्र लगायतका क्षेत्रहरूको निर्धारण गर्ने ।
- एक गाँउ एक वातावरण र जलवायुमैत्री हरित सडक, जलवायु उत्थानशील खानेपानी, ढल निकास, विद्युत् र दूरसंचार, एक गाँउ १० पानी संकलन पोखरी र एक गाँउ एक पूर्वसूचना प्रणाली केन्द्र लगायतका संरचना विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- अव्यवस्थित सहरी तथा ग्रामीण बस्तीहरू एवं जलवायुजन्य जोखिम क्षेत्रमा बसोवास गरेका घरपरिवार र समुदायमा पर्ने जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल असरहरू न्यूनीकरण गर्न अनुकूलन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
 - ग्रामीण र सहरी बस्ती पूर्वाधार एवं घरका संरचनाहरूको डिजाईन र निर्माण गर्दा जलवायु परिवर्तनका जोखिमहरूलाई दृष्टिगत गरी अनुकूलनका प्रविधिहरू अनुसरण गर्ने । जस्तै: हरेक घरमा पानी संकलन र सडकको दाँया बाँया पानी निकास गर्ने प्रविधि ।
- हरित बस्तीको अवधारणा अनुसरण गर्दै सडक किनारा र खाली रहेका जमिनमा वृक्षरोपणका साथै उद्यानहरू निर्माण गर्ने ।

२.६. जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन

- प्रकोपजन्य मौसमी घटनाहरूको पूर्वानुमान र पूर्वतयारी
 - मौसम पूर्वानुमानमा पहुँच र विषम मौसमी अवस्था (खडेरी, अति गर्मी, शीत लहर आदि) तथा घटनाहरू (लु - तातो हावा, आँधीबेहेरी, चट्याङ, असिना, अतिवृष्टि आदि) का बारेमा सचेतना जगाउने ।
 - पूर्वसूचना तथा चेतावनी प्रणालीको स्थानीय संयन्त्र स्थापना र सञ्चालन गर्ने ।
 - सुरक्षित आश्रयस्थल, आकस्मिक उद्धार तथा उपचार सेवा जस्ता विपद् प्रतिकार्यको पूर्वतयारी र कार्यान्वयन गर्ने ।
 - घर, खेतबारी वरिपरि आँधीहुरी छेक्न सक्ने रूख प्रजातीका वृक्ष हुर्काउने र उचित व्यवस्थापन गर्ने ।
- प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धित कामहरू वा रणनीतिहरू
 - घर तथा सार्वजनिक सेवाका भवनहरूमा (विद्यालय, अस्पताल, किनमेल केन्द्र, कार्यालय आदि) चट्याङ पार गराउने प्रविधि र रड प्रयोग गर्ने ।
 - बाढी, पहिरोका जोखिमयुक्त ठाउँहरूको पहिचान गरी जोखिममा रहेकालाई अन्यत्र सार्ने ।
 - जोखिमवाट बच्न सुरक्षित स्थानको व्यवस्था गर्ने तथा आवश्यकता अनुसार सुरक्षित सामुदायिक भवन निर्माण गर्ने ।
 - बाढी तथा पहिराको रोकथाम गर्न सबै संरचनात्मक तथा गैरसंरचनात्मक उपायहरू अवलम्बन गर्ने ।

- सडक, पुल, नाली, खानेपानी, सिँचाइ तथा अन्य भौतिक संरचना डिजाइन र निर्माणमा भविष्यमा हुन सक्ने उच्च तापक्रम र त्यसको असर, अति वर्षा र त्यसको असर साथै अन्य मौसमी दबावहरूको मात्रा आकलन गरी उपयुक्त प्रतिरोध क्षमता राखी डिजाइन र निर्माण गर्ने, ती संरचनाहरूको स्तर र मापदण्ड निर्धारण गर्ने ।
- हावापानी परिवर्तनले बदलिन सक्ने मौसमी रोगव्याधिहरूका बारेमा जानकारी र रोकथामका उपायहरू अपनाउने ।
- जलवायुजन्य प्रकोपहरूबाट हुने क्षतिबाट पुनरुत्थानका लागि अति संकटासन्न र जोखिममा रहेका व्यक्ति र परिवारहरूको सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्ने ।
- जलवायुजन्य जोखिम क्षेत्रमा काम गर्नेहरूको जीवन बिमाका साथै जलवायुजन्य जोखिमका कारण क्षति हुन सक्ने सम्पत्तिको पनि बिमा गर्ने ।

■ अन्य

- प्रकोप कम गर्न तथा विपद्को सामना गर्न आवश्यक ऐन, नीति नियम र योजनाहरू बनाउने ।
- आपतकालीन अवस्थामा गर्नुपर्ने वा नपर्ने कामहरू, विधि र प्रक्रियाहरू तर्जुमा गरी लागु गर्ने ।
- आवश्यक कर्मचारी, साधन स्रोत व्यवस्था गर्ने, तालिम तथा फिल्ड अभ्यास गराउने ।
- हरेक विकास योजना जलवायुमैत्री भए वा नभएको जाँच गर्न व्यवस्था गरी, विधि र प्रक्रिया निर्धारण गर्ने ।

२.७. उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार

- स्थानीय तहमा स्थापना भई संचालनमा आएका उद्योग, यातायात र भौतिक पूर्वाधारमा किफायती ऊर्जा प्रविधि र विद्युतीय ऊर्जाको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- भौतिक पूर्वाधारको डिजाइन, विकास र रेखदेख गर्दा अनुकूलनका उपायहरू अनुसरण गर्ने ।
- सार्वजनिक यातायातलाई बढावा दिँदै, साइकलको प्रयोग एवं विद्युतीय र जैविक ऊर्जामा आधारित यातायातको प्रयोगलाई विस्तार गर्ने ।
- भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा बस्ती विकास गर्दा विपद्बाट सुरक्षित हुने स्थान छनौट गर्ने ।
- ग्रामीण सडक संजाल विस्तारमा संकटासन्न समुदायका बासिन्दाहरूको (आधारभूत सेवा केन्द्रहरू, स्वास्थ्य चौकी, विद्यालय, कृषि सेवाकेन्द्र जस्ता ठाँउ लगायत स्थानीय बजारसम्मको) सहज आवागमनलाई ध्यानमा राखी शाखा सडकहरू, गोरेटो सुधार, पुल पुलेसा निर्माण तथा बर्सातको पानी निकासको उचित व्यवस्थालाई सुनिश्चित गर्ने ।

२.८. पर्यटन एवम् प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा

नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- स्थानीय तहमा पर्यटन क्षेत्रलाई वातावरण र जलवायुमैत्री बनाउन आवश्यक कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- संवेदनशील एवं जलवायु संकटासन्न र जोखिममा रहेका पर्यटनस्थल र सांस्कृतिक सम्पदाको पहिचान गरी त्यस्ता क्षेत्रहरूको स्थानीय समुदाय र संघसंस्थाको सक्रिय सहभागितामा संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने ।
- पर्यापर्यटन व्यवसायमा संलग्न महिला तथा संकटासन्न समुदायका लागि विशेष सहूलियतका कार्यक्रमहरू निर्धारण गर्ने ।
- जलवायु संकटासन्न र जोखिममा रहेका घरधुरी र समुदाय केन्द्रित पर्यटनमा आधारित रोजगारीका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
- पर्यटन क्षेत्रबाट सृजित फोहोर मैला एवं प्रदूषणलाई नियन्त्रण र व्यवस्थित गर्न आवश्यक मापदण्ड बनाई नियमनकारी व्यवस्था गर्ने ।
- पर्यटन व्यवसायलाई भरपर्दो, सुरक्षित बनाउनको लागि पूर्वसूचना तथा चेतावनी प्रणालीको स्थानीय संयन्त्र स्थापना र सञ्चालन गर्ने ।
- जलवायु अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी स्थानीय सांस्कृतिक ज्ञान र महत्त्वका बारेमा जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।

२.९. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन

- स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनको असर र जोखिम सम्बन्धमा जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा महिला सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।
- संकटासन्नता र जोखिम विश्लेषण गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशितालाई मुख्य आधार बनाउने ।
- जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल प्रभावहरूबाट जोखिममा परेका महिला र संकटासन्न व्यक्तिहरू लक्षित गरी जलवायु उत्थानशील जीविकोपार्जन र रोजगारीका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
- जलवायुमैत्री प्रविधि, ज्ञान र सूचनामा महिला र संकटासन्न समूहहरूको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा र समुदाय केन्द्रित पूर्वसूचना प्रणाली विकास गरी महिलाहरूको सहभागिता वृद्धि गर्ने ।
- जोखिम न्यूनीकरणका लागि स्थानीय र समुदाय स्तरमा दक्ष महिला जनशक्ति तयार गर्नका लागि सीपमूलक तालिम संचालन गर्ने ।
- सुरक्षित आश्रयस्थल, आकस्मिक उद्धार तथा उपचार सेवा जस्ता विपद् प्रतिरोधात्मक कार्यको पूर्वतयारी र कार्यान्वयन गर्दा महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक र संकटासन्न व्यक्तिहरूको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरण कार्यक्रम संचालन गर्दा पारदर्शिता र सुशासनका अभ्यासहरूलाई अनुसरण गर्ने ।

नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

२.१० जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास

- स्थानीय तहमा जलवायु परिवर्तनको असर र जोखिम न्यूनीकरण एवं अनुकूलनका उपायहरूबारे समुदाय स्तरमा स्थानीय भाषामा प्रचार प्रसार गर्ने ।
- जलवायु परिवर्तनलाई स्थानीय तहमा औपचारिक तथा अनौपचारिक शैक्षिक पाठ्यक्रमहरूमा समावेश गर्ने ।
- विभिन्न लक्षित समूहको लागि उपयुक्त हुने तथ्यांक, सूचना, सिकाइ तथा असल अभ्यास सहितका ज्ञानमूलक सामग्रीहरू तयार गरी वितरण गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरू स्थानीय सरकार, गैरसरकारी संस्था एवं नागरिक समाजको सहभागितामा सञ्चालन गर्ने

नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

अनुसूची ८: स्थानीय अनुकूलन योजना तर्जुमाका लागि तदर्थ सिद्धान्तहरू (Ad-hoc Principles of Local Adaptation Planning)

तत्कालका जोखिमहरूको सम्बोधन (Address immediate vulnerability):

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यक्रम तथा योजनाहरू छनौट गर्दा तत्कालका जोखिमलाई सम्बोधन गर्ने र स्थानीय वा भूपरिधि (Landscape) स्तरमा जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक प्रभावहरूलाई तत्काल सम्बोधन गर्ने रणनीतिहरू र कार्यहरू समावेश गर्नु पर्दछ। जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरू भौगोलिक स्थान, सम्मुखता (Exposure), समुदायको सामाजिक आर्थिक विशेषताहरू, र विशिष्टीकृत संकटासन्नताको आधारमा फरक प्रकृतिका र भिन्न-भिन्न हुन सक्दछन। तसर्थ तत्कालका सम्भावित जोखिमलाई सम्बोधन गर्ने कामलाई सधै प्राथमिकतामा राख्नु पर्दछ। यस्ता तत्कालका कार्य तथा रणनीतिहरू दीर्घकालीन अनुकूलन रणनीतिको अंश पनि हुनु पर्दछ, जसले वर्तमान र भविष्यमा जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भावित चुनौतीहरूलाई सामना गर्न सहयोग पुऱ्याउँदछ।

जीवन र जीविकोपार्जनको संरक्षण (Protect life and livelihoods):

जलवायु परिवर्तनको प्रभावले व्यक्तिको जीवन र जीविकोपार्जनलाई धेरै असर गर्ने भएकोले यसलाई जोगाउन स्थानीय अनुकूलन योजनाहरूको छनौट तथा कार्यान्वयन गर्दा यस्ता कार्यक्रमहरूलाई मुख्य प्राथमिकता दिनु पर्दछ। यस्ता योजनाहरूमा संकटासन्न समुदाय र क्षेत्रको विशेष जोखिमहरूलाई सम्बोधन गर्ने रणनीतिहरू र कार्यक्रमहरू समावेश गर्नु पर्दछ। यसका लागि जोखिम मूल्याङ्कन, प्रारम्भिक जोखिम सूचना प्रणाली (Early warning system), उत्थानशील पूर्वाधार, आर्थिक विविधीकरण, कृषिमा अनुकूलन, सामाजिक सुरक्षा, उत्थानशील सार्वजनिक सेवाहरू, प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन, सामुदायिक शिक्षा र जागरूकता, स्थानीय शासन र निर्णय लिने क्षमता निर्माण, अनुगमन र मूल्याङ्कन जस्ता विषयवस्तुहरू समावेश गर्नुपर्दछ।

पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूबाट प्राप्त हुने सेवाहरूको संरक्षण र उपयोग (Promote both conservation and utilization of ecosystem services):

स्थानीय अनुकूलन योजनाहरूले पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूबाट प्राप्त हुने सेवाहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन र दिगो उपयोग गर्ने रणनीति र कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ। यी सेवाहरू मानिसहरूले पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूबाट प्राप्त गर्दछन जस्तै स्वच्छ पानी, उर्वर माटो, खाद्यान्न र जलवायु नियमन आदि। यी सेवाहरूको जिम्मेवारपूर्ण उपयोगको साथ सन्तुलित संरक्षणले समुदायको उत्थानशीलता बढाउँदछ। पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूबाट प्राप्त हुने सेवाहरूको संरक्षण र दिगो उपयोगलाई बढावा दिएर, स्थानीय समुदायहरूले आफ्नो अनुकूलन क्षमता बढाउन, आफ्नो जीविकोपार्जन कायम राख्न र जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न चुनौतीहरूको सामना गर्न सक्दछन।

अनुकूलन मार्फत छोटो अवधिमा प्राप्त गर्न सकिने लाभहरूको प्राथमिकता (Focus on supply of direct adaptation benefits in short run):

अनुकूलनका कार्यक्रमहरू समुदायलाई छोटो अवधिमा छिटो, छरितो र प्रत्यक्ष लाभहरू प्रदान गर्न केन्द्रित हुनु पर्दछ र समुदायको उत्थानशीलताको लागि तत्काल र ठोस सकारात्मक परिणामहरू प्रदान गर्ने कार्यहरू र रणनीतिहरूलाई प्राथमिकता दिनु पर्दछ। अल्पकालीन र प्रत्यक्ष अनुकूलन लाभहरूमा ध्यान केन्द्रित गरेर, स्थानीय समुदायहरूले सकारात्मक परिणामहरू अनुभव गर्न सक्दछन, जसले जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूप्रति उनीहरूको उत्थानशीलता बढाउँछ र दिगापनको तयारीका लागि आधार निर्माण गर्दछ।

नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

अनुकूलनका गलत अभ्यास नगर्ने (Avoid maladaptation):

जलवायु परिवर्तनको प्रभावले समाज र पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूमा नकारात्मक असर नपर्ने अनुकूलन विधि र उपायहरू छनौट गर्नुपर्दछ। जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूलाई सम्बोधन गर्नका लागि गरिएका कार्यहरूले नकारात्मक वा उल्टा परिणामहरू निम्त्याएमा, त्यसले व्यक्ति र समाजमा थप समस्या सिर्जना गर्दछ, उदाहरणका लागि माथिल्लो भूभागमा बनेका सिँचाई तथा तटबन्धहरूको अनुपयुक्त डिजाइन र कमजोर गुणस्तरका कारण उक्त संरचनाहरू भत्केमा तल्लो भूभागमा बाढी र पहिरो गई जनधनको ठूलो क्षति हुने जोखिम रहन्छ।

त्यस कारणले योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्दा अनुकूलनका सहि अभ्यास र कार्यहरू छनौट गर्नुपर्दछ। यसरी सचेत रहँदा खराब अनुकूलन अभ्यासका जोखिमलाई कम गर्न सकिन्छ र स्थानीय स्तरमा निर्माण गरेका अनुकूलन कार्यक्रम र रणनीतिहरूले सही रूपमा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूलाई सम्बोधन गर्न सक्दछ।

जलवायु परिवर्तनका प्रभाव सम्बोधनका कार्यक्रमहरू र नियमित विकासका प्रकृयाहरू (No amalgamation with regular development actions):

जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यक्रम र रणनीतिहरूलाई नियमित विकास प्रकृयाहरूमा मूलप्रवाहीकरण गर्नुपर्दछ, तर जलवायु परिवर्तनबाट तत्कालमा उत्पन्न हुने जोखिमहरूको सम्बोधनका लागि छुट्टै र भिन्न कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्नुपर्दछ। जलवायु परिवर्तनका प्रभावको सम्बोधनका लागि स्थानीय सन्दर्भहरू, उपलब्ध स्रोतहरू, शासकीय संरचनाहरू र जलवायु परिवर्तनका कारण उत्पन्न भएका विशिष्टीकृत चुनौतीहरूलाई ध्यान दिई भिन्न कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्नुपर्दछ।

संकटासन्न समुदाय तथा घरधुरीलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने योजना (Direct benefits to vulnerable household and community):

जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूबाट संकटासन्न समुदाय तथा घरधुरीहरू प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित हुने अनुकूलन योजना तथा कार्यक्रमहरू निर्माण र कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ। यो स्थानीय अनुकूलनको एउटा महत्वपूर्ण पक्ष हो। जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक प्रभावहरूबाट गरीब तथा संकटासन्न समुदाय र घरपरिवारहरूले प्रायः असमान जोखिमहरूको सामना गरिरहेका हुन्छन। यी प्रभावहरूको सामना गर्न र पुनः पहिलेको अवस्थामा फर्किन उनीहरूका लागि नगण्य वा सीमित स्रोतहरू मात्र प्राप्त हुन सक्छन, जसले गर्दा यस्ता समुदाय बढी प्रभावित र पीडित हुन्छन। उनीहरूको उत्थानशीलता र अनुकूलन क्षमता बृद्धिका लागि विशेष योजनाहरू जस्तै जीविकोपार्जनमा विविधीकरण, जलवायु उत्थानशील कृषि, प्रारम्भिक जोखिम सूचना प्रणाली, सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभुति र सामुदायिक क्षमता निर्माण सम्बन्धी योजनाहरू पहिचान गरी कार्यान्वयनमा प्राथमिकता दिनु पर्दछ। जोखिममा परेका घरपरिवारलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने अनुकूलन योजनाहरूको डिजाइन र कार्यान्वयन गर्न स्थानीय सन्दर्भ र चुनौतीहरूको विस्तृत बुझाइ आवश्यक हुन्छ। यस प्रक्रियामा स्थानीय समुदाय र सरोकारवालाहरूसँगको सहभागितामुलक छलफलबाट प्रभावकारी र दिगो समाधानहरूको खोजी गर्न आवश्यक हुन्छ, जसले जोखिममा रहेका व्यक्ति र समुदायको उत्थानशीलता बढाउँदछ।

महत्वपूर्ण र संवेदनशील पूर्वाधारको संरक्षण (Protection of critical infrastructures):

महत्वपूर्ण र संवेदनशील पूर्वाधारको निर्माण तथा संरक्षण स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलनको एक महत्वपूर्ण पक्ष हो। संकटासन्न समुदायहरूको दैनिक जीवन र जीविकोपार्जनमा यस्ता पूर्वाधारहरूको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ। उत्थानशील पूर्वाधारहरू जस्तै पानी आपूर्ति, सिँचाई, यातायात, ऊर्जा, सञ्चार, र स्वास्थ्य सेवाहरूले समुदायको जीवन र जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउँदछन। यस्ता महत्वपूर्ण पूर्वाधारको संरक्षणका लागि सरकारी निकायहरू, निजी क्षेत्र, सामुदायिक संस्थाहरू, स्थानीय समुदाय लगायत विभिन्न सरोकारवालाहरूको आपसी सहयोग र समन्वय आवश्यक हुन्छ।

नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

प्रकृति र प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षण (Conservation of nature and natural resources):

जलवायु परिवर्तनको स्थानीय अनुकूलनमा प्रकृति र प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षणले महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ । पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको संरक्षण, उपलब्ध सेवाहरूको उपयोग र प्राकृतिक स्रोतहरूको दिगो व्यवस्थापन गरेर, समुदायहरूले जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक प्रभावहरू प्रति उत्थानशीलता बढाउन र जीविकोपार्जन सुरक्षित गर्न सक्दछन् । जस्तै पानीको मुहान संरक्षण गरी निरन्तर खानेपानीको उपलब्धता सुनिश्चित गर्न सकिन्छ । प्रकृति, प्राकृतिक स्रोतहरू र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनको अन्तरसम्बन्धलाई आत्मसात गरेर, समुदायहरूले जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक प्रभावहरू विरुद्ध उत्थानशीलता निर्माण गर्दै वातावरण संरक्षण गर्ने रणनीतिहरू विकास गर्न सक्दछन् । प्रकृति र प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षण गर्ने स्थानीय कार्यहरू, जलवायु अनुकूलन रणनीतिको एक महत्त्वपूर्ण कार्य हो ।

रोजगारी सृजना र आयस्रोतको संरक्षण (Employment generation and protection of income sources):

हरित रोजगारी सिर्जना र आमदानीका स्रोतहरूको संरक्षण स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन प्रयासका महत्त्वपूर्ण पक्षहरू हुन् । आयआर्जन, रोजगारी सिर्जना गर्ने र जीविकोपार्जनको सुरक्षा गर्ने रणनीतिहरूलाई एकीकृत गरेर, समुदायहरूले आर्थिक स्थायित्वलाई प्रवर्द्धन गर्दै जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक प्रभावहरू प्रति आफ्नो उत्थानशीलता बढाउन सक्दछन् । यसबाट समुदायहरूको जलवायु परिवर्तनको प्रभावसँग जुध्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्न सक्दछन् । स्थानीय अनुकूलन योजनाहरूले समुदायको आयआर्जन, रोजगारी तथा जीविकोपार्जनका अवसरहरूको सृजना र सुरक्षा गर्ने रणनीति तथा कार्यक्रमहरूको पहिचान र कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्नु पर्दछ ।

ति. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत